

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra tělesné výchovy

Diplomová práce

**Stav znalostí a dovedností poskytování první pomoci
na 1. stupni základní školy**

Level of knowledge and skills of first aid on primary school

Vedoucí diplomové práce:

PaedDr. Ladislav Pokorný

Autor diplomové práce:

Žáková Věra

Forma studia:

Prezenční

Praha 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Stav znalostí a dovedností poskytování první pomoci na 1. stupni základní školy“ vypracovala samostatně. Veškerou použitou literaturu a podkladové materiály uvádím v příloženém seznamu literatury.

V Praze, 15. června 2012

.....

Podpis

Poděkování

Děkuji tímto vedoucímu diplomové práce, panu PaedDr. Ladislavu Pokornému za jeho odborné vedení celé práce, důležité připomínky a velice vstřícnou spolupráci.

Téma: Stav znalostí a dovedností poskytování první pomoci na 1. stupni základní školy

Anotace:

Cílem předkládané práce je zmapovat a porovnat úroveň znalostí poskytování první pomoci žáků 3. a 5. ročníku základní školy v Praze, na malém městě a na vesnici. Práce je koncipována do dvou hlavních částí, do části teoretické a praktické. Teoretická část se skládá ze čtyř kapitol. První kapitola definuje co je první pomoc a jaké jsou její druhy. Druhá kapitola je věnována linkám tísňového volání a základním složkám integrovaného záchranného systému. Třetí kapitola mapuje zdroje informací, kde se žáci mladšího školního věku mohou o první pomoci dozvědět. Čtvrtá kapitola se zabývá modelovými postupy první pomoci ve vybraných oblastech. V úvodu praktické části jsou stanoveny hypotézy pro daný výzkum a specifikovány metody práce. Samotný výzkum byl realizován pomocí dotazníkového šetření. V rámci zvoleného postupu bylo prvním krokem zmapovat úroveň znalostí o poskytování první pomoci ve 3. a 5. třídách na vybraných základních školách. Při tvorbě dotazníku byly selektivně upřednostněny situace, ve kterých se děti mohou reálně vyskytnout a být jediným zachráncem na blízku. Na základě zjištěných informací byl posléze navržen doškolovací program první pomoci pro tuto věkovou kategorii. S odstupem času došlo k ověření účinnosti doškolovacího programu v praxi a porovnána úroveň těchto znalostí u žáků základních škol v Praze, na malém městě a na vesnici.

Klíčová slova:

První pomoc, Tísňové linky, Dotazníkové šetření, 1.stupeň ZŠ

Topic: Level of knowledge and skills of first aid on primary school.

Abstract:

This thesis aims to examine and compare the first aid level of knowledge of pupils, focusing the 3th & 5th classes on primary schools in Prague, in a small town and in a village. The work is divided into two main parts, to the theoretical and practical one. The theoretical part consists of four chapters. The first chapter defines what first aid is and what its types are. The second chapter covers emergency lines and basic components of the Integrated Rescue System. The third chapter maps the sources of information, where pupils at primary school can learn about first aid. The fourth chapter deals with the model emergency procedures in selected areas. In the introduction of practical part are research hypotheses and methods specified. The research itself was made by questionnaire. The chosen procedure was a first step to map the level of knowledge of first aid. When developing the questionnaire there were given situations in which children can actually occur and be the only savior at hand. Based on the information collected, the training program for this age category was set. After some time period, the effectiveness of training program was verified and the level of knowledge for pupils in Prague, in a small town and village was compared.

Key words:

First aid, emergency lines, questionnaire survey, primary schools

Úvod.....	- 3 -
1 Problém a cíle práce	- 5 -
1.1 Cíle práce	- 5 -
1.2 Problémové otázky	- 5 -
2 Teoretická část	- 6 -
2.1 Druhy první pomoci.....	- 6 -
2.1.1 Technická první pomoc.....	- 6 -
2.1.2 Laická zdravotnická první pomoc	- 6 -
2.1.3 Odborná zdravotnická první pomoc	- 7 -
2.2 Linky tísňového volání	- 7 -
2.2.1 Zdravotnická záchranná služba – linka 155	- 8 -
2.2.2 Hasičský záchranný sbor – linka 150.....	- 9 -
2.2.3 Policie ČR – linka 158	- 9 -
2.2.4 Evropská linka tísňového volání – linka 112	- 10 -
2.3 Zdroje informací v oblasti poskytování první pomoci na 1.stupni ZŠ	- 11 -
2.3.1 Charakteristika mladšího školního žáka	- 11 -
2.3.2 Výuka a školní aktivity	- 11 -
2.3.3 Kroužky, kurzy, akce IZS	- 13 -
2.4 Vybrané oblasti laické první pomoci.....	- 14 -
2.4.1 Otrava léky	- 14 -
2.4.2 Krvácení z nosu	- 14 -
2.4.3 Podchlazení	- 15 -
2.4.4 Uštknutí hadem.....	- 16 -
2.4.5 Poranění páteře	- 17 -
2.4.6 Mdloba	- 17 -
2.4.7 Drobné řezné rány.....	- 18 -
2.4.8 Dušení	- 19 -
2.4.9 Opaření.....	- 20 -
2.4.10 Úrazy elektrickým proudem.....	- 20 -
2.4.11 Stabilizovaná poloha.....	- 21 -
3 Praktická část	- 24 -
3.1 Hypotézy	- 24 -
3.2 Metody práce.....	- 25 -
3.3 Vyhodnocení otázek 3.tříd před absolvováním doškolovacího programu	- 26 -
3.4 Doškolovací program	- 41 -
3.4.1 Struktura doškolovacího programu.....	- 41 -
3.4.2 Doškolovací program na ZŠ Ohradní	- 45 -
3.4.3 Doškolovací program na ZŠ Letců R.A.F.....	- 45 -
3.4.4 Doškolovací program na ZŠ Kamenice	- 46 -
3.5 Vyhodnocení otázek 3.tříd po absolvování doškolovacího programu	- 47 -
3.6 Vyhodnocení otázek 5.tříd	- 62 -
3.7 Celkové vyhodnocení	- 77 -
3.7.1 Úspěšnost žáků 3. tříd po absolvování doškolovacího programu	- 78 -
3.8 Vyhodnocení otevřených otázek	- 79 -
3.8.1 Vyhodnocení otázky č.16.....	- 79 -
3.8.2 Vyhodnocení otázky č.17.....	- 81 -
4 Diskuse k výzkumu	- 83 -
4.1 Diskuse k hypotéze č.1	- 83 -
4.2 Diskuse k hypotéze č.2	- 83 -
4.3 Diskuse k hypotéze č.3	- 84 -

4.4	Diskuse k hypotéze č.4	- 84 -
4.5	Diskuse k hypotéze č.5	- 85 -
4.6	Diskuse k hypotéze č.6	- 85 -
4.7	Diskuse k hypotéze č.7	- 86 -
4.8	Diskuse k vybrané klíčové oblasti.....	- 86 -
5	Závěry.....	- 88 -
	Seznam tabulek, obrázků a grafů.....	- 91 -
	Použitá literatura a prameny	- 93 -
	Seznam zkratk.....	- 95 -

Úvod

S potřebou záchrany života je lidstvo konfrontováno od nepaměti. Zprvu se jednalo o čistě základní formy pomoci lavírující na hraně šarlatánství, které se následně rozvinuly v soubor znalostí a dovedností předávaných z generace na generaci v rámci úzké skupiny společnosti. Jedna z prvních zmínek o odborné první pomoci pochází již z bible ze starého zákona, kde se píše: "Porodní bába Puah položila svá ústa k ústům dítěte, a to se rozplakalo." V dnešní době spadá poskytnutí laické první pomoci do soustavy morálních a občanských hodnot každého člověka. Každý občan České republiky je povinen poskytnout potřebnou první pomoc osobě, která je v nebezpečí smrti nebo jeví známky vážné poruchy zdraví s ohledem na to, zda tak může učinit bez nebezpečí pro sebe nebo někoho jiného.

Prvotním impulzem pro výběr tématu mé diplomové práce byla účast na programu Work and Travel do USA v roce 2008, kde jsem působila na pozici plavčíka. V rámci přípravy na kurz první pomoci při společnosti The American Red Cross jsem hledala informace o první pomoci v odborné literatuře a na internetu. Narazila jsem na publikaci „Nebojte se první pomoci“, kde pan doktor Hasík uvádí, že všichni odborníci ze záchranných služeb se shodují v tom, že kvalita laické první pomoci v České republice není uspokojivá a toto tvrzení potvrzují také statistiky. Déle se zabývá otázkou kvality výuky a úrovni zdravotnické osvěty. Na základě tohoto podnětu jsem se rozhodla pro zpracování problematiky první pomoci z pohledu primárního vzdělávání. Začalo mě napadat velké množství otázek. Učila jsem se já sama ve škole o první pomoci? Vědí žáci na 1. stupni ZŠ jak poskytnout laickou první pomoc, znají linky tísňového volání a umí je použít? Kde se děti mladšího školního věku mohou o poskytování první pomoci dozvědět? Tyto otázky posloužily jako východisko pro problémové otázky a cíle práce, které budou prezentovány v dalších oddílech.

Práce jako celek je koncipována do dvou hlavních částí, části teoretické a praktické. Teoretická část je rozdělena do čtyř kapitol. První kapitola definuje co je první pomoc a jaké jsou její druhy. Druhá kapitola je věnována linkám tísňového volání a základním složkám integrovaného záchranného systému. Třetí kapitola mapuje zdroje informací, kde se žáci mladšího školního věku mohou o první pomoci dozvědět. Čtvrtá kapitola se zabývá modelovými postupy první pomoci ve vybraných oblastech čerpanými z odborné literatury. V úvodu praktické části jsem stanovila hypotézy pro daný výzkum a uvedla metody práce. Samotný výzkum je realizován pomocí dotazníkového šetření. V rámci zvoleného postupu je

prvním krokem zmapovat úroveň znalostí o poskytování první pomoci ve 3. a 5. třídách na vybraných základních školách. Na základě zjištěných informací jsem navrhla doškolovací program první pomoci pro tuto věkovou kategorii. S odstupem času jsem ověřila účinnost doškolovacího programu v praxi a porovnála úroveň těchto znalostí u žáků základních škol v Praze, na malém městě a na vesnici.

Při výběru literatury jsem volila primárně odbornou literaturu o první pomoci určenou odborné a laické veřejnosti. Tato literatura byla využita při vymezení vybraných oblastí laické první pomoci a vlastní konstrukci dotazníkového šetření. Dalším informačním zdrojem je odborná literatura s pedagogickým zaměřením, sloužící jako podklad pro přenesení problematiky do oblasti primárního zdělávání, a jejího chápání resp. integraci do vzdělávacích programů všech úrovní. Vedle výše zmíněné základní literatury, byl jako pramen využit internet, DVD a informační zdroje organizací IZS. Veškeré zdroje jsou uvedeny v příložených seznamech literatury.

Znalosti a dovednosti základů první pomoci náleží k všeobecnému vzdělání každého člověka. Je nutné uvědomit si, že každý člověk je jak potencionálním zachráncem, tak potencionálním zraněným. Laickou první pomoc a znalost linek tísňového volání považuji za důležitou součást výuky na 1. stupni ZŠ stejně jako je například dějepis, nebo matematika. Uplatňování znalostí a dovedností v oblasti první pomoci je ale náročnější v tom, že je tady a teď. Nikdo nám dopředu neprozradí kdy a jak taková situace nastane, jak tedy žáky na mimořádné situace připravit?

1 Problém a cíle práce

1.1 Cíle práce

- Zmapovat úroveň znalostí poskytování první pomoci žáků 3. a 5. ročníku základní školy.
- Porovnat úroveň těchto znalostí u žáků základních škol v Praze, na malém městě a na vesnici.
- Na základě zjištěných informací navrhnout vyučovací obsah doškolovacího programu první pomoci pro tuto věkovou kategorii a ověřit jeho účinnost v praxi.

1.2 Problémové otázky

- Znalí žáci 3. a 5. ročníku základních škol linky tísňového volání a umí je správně použít?
- Vědí žáci 3. a 5. ročníku základních škol jak poskytnout potřebnou laickou první pomoc při méně závažných situacích jako je krvácení z nosu, drobná řezná rána či mdloba?
- Vědí 3. a 5. ročníku základních škol jak poskytnout potřebnou laickou první pomoc v situacích ohrožujících život?
- Zlepší se ve 3. třídách úroveň znalostí o první pomoci po absolvování doškolovacího programu?
- Liší se úroveň znalostí o první pomoci žáků v Praze, na malém městě a na vesnici?
- Kde se žáci 1. stupně základních škol dozvídají o první pomoci?
- Mají žáci na 1. stupni základních škol vlastní zkušenost s poskytováním první pomoci?

2 Teoretická část

Teoretická část je rozdělena do čtyř kapitol. První kapitola definuje co je první pomoc a jaké jsou její druhy. Druhá kapitola je věnována linkám tísňového volání a základním složkám integrovaného záchranného systému. Třetí kapitola mapuje zdroje informací, kde se žáci mladšího školního věku mohou o první pomoci dozvědět. Čtvrtá kapitola se zabývá modelovými postupy první pomoci ve vybraných oblastech čerpanými z odborné literatury.

2.1 Druhy první pomoci

„První pomoc je definována jako soubor jednoduchých a účelných opatření, která při náhlém ohrožení nebo postižení zdraví či života cílevědomě a účelně omezují rozsah a důsledky ohrožení či postižení.“ (24, 29.4.2012) První pomoc se v praxi rozděluje na zdravotnickou a technickou. Zdravotnickou první pomoc ještě dělíme z hlediska poskytovatele první pomoci na odbornou a laickou.

2.1.1 Technická první pomoc

„Odstranění příčiny úrazu a vytvoření základních podmínek pro poskytování zdravotnické první pomoci. Tato pomoc je nejčastěji poskytována hasičským záchranným sborem, horskou nebo vodní záchrannou službou nebo ostatními složkami IZS, ale také svépomocí je-li jí potřeba.“ (24, 29.4.2012)

2.1.2 Laická zdravotnická první pomoc

„Soubor základních odborných a technických opatření, která jsou zpravidla poskytována bez specializovaného vybavení. Součástí je přivolání odborné zdravotnické pomoci (příp. technické první pomoci) a péče o postiženého až do doby, kdy jej odborná zdravotnická pomoc převezme, případně také improvizovaný transport na místo, kde je dosažitelná odborná první pomoc. V dnešní době je nutnost improvizovaného transportu snížena na minimum díky síti leteckých zdravotnických záchranných služeb, které jsou vycvičeny mimo jiné i zásahům za pomoci podvěsové techniky. Díky této metodě jsou záchranáři schopni se pomocí vrtulníku a lana dostat prakticky kamkoliv, proto odborný portál vitae doporučuje: Pokud to není opravdu nezbytně nutné (lesní požár), nezahajujte

improvizovaný transport raněného sami, ale vyčkejte na příjezd odborné první pomoci na místo k vám.“ (24, 29.4.2012)

2.1.3 Odborná zdravotnická první pomoc

„Výkony prováděné zdravotnickým personálem – lékaři, záchranáři, sestrami, kteří do poskytnutí takzvané přednemocniční neodkladné péče zahrnou i nejrůznější specializované léčebné i diagnostické přístrojové techniky, podání léků a terapeutické postupy splňující lege artis (správný postup) standardy pro poskytování odborné první pomoci.“ (24, 29.4.2012)

2.2 Linky tísňového volání

Linky tísňového volání slouží k ohlášení situací, kdy dochází k reálnému ohrožení životů, zdraví, životního prostředí nebo majetku, a kdy je nutný okamžitý zásah složek integrovaného záchranného systému. Do základních složek integrovaného záchranného systému, kterým se tato diplomová práce věnuje, patří hasičský záchranný sbor České republiky (HZS), zdravotnická záchranná služba (ZZS) a policie České republiky. Do ostatních složek IZS mimo jiné patří orgány ochrany veřejného zdraví, zařízení civilní ochrany, neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím. Základní složky IZS propojuje technologie telefonních center jednotné evropské číslo tísňového volání 112. Mimo linky 112 jsou v České republice vyhrazena pro tísňová volání čísla: 150 – Hasičský záchranný sbor, 155 – Zdravotnická záchranná služba, 158 – Policie ČR a 156 – Obecní (městská) policie. Přístup k těmto telefonním číslům je zcela bezplatný z pevných telefonních linek, z mobilních telefonů, i z veřejných telefonních automatů a funguje nepřetržitě. (30, 4.1.2012; 32, 4.1.2012)

„Operátorům na všech tísňových linkách velmi komplikuje jejich práci zneužívání linek tísňového volání. Z dlouholetých zkušeností je známo, že v mnoha případech jsou linky tísňového volání zneužity dětmi. Pohnutky dětí zneužít linku mohou být jakékoli. Může tím ale být oddálena pomoc těm, kteří ji v dané chvíli budou potřebovat. Hrozí vznik vyšších škod nebo jiných závažnějších následků. Operátoři tísňových linek však nejsou zcela bezmocní. V dnešní době je součástí systémů pro příjem tísňových volání přesná identifikace čísla volajícího - včetně adresy pevné telefonní stanice nebo identifikace místa, odkud volá uživatel

mobilního telefonu. Tyto technologie pomohou pachatele odhalit. Právní zodpovědnost dětí je omezena věkovou hranicí 15-ti let. Do této věkové hranice jsou za konání dětí zodpovědní rodiče. Kromě trestního zákoníku i zákon o požární ochraně stanoví, že fyzická osoba nesmí vědomě bezdůvodně přivolat jednotku požární ochrany nebo zneužít linku tísňového volání. Pokud fyzická osoba vědomě bezdůvodně přivolá jednotku požární ochrany nebo zneužije linku tísňového volání, dopustí se přestupku, ze který ji může orgán vykonávající státní požární dozor uložit pokutu až do výše 20 000 Kč. Je nutné s dětmi o těchto věcech hovořit a vysvětlit jim co mohou nevhodnými žerty způsobit. Zneužití linek tísňového volání řeší i trestní zákoník. Podle závažnosti konání může být osoba zneužívající tísňové volání potrestána odnětí svobody až na 5 let nepodmíněně!“ (28, 10.1.2012)

2.2.1 Zdravotnická záchranná služba – linka 155

„Zdravotnická záchranná služba patří mezi tři základní složky integrovaného záchranného systému v ČR, kam se řadí i Hasičský záchranný sbor ČR a Policie ČR. Na rozdíl od těchto dvou státem řízených bezpečnostních sborů je provozována regionálně. Zřizovateli zdravotnické záchranné služby jsou v České republice kraje, které ji v rámci svých regionů také financují a zajišťují provoz. Zaměstnanci záchranné služby nejsou vůči státu ve služebním poměru, jako například policisté, hasiči či pracovníci vězeňské služby. Základní náplní činnosti záchranné služby je zajišťování odborné přednemocniční neodkladné péče u stavů ohrožujících lidský život. Ta je zajišťována prostřednictvím operačních středisek, která přijímají vyhodnocují tísňové výzvy na lince 155 a posádkami záchranných vozidel v terénu, vyjíždějících ze sítě výjezdových stanovišť po celé zemi.“(30, 4.1.2012)

Dojezdový čas posádek záchranné služby k případu je dnes dvacet minut od přijetí tísňové výzvy.

155 je nutné volat zejména v těchto případech:

- neobvyklé tlaky či bolest na prsou
- potíže s dechem, dušnost
- porucha vědomí, bezvědomí, křeče
- vážnější úraz
- otrava léky či chemikáliemi
- a další vážné stavy

2.2.2 Hasičský záchranný sbor – linka 150

Hasičský záchranný sbor ČR je základní složkou integrovaného záchranného systému, který zabezpečuje koordinovaný postup při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací. Základním posláním Hasičského záchranného sboru ČR je chránit životy, zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech, ať již se jedná o živelní pohromy, průmyslové havárie či teroristické útoky. Hasičský záchranný sbor ČR při plnění svých úkolů spolupracuje s ostatními složkami IZS i se správními úřady a jinými státními orgány, orgány samosprávy, právníckými a fyzickými osobami, neziskovými organizacemi a sdruženími občanů. (27, 4.1.2012)

150 je nutné volat v těchto případech:

- požáry
- živelné pohromy
- havárie a nehody

2.2.3 Policie ČR – linka 158

„Policie České republiky je jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor zřízený zákonem České národní rady ze dne 21. června 1991. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku, chránit veřejný pořádek a předcházet trestné činnosti. Policii České republiky přísluší bezplatná linka tísňového volání 158. Linka 158 je v nepřetržitém provozu určena široké veřejnosti pro telefonická oznámení, která mají charakter tísňových výzev.“ (21, 6.3.2012)

158 je nutné volat zejména v těchto případech:

- trestná činnost
- pátrání po pohřešovaných a hledaných osobách
- pátrání po odcizených vozidlech
- havárie, výbuchy a živelné pohromy
- dopravní nehody, komunikační závady a odtážená vozidla“ (21, 6.3.2012)

2.2.4 Evropská linka tísňového volání – linka 112

Jednotné evropské číslo tísňového volání 112 je univerzální tísňové číslo sloužící nejen téměř půlmiliardě občanům ze všech 27 členských států EU, ale je postupně zaváděno i v ostatních státech. (32, 3.1.2012) „Technologie telefonních center tísňového volání 112 propojuje základní složky integrovaného záchranného systému: Hasičský záchranný sbor ČR, Policii ČR a zdravotnickou záchrannou službu. Smyslem zřízení této celoevropské tísňové linky bylo poskytnout občanům členských států EU možnost obrátit se v nouzové situaci na záchranné složky (policie, hasiči, zdravotnická služba), a to na stejné číslo lhostejno ve které zemi se zrovna nacházejí, zdarma a z jakéhokoliv telefonního přístroje. Lidé totiž v rámci Evropy stále častěji migrují (ať již služebně či soukromě) a může být obtížné pamatovat si různá čísla národních tísňových linek, zejména ve stresové situaci. Ve většině států včetně ČR funguje číslo 112 společně s dříve zavedenými národními čísly tísňového volání. Pouze v Dánsku, Estonsku, Finsku, Litvě, Lucembursku, Nizozemsku, Portugalsku, Rumunsku, Slovinsku, Švédsku a na Islandu, Kypru a Maltě je číslo 112 jediným tísňovým číslem. Česká vláda vzala svým usnesením č. 923 ze dne 23. července 2008 na vědomí analýzu možnosti útlumu národních čísel tísňového volání, která doporučila ponechání národních čísel i nadále v platnosti.“ (27, 3.1.2012) „V České republice obsluhuje linku 112 spolu s tísňovým číslem 150 Hasičský záchranný sbor České republiky.

Volání na čísla 150, 155, 156 a 158 je sice bezplatné, avšak v případě předplacených SIM karet je nutné mít na kartě alespoň minimální kredit (tj. karta nesmí být zcela vybita). Naproti tomu číslo 112 (rovněž bezplatné) má několik zásadních výhod:

- je možné na toto číslo volat i bez vložené SIM karty nebo ze zcela vyčerpané předplacené karty
- na toto číslo lze volat i prostřednictvím sítí ostatních operátorů (čili v zahraničí i bez aktivovaného roamingu nebo tuzemsky i v místech, kde Váš operátor nemá pokrytí svým signálem)
- na toto číslo lze volat i ze zamknutého mobilního telefonu
- umožňuje odbavování tísňových volání v češtině, angličtině, němčině“ (32, 3.1.2012)

2.3 Zdroje informací v oblasti poskytování první pomoci na 1.stupni ZŠ

Zdrojů informací o poskytování první pomoci je velké množství. Děti se dozvídají o první pomoci od svých rodičů a prarodičů, z odborně naučné literatury a časopisů, existují různé televizní pořady a také počítačové hry zaměřené na poskytování první pomoci. V první části této kapitoly je uvedena charakteristika mladšího školního žáka. Další části se zabývají dvěma oblastmi zdrojů informací o první pomoci. První oblast je věnována školní výuce a aktivitám organizovaným školou. Druhá oblast se věnuje různým kroužkům, kurzům prvním pomoci a Českému červenému kříži. Obě oblasti spolu často úzce souvisí a prolínají se. Například i volnočasové aktivity (kroužek první pomoci) organizuje škola.

2.3.1 Charakteristika mladšího školního žáka

Vývojová etapa mladšího školního věku začíná nástupem povinné školní docházky, tedy vstupem dítěte do 1.třídy základní školy a trvá 5 let. Mluvíme tedy o období mezi 6 až 7 rokem a 11 až 12 rokem života dítěte.

Pro děti je vstup do školy významným životním mezníkem, kde dochází k velkým změnám v denním režimu. Na dítě jsou kladeny požadavky spojené se školními povinnostmi a hravá činnost již ustupuje do pozadí. Děti však většinou vstupují do školy s radostí a záleží na učiteli a podpoře rodiny zda dítěti pozitivní vztah ke vzdělávání vydrží.

Tělesný a pohybový vývoj se vyznačuje intenzivním růstem do výšky. Rozvíjí se hrubá i jemná motorika. Dítě se stává silnějším a výkonnějším, ale i přesto musíme dávat pozor na přetěžování, které vzniká dlouhodobým a nesprávným sezením, či nošením těžkých aktovek. V důsledku přetěžování může docházet k deformaci páteře. Poznávacím znamením je výměna mléčných zubů za chrup trvalý. (18)

2.3.2 Výuka a školní aktivity

Vzdělávání žáků prvního stupně je stanoveno v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání. Z tohoto dokumentu vychází každá škola při tvorbě vlastního Školního vzdělávacího programu. Část RVP, kde je možno nalézt témata týkající se první pomoci se nachází ve vzdělávací oblasti: Člověk a jeho svět, která je koncipována pouze pro 1. stupeň základního vzdělávání v tematickém okruhu Člověk a jeho zdraví.

„Člověk a jeho svět - člověk a jeho zdraví“

- *chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné dítě*
- *uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události*
- *předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek*
- *uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou*
- *ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc*

Učivo

- **lidské tělo** – životní potřeby a projevy, základní stavba a funkce, pohlavní rozdíly mezi mužem a ženou, základy lidské reprodukce, vývoj jedince
- **partnerství, rodičovství, základy sexuální výchovy** – rodina a partnerství, biologické a psychické změny v dospívání, etická stránka sexuality, HIV/AIDS (cesty přenosu)
- **péče o zdraví, zdravá výživa** – denní režim, pitný režim, pohybový režim, zdravá strava; nemoc, drobné úrazy a poranění, první pomoc, úrazová zábrana; osobní, intimní a duševní hygiena – stres a jeho rizika; reklamní vlivy
- **návykové látky a zdraví** – odmítání návykových látek, hrací automaty a počítače
- **osobní bezpečí** – bezpečné chování v rizikovém prostředí, bezpečné chování v silničním provozu v roli chodce a cyklisty, krizové situace (šikana, týrání, sexuální zneužívání atd.), brutalita a jiné formy násilí v médiích, služby odborné pomoci
- **situace hromadného ohrožení“** (23, s.42, 10.1.2012)

První pomoc v učebnicích pro 1.stupeň ZŠ

Pro průzkum informačních zdrojů užívaných školami při výuce jsem zvolila učebnice nakladatelství Prodos. Učebnice Člověk a jeho svět jsou barevné, plné obrázků, ukázek, úkolů a konkrétních příkladových situací. První pomoc je nedílnou součástí výuky již od 1.ročníku na základní škole. V učebnicích pro první třídu můžeme nalézt informace o linkách tísňového volání, první seznámení s ošetřením odřenin a s obsahem domácí lékárničky. Důraz je kladen na prevenci úrazů a bezpečné chování dětí na cestě do školy a při hrách nebo sportech. (3)

Ve druhém ročníku se žáci učí rozlišit co je vlastně mimořádná situace a co v takové situaci dělat, kdy je nutné přivolat pomoc a co zvládne žák sám. Dále se seznamují s pojmem panika, co to je a jak panice nepodlehnout. Pozornost je také věnována opakování tísňových linek a obsahu lékárničky. Prevence úrazů je věnována bezpečnosti v domácnosti. (4)

Jelikož ve 3.ročníku se prohlubuje učivo o tom jak funguje lidské tělo, děti tak lépe rozumí postupům při první pomoci a seznamují se s ošetřením zlomeniny, poranění kůže a krvácením. S ohledem na bezpečnost se žáci seznamují se základními pravidly silničního provozu. Také ve 3 ročníku si žáci opakuji linky tísňového volání a nově se v tomto ohledu dozvídají o integrovaném záchranném systému a informacích, které jsou důležité zmínit při komunikaci s operátory tísňových linek. (5)

Pro 4. a 5.ročník slouží učebnice a pracovní sešit Člověk a jeho svět, přímo věnovaná oblasti Člověk a jeho zdraví. Podporuje dosažení očekávaných výstupů z tematické oblasti Člověk a jeho svět, ve druhém období vzdělávání na ZŠ. V této učebnici je kapitola věnovaná obezřetnému chování účastníků silničního provozu - cyklista, chodec i spolujezdec v autě musí dodržovat určité dopravní předpisy. Další kapitoly se zabývají mimořádnými událostmi, konkrétními případy a pravidly jak se v takových situacích chovat a integrovanému záchrannému systému. Učebnice také žákům nabízí možnost sehrát modelové situace při komunikaci s operátory ZZS. (9)

2.3.3 Kroužky, kurzy, akce IZS

Osvětou na téma první pomoci se zabývá nejen humanitární občanské sdružení Český červený kříž, ale mnoho dalších organizací a sdružení. Nejvýznamnější jsou akce pořádané Hasičským záchranným sborem ČR, Policií ČR a zdravotnickou záchrannou službou.

„Český červený kříž má dlouhodobě dobrou spolupráci se základními školami v ČR. Šíření znalostí první pomoci mezi žáky základních škol je prováděno, mimo jiné, především prostřednictvím učitelek zdravotnic. Oblastní spolky ČČK školí každoročně učitelky zdravotnice, které pak šíří znalosti první pomoci mezi dětmi. S výukou první pomoci začínáme už u dětí, které jsou mnohem přístupnější, a zábavným způsobem se jim dá vnuknout základní myšlenka tohoto projektu - záchrana života - pomoc druhému. To, že seznamování se s principy ochrany zdraví je nejúčinnější u dětí školního věku a mládeže, vyplývá nejen z výše uvedeného, ale je to ověřeno dlouholetou praxí - ČČK prostřednictvím tohoto projektu působí na širokou škálu dětí v celé ČR již několik desítek let. Děti mladí zdravotníci z 1.stupně základních škol se každoročně zúčastňují soutěží Hlídek mladých zdravotníků. Starší děti (mladí zdravotníci 2.stupně) mimo soutěží absolvují okresní studijní středisko, kde se zdokonalují zejména v praktickém poskytování první pomoci. Pomáhají při školení mladších dětí.“ (26, 25.4.2012)

2.4 Vybrané oblasti laické první pomoci

2.4.1 Otrava léky

80% všech otrav má původ v polknutí jedovaté látky. Téměř v každé domácnosti se najdou látky, jako například bělidla, odlakovače, nebo léky, které mohou být při předávkování nebezpečné. Účinky se různí podle druhu látky, hlavními jsou nevolnost, zvracení, bolest břicha, záchvaty křečí, nepravidelný puls, halucinace, narušené vědomí, pocení a třes rukou.

Správný postup při poskytování první pomoci:

- Hlavním cílem je udržet dýchání a oběh krve a zařídit odvoz do nemocnice.
- Jestliže je postižený při vědomí, je třeba zeptat se, co si vzal a zavolat linku 155. Do příjezdu záchranné služby záchránce sleduje puls a dýchání a musí být připraven podle potřeby provést nepřímou masáž srdce a umělé dýchání. Pokud je postižený v bezvědomí a dýchá, uloží ho záchránce do stabilizované polohy.
- Důležité je uchovat případný vzorek zvratků a hledat stopy, které by mohly lék identifikovat (zbytky léků, prázdné nádoby, krabičky) a vše předat zdravotníkům záchranné služby.

Chyby při poskytování první pomoci:

- Zbavení se všech stop identifikujících požitou látku. Záchránce umyje zvratky, vyhodí zbytek léků a jejich obalů.
- Vyvolávání zvracení.
- Špatná poloha. V lehu na zádech se zakloněnou hlavou hrozí nebezpečí aspirace zvratků a dušení. (2,13,15)

2.4.2 Krvácení z nosu

Krvácení z nosu se nejčastěji objevuje, když jsou porušeny drobné cévky uvnitř nosder. Příčiny mohou být různé – úderem do nosu, v důsledku kýchání, smrkání, nebo může být vyvoláno vysokým krevním tlakem.

Správný postup při poskytování první pomoci:

- Hlavním cílem je dostat ztrátu krve pod kontrolu a udržovat průchodnost dýchacích cest.
- Pacient sedí na židli, hlavu má v mírném předklonu a tiskne si nozdry těsně pod kořenem nosu. Tlak udržuje 10 minut. Záchránce položí postiženému na čelo a zátylek studený obklad. Po deseti minutách pacient stisk uvolní, pokud krvácení pokračuje, postup zopakuje na dalších 10 minut.
- Jestliže krvácení ustane, záchránce doporučí pacientovi, aby ještě pár hodin odpočíval, nesmrkal a omyje mu okolí nosu vlažnou vodou.
- Pokud je krvácení silné, nebo trvá celkem déle než 30 minut, zavolá záchránce zdravotní záchrannou službu a do příjezdu zdravotníků drží nozdry nemocného sevřené.

Chyby při poskytování první pomoci:

- Špatná poloha pacienta. V lehu na zádech se zakloněnou hlavou hrozí nebezpečí vyvolání zvracení, nahrnutím krve do hrdla, následné aspirace zvratků a dušení. (2, 10, 13)

2.4.3 Podchlazení

K podchlazení organismu dochází v případě, kdy tělesná teplota klesne pod 35 stupňů. Příčinou je většinou pád do vody, nebo dlouhodobý pobyt v chladu. Dodatečné riziko podchlazení vzniká při mokrému oblečení, požití alkoholu, tělesném přepínání a šoku. Objevují se příznaky jako třesavka, bledá kůže, zpomalený dech a puls.

Správný postup při poskytování první pomoci:

- Hlavním cílem je zabránit dalším ztrátám tělesného tepla postiženého, snažit se znovu postiženého zahřát a přivolat pomoc.
- Záchránce se snaží nahradit postiženého mokré šaty suchým oblečením, přikrývkami, či novinami. Položí ho na silnou vrstvu izolujícího materiálu jako je chvojí, vřes, nebo kapradí a zahřívá ho vlastním tělem.
- Pokud je postižený při vědomí, je možné mu podat pro zahřátí oslazené teplé (NE horké!) nápoje a sladkosti s vysokým obsahem energie, jako je třeba čokoláda.

Chyby při poskytování první pomoci:

- Podání alkoholu postiženému. Požití alkoholu roztahuje povrchové krevní cévy, umožňuje další únik tepla a tím podchlazení zhoršuje.
- Příliš rychlé ohřátí. Hrozí nebezpečí oběhového šoku a vzniku popálenin. Přísun tepla by měl probíhat v malých dávkách a nikdy přímo na kůži. Neposazovat tedy postiženého přímo k ohni, nebo topení, nepodávat příliš horké nápoje, vyvarovat se horkým lahvím.

(2, 13, 19)

2.4.4 Uštknutí hadem

Jediným jedovatým hadem, který se vyskytuje ve většině evropských zemích je zmije. Je však možné setkat i s jinými jedovatými hady, například při návštěvě exotických zemí, nebo to můžou být hadi, kteří unikli chovateli. V tomto případě je důležité zapamatovat si, jak had vypadal (barva, velikost), aby pak lékaři mohli zvolit správný protijed. Mezi příznaky patří dvojice bodných ranek po zubech vzdálených od sebe asi 10cm (může být i jeden vpich), silná bolest, později otok v místě vpichu, nevolnost, zvracení, ztížené dýchání a poruchy vidění.

Správný postup při poskytování první pomoci:

- Hlavním cílem je předejít dalšímu šíření jedu v organismu a zařídit odvoz do nemocnice, zavolat záchrannou službu.
- Zachránce se snaží postiženého uklidnit a udržet ho v maximálním klidu bez pohybu. Tak se sníží krevní oběh a oddálí působení jedu. „*Ránu omyjeme a dezinfikujeme. Přiložíme nad ránu zaškrcovadlo, abychom zamezili šíření jedu do těla. Přikládá se asi 10cm nad ránu (mezi ránu a srdce). Zaškrcovadlo má být volné, aby bylo pod ně možné zastrčit prst, protože nesmí bránit proudění krve tepnou k místu uštknutí.*“ (10, s.61)

Chyby při poskytování první pomoci:

- Rozřezávání rány nožem a vysávání jedu ústy.
- Zachránce nutí postiženého k pohybu, například dojít domů. (2, 8, 10)

2.4.5 Poranění páteře

Poranění páteře a míchy patří mezi nejzávažnější úrazy. Mezi příčiny patří většinou pád z výšky, pád při gymnastických cvicích, skok do mělké vody a náraz o dno, autonehoda, pád z koně nebo motocyklu, pád těžkého předmětu napříč přes záda. Pacient bývá nalezen v lehu v nepřírozené poloze, udává bolesti v zádech. Při poškození míchy dochází navíc ke ztrátě citu, nebo naopak abnormální pocity jako pálení, nebo mravenčení v končetinách.

Správný postup při poskytování první pomoci:

- Hlavním cílem je předejít dalšímu poranění a zařídit neprodlený odvoz do nemocnice.
- Záchranou službu je potřeba zavolat co nejrychleji. Do příjezdu zdravotníků se záchránce snaží postiženého uklidnit, přikryje ho a řekne mu, aby se nehýbal. Dále udržuje průchodnost pacientových dýchacích cest, kontroluje tep a dýchání. Pokud je nezbytné postiženého přesunout, používá se technika „válení klády“.

Chyby při poskytování první pomoci:

- Manipulace s postiženým. Pokud není život postiženého v nebezpečí - například nutnost resuscitace dechu, manipulace s ním se přenechává na vyškolené zdravotníky. Při nevhodné manipulaci může dojít ke vzniku nebo zhoršení poranění páteře a míchy.

(2, 13, 20)

2.4.6 Mdloba

„ Mdloba je kratší ztráta vědomí, vyvolaná dočasným omezením přísunu krve do mozku.“ (2, s.126) Osoba, která omdlí mívá zpomalený puls, bledou chladnou kůži a potí se. Mdloba může být způsobena nervovým vypětím, únavou, hladem, nebo pobytem v nevětraných prostorech, kde je vydýchaný vzduch (např. dopravní prostředky, společenské akce).

Správný postup při poskytování první pomoci:

- Hlavním cílem je zlepšit prokrvení mozku, postiženého pohodlně uložit a uklidnit když přijde k sobě.

- Postiženému ležícímu na zádech je potřeba zvednout dolní končetiny, přiložit studený obklad na čelo, uvolnit tísníci oděv (rozepnout košili u krku) a zajistit přísun čerstvého vzduchu. Osoba která omdlí se obvykle velmi rychle a úplně zotaví. Pokud trvá bezvědomí více než asi 1 minutu, je nutné přivolat záchrannou službu! Záchránce uvolní postiženému dýchací cesty a kontroluje dýchání.

Chyby při poskytování první pomoci:

- Okamžitá pomoc postiženému vstát. Ve vodorovné poloze proudí krev od srdce více a snáze než ve stoje. (2, 10, 13)

2.4.7 Drobné řezné rány

Řezné rány se vyznačují hladkými okraji rány a silným krvácením, jelikož je kůže kompletně proříznuta. Drobné řezné rány se většinou dostanou snadno pod kontrolu a dobře se hojí. Komplikace mohou nastat v případě vzniku infekce, nebo v případě, že je říznutí velké a hluboké.

Správný postup při poskytování první pomoci:

- Hlavním cílem je dostat ztrátu krve pod kontrolu a snížit riziko infekce na minimum.
- Důležité je vypláchnout ránu čistou, studenou vodou. Je možné využít také čistící ubrousek bez alkoholu. Rána se osuší gázovým tamponem a kryje sterilní gázou. Zraněný zvedne poraněnou část těla pokud možno nad úroveň srdce z důvodu snížení krevního přítoku a přitom asi 10 min. stlačuje ránu. Poté stačí odstranit krytí rány a přiložit náplast.
- Lékařská péče je třeba vyhledat pouze v případě, že krvácení nepřestává, v ráně je pevně usazeno nějaké cizí těleso, hrozí vysoké nebezpečí infekce (např. pokousání psem, nebo poškození špinavým předmětem), nebo jestliže stará rána začne jevit známky infekce.

Chyby při poskytování první pomoci:

- Vyplachování rány teplou vodou. Teplá voda rozšiřuje cévy a obnoví tak krvácení.
- Nedostatečné vyčištění rány. (2, 13, 19)

2.4.8 Dušení

Dušení může způsobit cizí těleso uvízlé na zadní straně hrdla, které krk zablokuje, nebo vyvolá svalovou křeč. Zvláště náchylné k dušení jsou děti. Mohou se dusit jídlem, nebo jim může zaskočit nějaká drobná hračka či jiný malý předmět. Při menší neprůchodnosti dýchacích cest je postižený schopen mluvit, kašlat a dýchat, ale ztíženě. Pokud postižený není schopen mluvit, kašlat ani dýchat, jedná se o těžkou až úplnou neprůchodnost dýchacích cest, která vede ke ztrátě vědomí.

Správný postup při poskytování první pomoci:

- Hlavním cílem je odstranit překážku z dýchacích cest a zařídit v případě potřeby urychlený převoz do nemocnice.
- Dusící se osoba se obvykle pokouší překážku z dýchacích cest vykašlat. Jestliže dotyčný přestane mluvit, nebo přestává kašlat a dýchat, zachránce mu pomůže do předklonu a provede až 5 úderů do zad. Údery se provádějí zápěstní hranou ruky mezi lopatky a poměrně rázně.
- Jestliže dušení přetrvává, může pomoci Himlichův manévr, kdy zachránce stojí za dusící se osobou, která je v předklonu, zatne ruku v pěst a položí ji palcem k tělu mezi pupek a konec hrudní kost. Uchopí svou pěst druhou rukou a rázně zatáhne k sobě a nahoru. Opakuje až pětkrát. Pokud jsou zachránci děti, tento manévr nedělají. Snaží se přivolat pomoc hned po prvním kroku. V některé odborné literatuře se uvádí, že tento manévr se nedoporučuje provádět ani dospělým, kteří nejsou školeným zachráncem z důvodu nebezpečí zranění pacienta. Jiná odborná literatura pouze upozorňuje, že každý komu bylo stlačování nadbřišku provedeno, měl by vyhledat lékařskou pomoc.
- Po každém kroku prohlédne zachránce postiženému ústa.
- Oba záchranné kroky se provádějí 3x za sebou. Pokud se dýchací cesty neuvolnily, je nutné zavolat záhranku a v záchranných krocích pokračovat až do jejího příjezdu, nebo dokud postižený neztratí vědomí.

Chyby při poskytování první pomoci:

- Špatná poloha. Postižený nesmí ležet na zádech.(2, 13)

2.4.9 Opaření

K opařením dochází většinou při nehodě v domácnosti, při manipulaci s párou nebo horkými tekutinami jako například čaj, nebo rozpálený tuk. Zraněný pociťuje bolest v místech opaření, kůže je zarudlá a později se mohou objevit na zasažených místech kůže puchýře.

Správný postup při poskytování první pomoci:

- Zachránčovým cílem je ulevit postiženému od bolesti a otoku a snížit riziko infekce na minimum.
- Prvním, nejdůležitějším opatřením je ochlazovat! Zasažená část těla by měla být chlazena aspoň 10 minut studenou vodou. Uleví postiženému od bolesti a také smyje horkou tekutinu. Než začnou postižená místa otékat, je nutné opatrně odstranit hodinky, náramky, prsteny a podobné ozdoby či škrťací části oděvu. Po dostatečném zchlazení se překryjí opařená místa sterilním materiálem bez chloupků a **volně** přichytí obvazem. Mohou se tvořit puchýře, „bubliny“ vyplněné tekutinou, která se uvolnila z poškozených tkání.

Chyby při poskytování první pomoci:

- Přikládání leukoplastů a jiných náplastí na kůži. Popálenina může být rozsáhlejší, než se zprvu zdá.
- Aplikace mastí a tuků do zasažených míst. Mohly by poškodit tkáň a zvýšit riziko infekce.
- Strhávání a propichování puchýřů. Riziko vzniku infekce. (2, 13, 19)

2.4.10 Úrazy elektrickým proudem

K úrazům elektrickým proudem o nízkém napětí dochází v domácnostech, nebo na pracovištích. Příčinou nehod bývají vadné vypínače, prodřené přívodní šňůry nebo porouchané spotřebiče. Dalším rizikem je voda. Když s jinak bezpečným elektrospotřebičem manipuluje osoba s mokřými rukama nebo stojící na mokré podlaze, riziko úrazu je mnohem vyšší. Proud procházející tělem postiženého může způsobit hluboké popáleniny, zvláště v místě vstupu do těla a výstupu z těla, omráčit ho a vyvolat zástavu dechu, nebo dokonce i srdeční činnosti. Elektrický proud o vysokém napětí je v dálkovém elektrickém vedení a kontakt s ním vede obvykle k okamžité smrti, nebo těžkým popáleninám.

Správný postup při poskytování první pomoci:

- Děti mladšího školního věku, na které se zaměřuje tato diplomová práce, mají z důvodu bezpečnosti za hlavní úkol udržovat dostatečný odstup od postiženého, nedotýkat se ho a co nejrychleji přivolat záchrannou službu a dospělého.
- Hlavním cílem dospělého zachránce je v první řadě přerušit všechna spojení mezi elektrickým zdrojem a postiženým. Pokud nemůže vypnout proud u pojistek, nebo se k zásuvce či vypínači nemůže dostat, postaví se na něco suchého a nevodivého (gumová rohožka, silnější kniha) a pomocí něčeho dřevěného (násada od koštěte) odsune končetiny postiženého od zdroje proudu, nebo zdroj od postiženého.
- Je-li postižený v bezvědomí, zachránce kontroluje dýchání a tep, je-li třeba zahájí resuscitaci. Zavolá záchrannou službu.

Chyby při poskytování první pomoci:

- Dotýkání se postižené osoby, je-li v kontaktu s proudem. Hrozí tak úraz elektrickým proudem i zachránci.
- Použití předmětu z kovového materiálu ke vzdálení oběti od zdroje elektrického proudu.

(2, 13)

2.4.11 Stabilizovaná poloha

„Úlevové polohy slouží k zajištění stability zdravotního stavu postiženého do té doby, než na místo přijede zdravotnická záchranná služba“. (10, s.64) Stabilizovaná poloha (také zotavovací poloha na boku) slouží k zajištění pacienta, který je v bezvědomí se zachovaným dýcháním a krevním oběhem. Výhody stabilizované polohy jsou:

- u pacienta v bezvědomí zůstávají dýchací cesty otevřené
- oddaluje zvracení díky umístění jícnu nad žaludek
- v případě zvracení pacienta zabraňuje vdechnutí zvratků
- oddaluje účinky otravy udržením jedu v žaludku

Správný postup při ukládání postiženého do stabilizované polohy:

- Záchránce si klekne k levému boku postiženého ležícího na zádech a natáhne mu končetiny. Doporučuje se sundat postiženému brýle a vyndat mu objemné věci z kapes. Levou ruku postiženého uloží v pravém úhlu k tělu, pokrčenou v lokti rovněž do pravého úhlu. Dlaň směřuje vzhůru. (viz. obrázek 1)

Obrázek 1 – Stabilizovaná poloha I.

- Záchránce dá postiženému jeho pravou ruku přes prsa a hřbet této ruky mu položí pod levou tvář. Pravou nohu postiženému pokrčí v koleni tak, aby jeho noha zůstala opřená o celé chodidlo. (viz. obrázek 2)

Obrázek 2 – Stabilizovaná poloha II.

- Záchránce drží postiženému ruku stále přitisknutou k tváři, přitom přitahuje k sobě jeho pravou nohu a tímto způsobem ho převálí na levý bok. (viz. obrázek 3)

Obrázek 3 – Stabilizovaná poloha III.

Pravou nohu zachránce upraví tak, aby byla v kyčli i v koleni ohnuta do pravého úhlu a zakloní postiženému hlavu, aby zůstaly průchodné dýchací cesty. (2, 10, 15)

3 Praktická část

V praktické části diplomové práce jsem nejprve stanovila hypotézy pro daný výzkum a uvedla metody práce. V rámci zvoleného postupu je nejprve vyhodnoceno dotazníkové šetření ve 3.třídách. Další část je věnována doškolovacímu programu, jeho struktuře a průběhu na jednotlivých základních školách. Následně jsou uvedeny výsledky výzkumu ve 3.třídách po absolvování doškolovacího programu a výsledky 5.tříd. V závěrečné části této kapitoly je možno nalézt celkové výsledky výzkumu a vyhodnocení otevřených otázek.

3.1 Hypotézy

Hypotéza č.1

90% žáků 5.ročníku a 70% žáků 3.ročníku již před absolvováním doškolovacího programu zná všechny linky tísňového volání.

Hypotéza č.2

Žákům 3. i 5.ročníku bude dělat největší problém poskytování první pomoci při uštknutí jedovatým hadem a při podchlazení.

Hypotéza č.3

Předpokládám, že 90% žáků 5.ročníku umí ošetřit krvácení při drobné řezné ráně do prstu.

Hypotéza č.4

50% žáků se setkala s poskytováním první pomoci při drobném úrazu. 15% žáků 3. i 5.ročníku má zkušenost s voláním na tísňová telefonní čísla.

Hypotéza č.5

70% žáků se o technice poskytování první pomoci dozvědělo z populárně naučné literatury.

Hypotéza č.6

Úroveň znalostí poskytování první pomoci ve školách pražských, maloměstských i vesnických se neliší.

Hypotéza č.7

Po absolvování doškolovacího programu ve 3.ročnících dojde ke zlepšení odpovědí v průměru o 40%.

3.2 Metody práce

Pro sběr relevantních dat byla zvolena metoda dotazníkového šetření. Dotazníkové šetření je realizováno na třech vybraných základních školách. Na ZŠ Ohradní, v hlavním městě v Praze, tvořil výzkumný vzorek 30 žáků 3. tříd a 39 žáků 5. ročníku. Druhá škola, ZŠ Letců R.A.F., leží v malém městě Nymburk. Z této školy tvořil výzkumný vzorek 44 žáků 3. tříd a 46 žáků 5. tříd. Třetí škola, ZŠ Kamenice, leží ve stejnojmenné vesnici na jihovýchod od Prahy. V Kamenici tvořil výzkumný vzorek 40 žáků 3. tříd a 56 žáků 5. tříd. Celkově se dotazníkového šetření zúčastnilo 114 žáků 3. tříd a 141 žáků 5. tříd.

Dotazník je pro žáky 3. i 5. ročníku stejný a obsahuje 17 položek. První položka je uzavřená přiřazovací úloha. Dalších 14 položek jsou otázky uzavřené s výběrem odpovědi *a) b) c)*, přitom vždy jedna odpověď je správná. Poslední 2 položky v dotazníku jsou otevřené otázky, kde mají respondenti volný prostor v odpovědi.

Prezentace výsledků dotazníkového šetření

Pro prezentaci výsledků dotazníkového šetření bylo využito dvou základních zobrazovacích nástrojů, tabulek a grafů vytvořených v programu MS Excel. Pro rozbor výsledků odpovědí na otázky č.2 až č.15 bylo použito dvou druhů grafů. Za prvé se jedná o graf sloupcový, který ukazuje rozložení odpovědí na jednotlivé otázky mezi možnostmi A), B) a C), ve všech případech v detailu na jednotlivou školu a posléze sumárně. Toto zobrazení ukazuje absolutní počty odpovědí. Druhým typem grafu je koláčový diagram prezentující relativní úspěšnost odpovědí (v procentech) ve stejném detailu jako v případě příslušného sloupcového grafu. Pro celkové vyhodnocení a rozbor otázky č.1 byly použity tabulky. V tabulkách 1, 2 a 3 můžeme vidět jaké procento žáků přiřadilo správnou situaci k tíšňové lince. Tabulka je rozdělena na 3 části. První část zobrazuje procento dětí, které přiřadily správně 0 – 5 situací. Druhá část uvádí procento dětí, které přiřadily správně 6 – 9 situací a třetí část, pro posouzení hypotézy klíčová, ukazuje procento dětí, které přiřadily správně všechny situace k linkám tíšňového volání.

3.3 Vyhodnocení otázek 3.tříd před absolvováním doškolovacího programu

Vyhodnocení otázky č.1

Zadání:

Porad' Lucce a Petrovi na jaká telefonní čísla volat v dané situaci – spoj čarou:

požár

vážnější úraz

pokud si nejste jisti komu zavolat

potíže s dechem

poruchy vědomí, bezvědomí

týrání zvířat

krádež

kamarád uvízl na stromě a nemůže dolů

otrava léky

jsem v jakékoliv předchozí situaci, ale v zahraničí

Tabulka 1 – Otázka 1, 3.tř. před absolvováním DP

škola	třída	0 - 5 správně	6 - 9 správně	10 správně	Celkem	méně než 10	10 správně
ZŠ Ohradní	3 před	4	7	18	29	38%	62%
ZŠ Letců R.A.F.	3 před	3	5	36	44	18%	82%
ZŠ Kamenice	3 před	1	5	37	43	14%	86%
Celkem		8	17	91	116	22%	78%

V rámci první testové otázky mají děti za úkol spojit 10 mimořádných situací s telefonním číslem tísňového volání. Jak je možno vidět v tabulce 1, ve všech 3.třídách před absolvováním doškolovacího programu přiřadilo 78% žáků všech 10 situací správně. 22% žáků přiřadilo správně méně než 10 situací. Na ZŠ Kamenice přiřadilo všechny situace správně k číslům 86% žáků. Na ZŠ Letců R.A.F. přiřadilo všechny situace správně k číslům 82% žáků a na ZŠ Ohradní přiřadilo všechny situace správně k číslům 62% žáků.

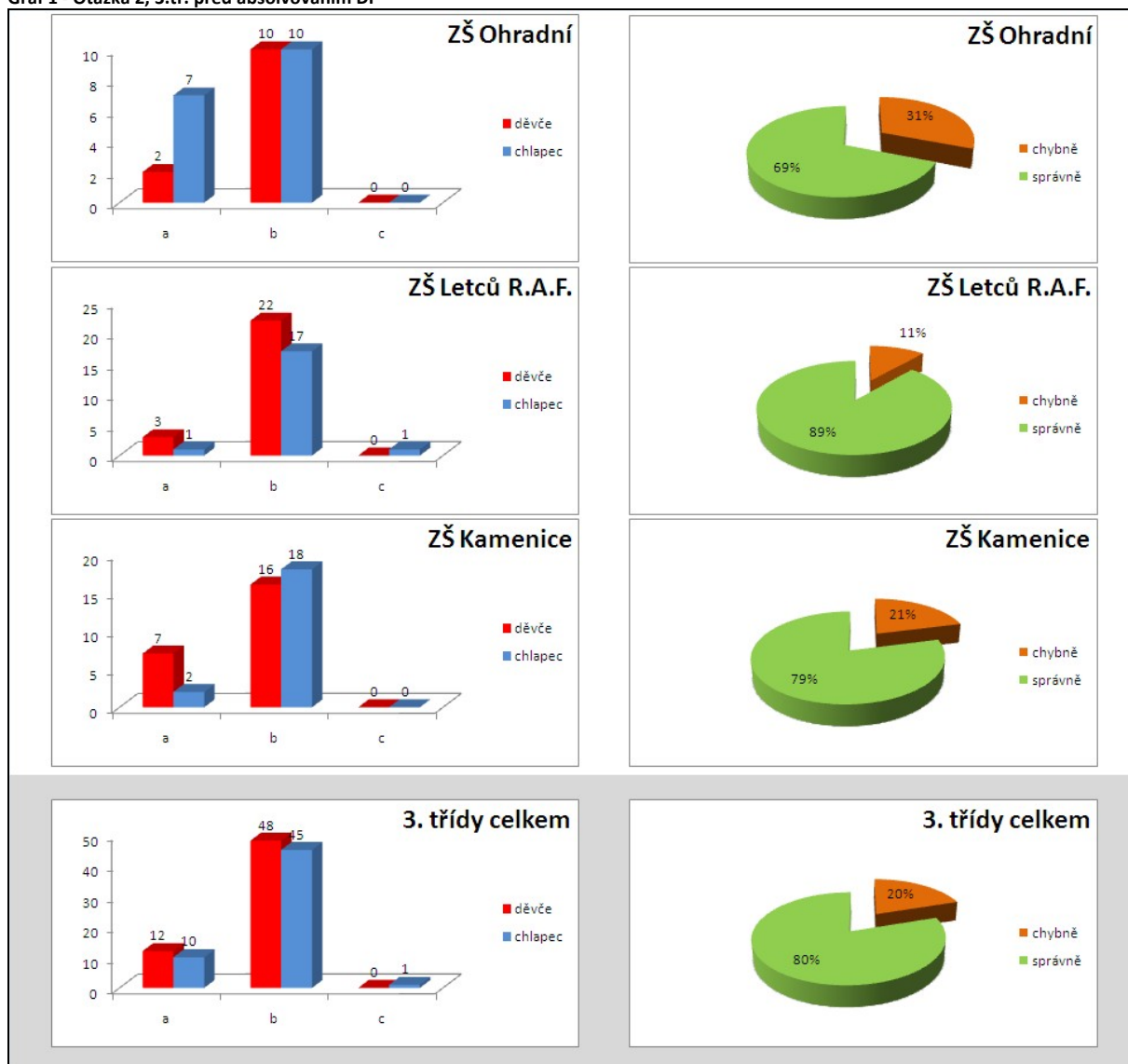
Vyhodnocení otázky č.2

Zadání:

Na linku 155 zavolaš v případě že:

- Hoří*
- Někdo se vážně zraní*
- Ztratil se ti pesek*

Graf 1 - Otázka 2, 3.tř. před absolvováním DP

Ve 3. třídách před absolvováním doškolovacího programu zvolilo správný případ, kdy je nutné volat tísňovou linku 155 celkem 80% žáků. Nejlépe si vedli žáci na ZŠ Letců R.A.F., kteří zvolili správnou odpověď z 89%. O 10 procentních bodů méně, 79% žáků, zvolilo správnou odpověď na ZŠ Kamenice a o dalších 10 procentních bodů méně, 69% žáků, zvolilo správnou odpověď na ZŠ Ohradní.

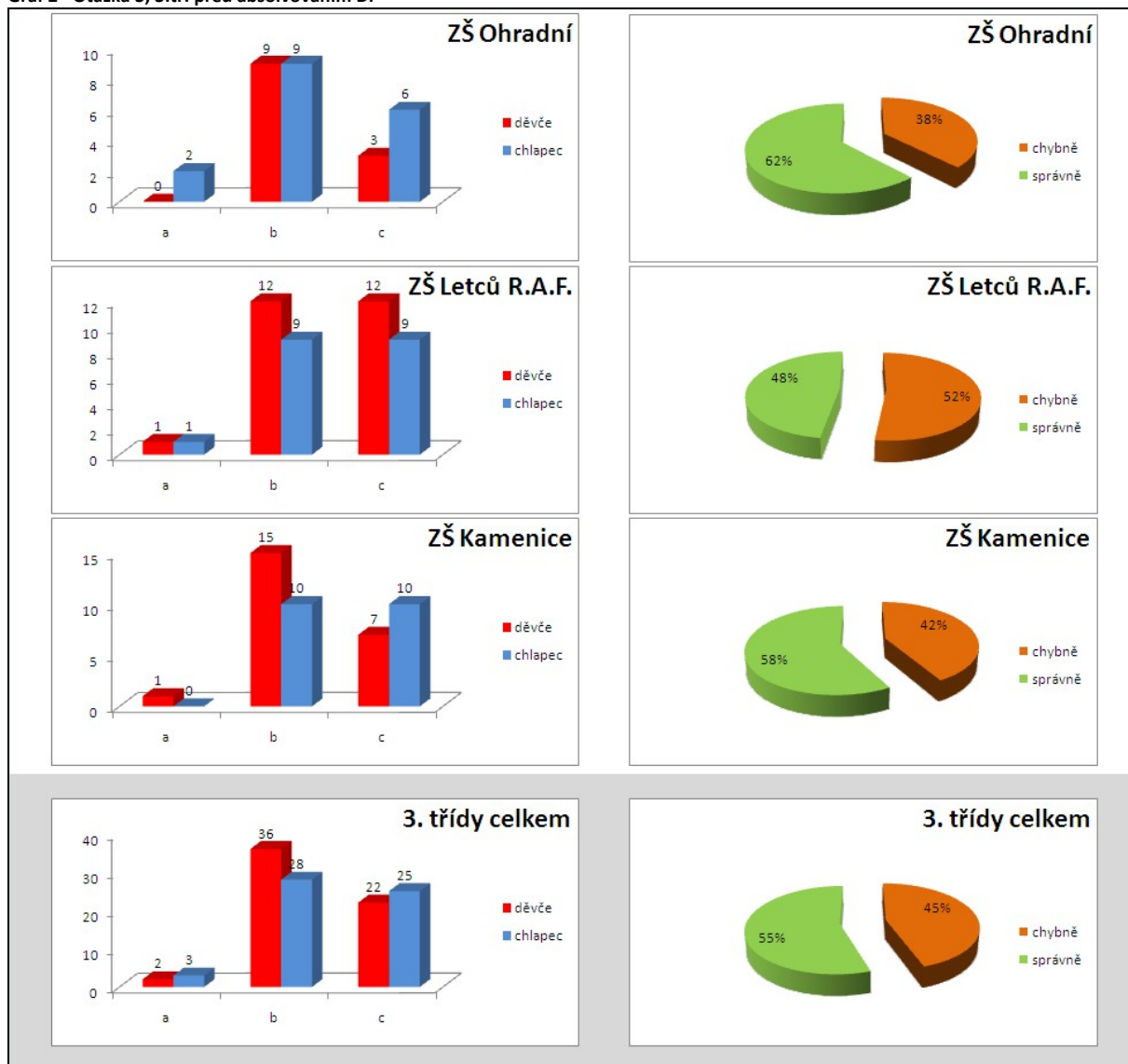
Vyhodnocení otázky č.3

Zadání:

Co uděláš v případě, že jsi svědek situace ohrožující život a nemáš v telefonu žádný kredit, tudíž se na linku 155 (158, 150) nedovoláš?

- Běžím si dobít kredit
- Zavolám na linku 112
- Nevolám nikomu a snažím se pomoci sám

Graf 2 - Otázka 3, 3.tř. před absolvováním DP

Ve 3.třídách před přednáškou se výsledky mezi školami neliší tolik, jako v 5.třídách. Na ZŠ Ohradní se pro správnou odpověď rozhodlo 62% žáků a s touto hodnotou dosahují nejlepšího výsledku mezi školami. Velmi podobně odpovídali žáci na ZŠ Kamenice, kteří se přiklonili ke správné odpovědi z 58%. 48% správných odpovědí zvolili žáci na ZŠ Letců R.A.F. Celkem zvolili žáci 3.tříd z 55% správnou odpověď.

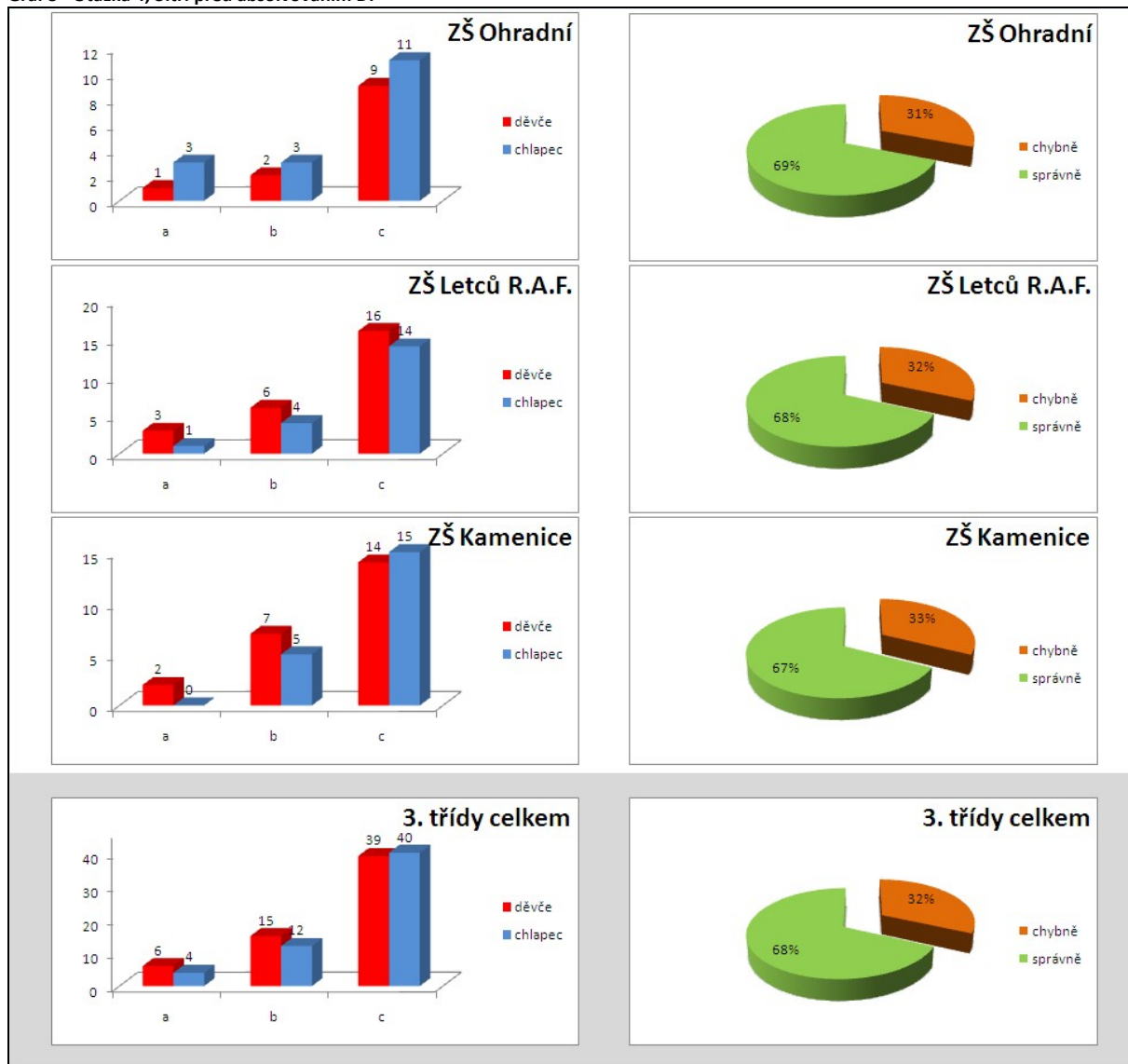
Vyhodnocení otázky č.4

Zadání:

Lucie hlídá mladšího brášku. S Petrem si dělají domácí úkol, a když přijdou do kuchyně, bráška leží na zemi, je bledý, neodpovídá na oslovení a okolo úst má zvratky. Na podlaze leží zbytky neoznačených tablet. Co bys dělal na jejich místě?

- Otočím ho na záda a zavolám 155
- Zavolám 155 a zbytky léků raději vyhodím
- Zavolám 155 a uložím ho do stabilizované polohy

Graf 3 - Otázka 4, 3.tř. před absolvováním DP

Ve 3. ročnících před přednáškou byly výsledky v úspěšnosti dětí téměř stejné a dosahovaly celkem 68% správných odpovědí. Na ZŠ v Nymburce zvolilo správnou odpověď 68% žáků. Pouze o 1 procentní bod nižší byla úspěšnost žáků na ZŠ v Kamenici, tedy 67%. Nejlépe si vedla v tomto případě ZŠ Ohradní, kde zvolilo správnou odpověď 69% žáků.

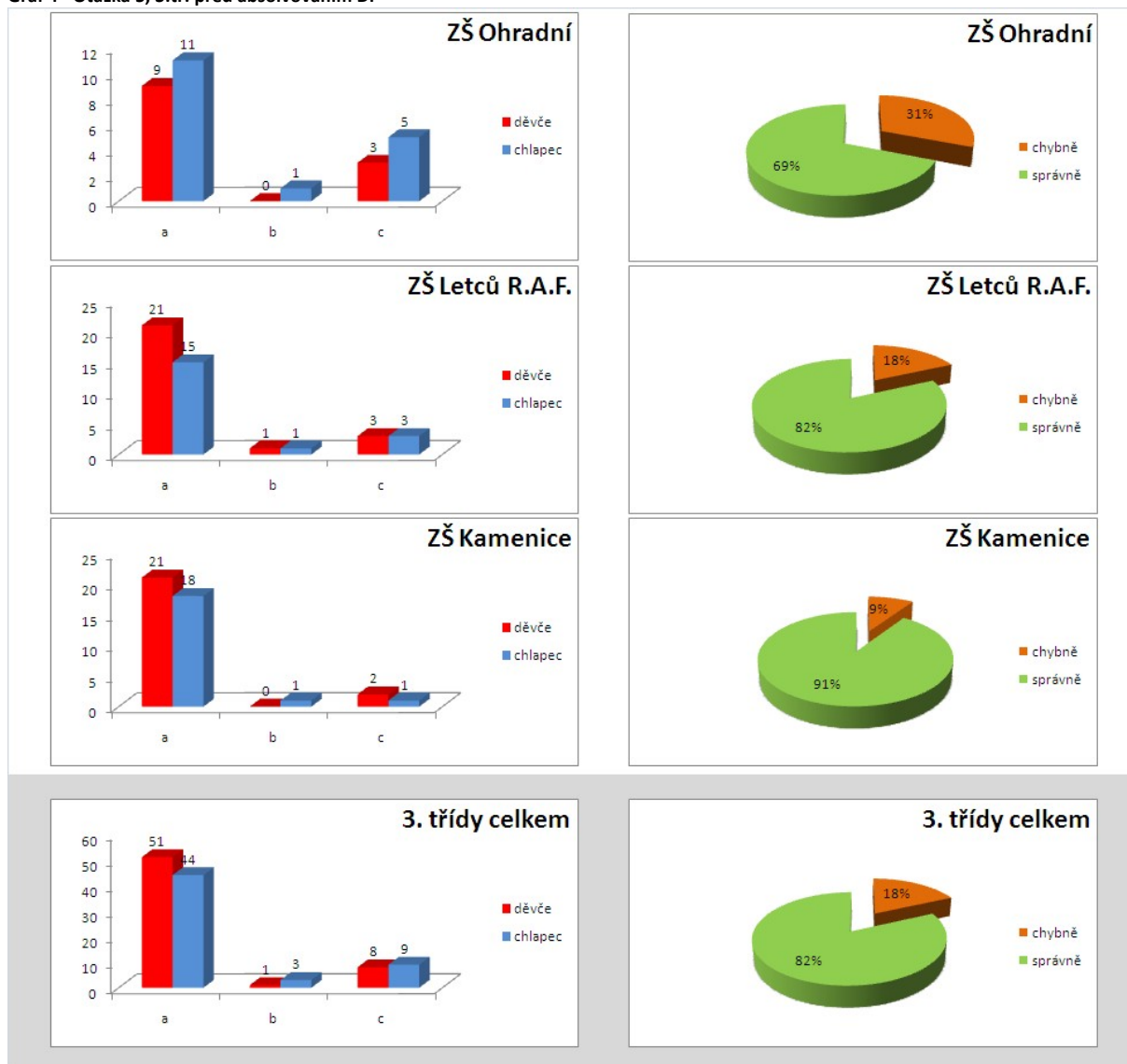
Vyhodnocení otázky č.5

Zadání:

Kamarádce Katce začne téci krev z nosu. Co udělá Petr s Lucií?

- Posadí kamarádku na židli, předkloní jí hlavu a ze zadu na krk přiloží mokrý kapesník. Pokud je krvácení masivní, zakloní jí hlavu a zavolají dospělého
- Posadí kamarádku na židli a zalepí nosní dírky náplastí
- Položí kamarádku na záda a když už krev neteče, poradí jí, ať se vysmrká

Graf 4 - Otázka 5, 3.tř. před absolvováním DP

Ve 3. třídách na ZŠ Kamenice by postupovalo správným způsobem při ošetření krvácení z nosu 91% žáků. Na základní škole v Nymburce ZŠ Letců R.A.F. odpovědělo správně 82% dětí a na pražské škole ZŠ Ohradní 69% dětí. Celkově ve 3. ročnících odpovídaly děti správně z 82%.

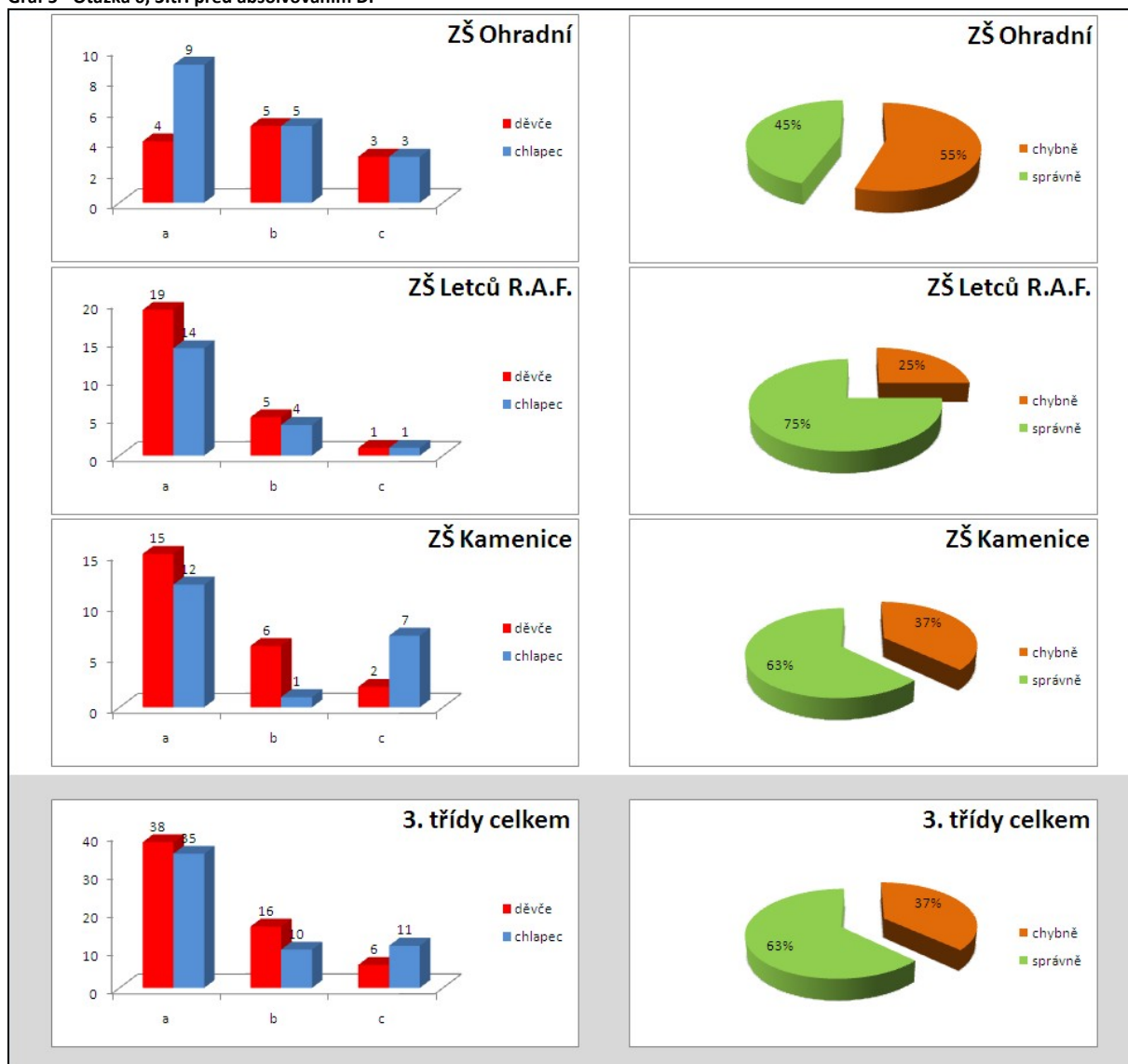
Vyhodnocení otázky č.6

Zadání:

Třída 3.B. je na lyžařském kurzu. Petr s Lucií a Lukášem se vraceli sami zkratkou ze sjezdovky a cestou skrz les si všimli ženy, která leží ve sněhu a třese se zimou. Co mají dělat?

- Lukáš s Lucií jdou ihned pro pomoc dospělého, Petr se snaží ženu hřát vlastním tělem a dá jí čokoládu, co má v kapse*
- Všichni zůstávají s ženou a půjčí ženě své oblečení*
- Dají ženě napít alkoholu, který u ní najdou, aby se tím zahřála a vydají se pro pomoc dospělého*

Graf 5 - Otázka 6, 3.tř. před absolvováním DP

Ve 3. třídách jsou rozdíly mezi školami v počtu zvolených správných odpovědí signifikantní. Na ZŠ Letců R.A.F. označilo správnou odpověď 75% respondentů. Žáci ze ZŠ Kamenice odpověděli správně z 63% a žáci ze ZŠ Ohradní v Praze z 45%. Celková úspěšnost žáků 3. tříd je o 4 procentní body vyšší, než u žáků 5.ročníku, tedy 63%.

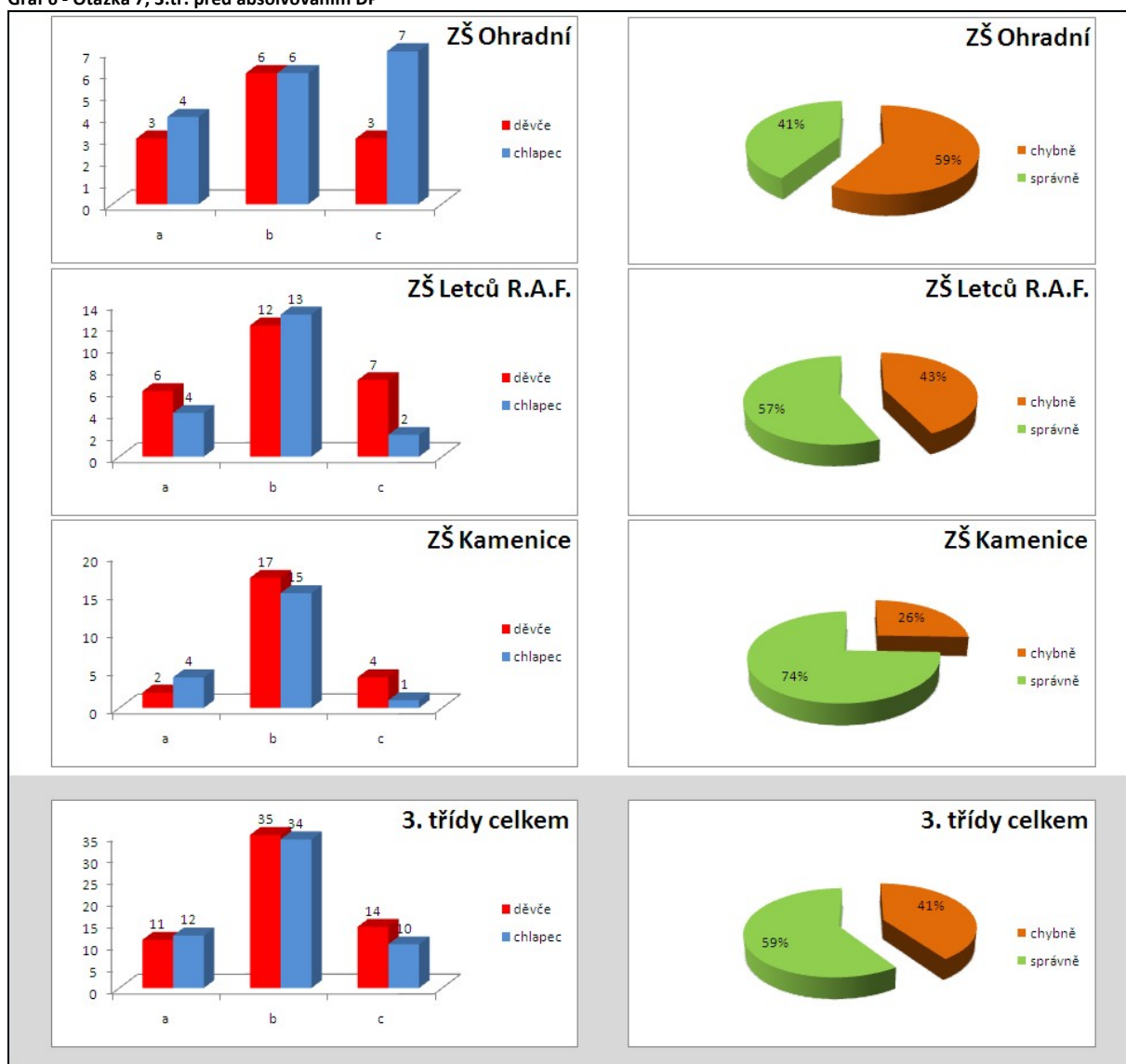
Vyhodnocení otázky č.7

Zadání:

Petr s Lucií hrají s kamarády na chatě na schovávanou. Petra uštkne do ruky zmije. Co mají kamarádi dělat?

- Petra posadí, opřou a uklidní ho. Ránu vysají ústy a zavolají 155*
- Petra posadí, opřou a uklidní ho. Na ruku přiloží obvaz, nebo čistý kapesník, ránu nevysávají a zavolají 155*
- Jelikož má Petr ranku na ruce, podpírají ho v podpaží, kdyby se mu udělalo nevolno a jdou za jeho rodiči*

Graf 6 - Otázka 7, 3.tř. před absolvováním DP

Ve 3. třídách před přednáškou je celkový výsledek velmi blízký výsledkům v 5. třídách a mezi jednotlivými školami je rozdíl signifikantní. Na ZŠ Kamenice odpovědělo správně 74% žáků. Na ZŠ Letců R.A.F. zvolilo správnou odpověď 57% žáků a na ZŠ Ohradní 41% žáků. Celkové zastoupení správných odpovědí ve 3. třídách před přednáškou je 59%.

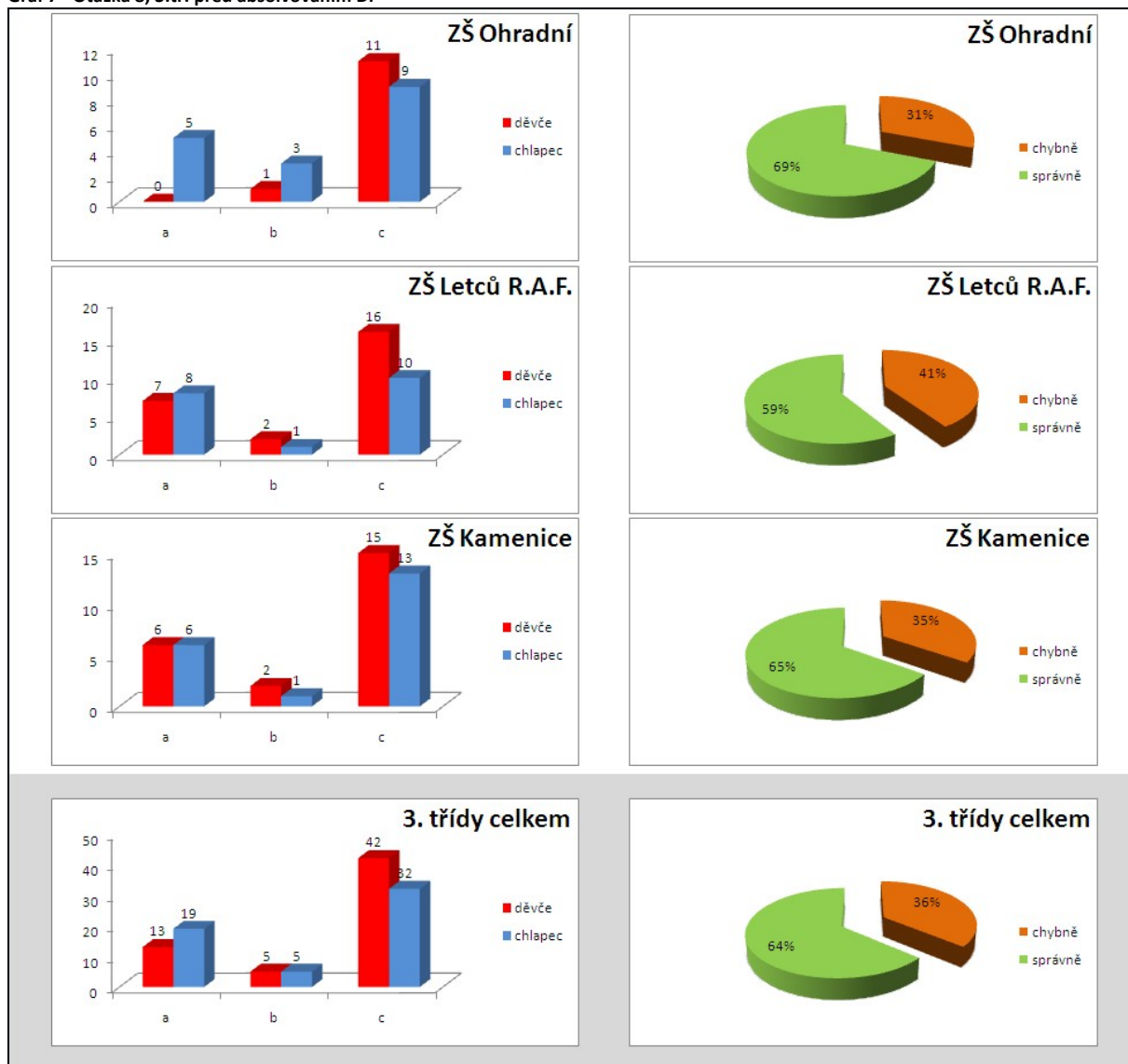
Vyhodnocení otázky č.8

Zadání:

Kamarád Lukáš spadne ze schodů, zůstane ležet na zemi a nařiká, že ho bolí záda. Jak nejlépe by měli reagovat Petr s Lucií?

- Zavolají 155, pomůžou Lukášovi vstát, uloží ho do postele a uklidní ho, že je pomoc na cestě
- Zavolají 155, posadí Lukáše, opřou mu záda o stěnu a dají mu studený obklad na čelo
- Zavolají 155, řeknou Lukášovi aby se nehýbal a zůstávají s ním do příjezdu záchranky

Graf 7 - Otázka 8, 3.tř. před absolvováním DP

Na otázku týkající se podezření na poranění páteře byly odpovědi dětí ve 3.ročnících před přednáškou velmi podobné. Na ZŠ Ohradní odpovědělo správně 69% žáků, na ZŠ Kamenice 65% žáků a 59% správných odpovědí zvolili žáci na ZŠ Letců R.A.F. v Nymburce. Správné odpovědi ve všech školách celkem tvořily 64%.

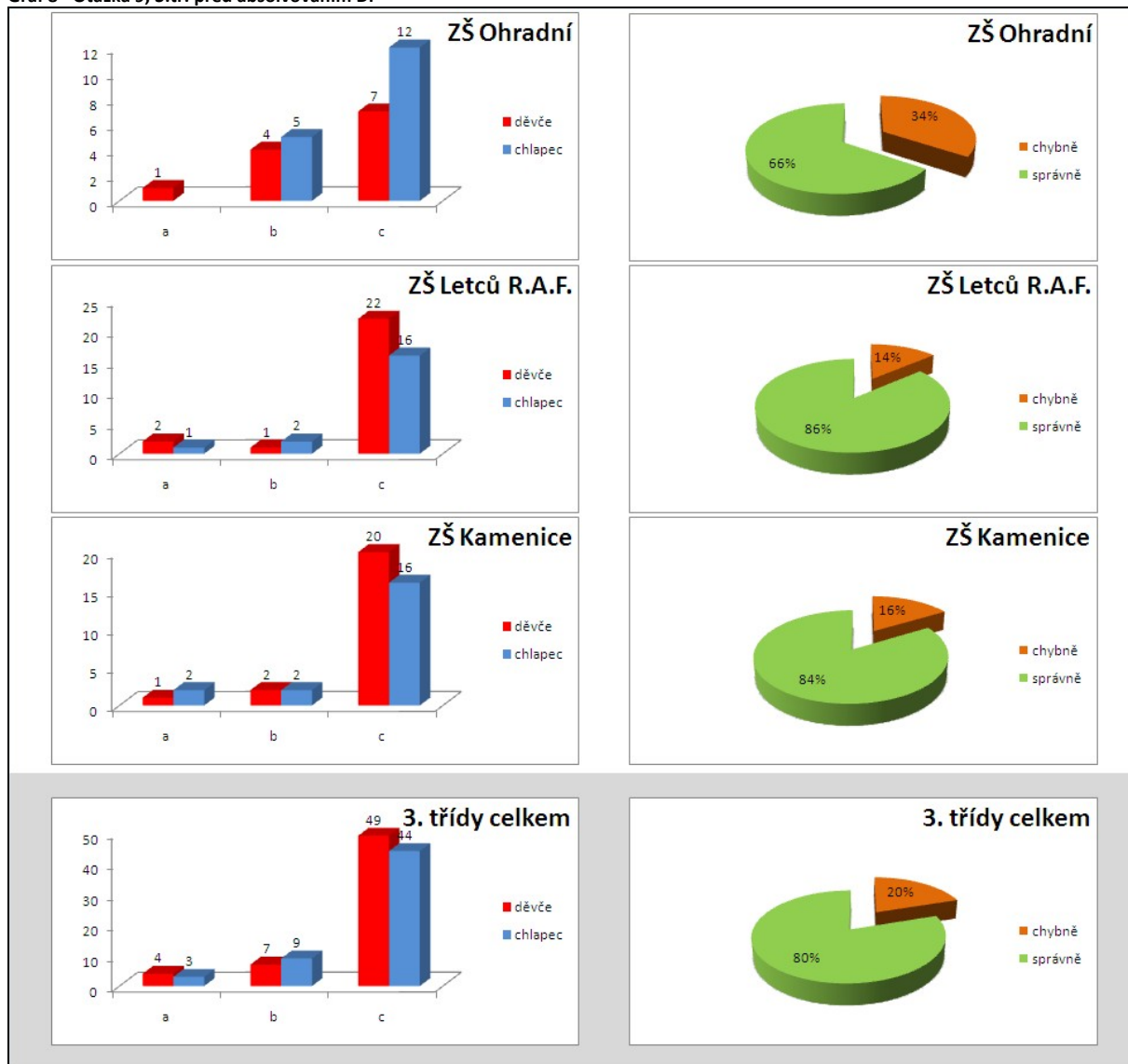
Vyhodnocení otázky č.9

Zadání:

Lucčina maminka žehlí prádlo, začne být bledá, potit se, zamotá se jí hlava a spadne na zem. Jak má Lucie poskytnout první pomoc?

- Maminku se snaží postavit zpět na nohy a dá jí napít studené coca-coly
- Zavolá 155 a snaží se vyvolat zvracení
- Zvedne mamince nohy nahoru, uvolní jí těsníci oděv, otevře okno a pokud se do 1 minuty maminka neprobere, zavolá 155

Graf 8 - Otázka 9, 3.tř. před absolvováním DP

80% žáků 3. tříd by poskytlo první pomoc při mdlobách správným způsobem ještě před absolvováním doškolovacího programu. 86% správných odpovědí zvolili žáci na ZŠ Letců R.A.F.. O 2 procentní body méně, tedy 84% žáků, zvolilo správnou odpověď na ZŠ Kamenice a 66% žáků označilo správnou odpověď na ZŠ Ohradní.

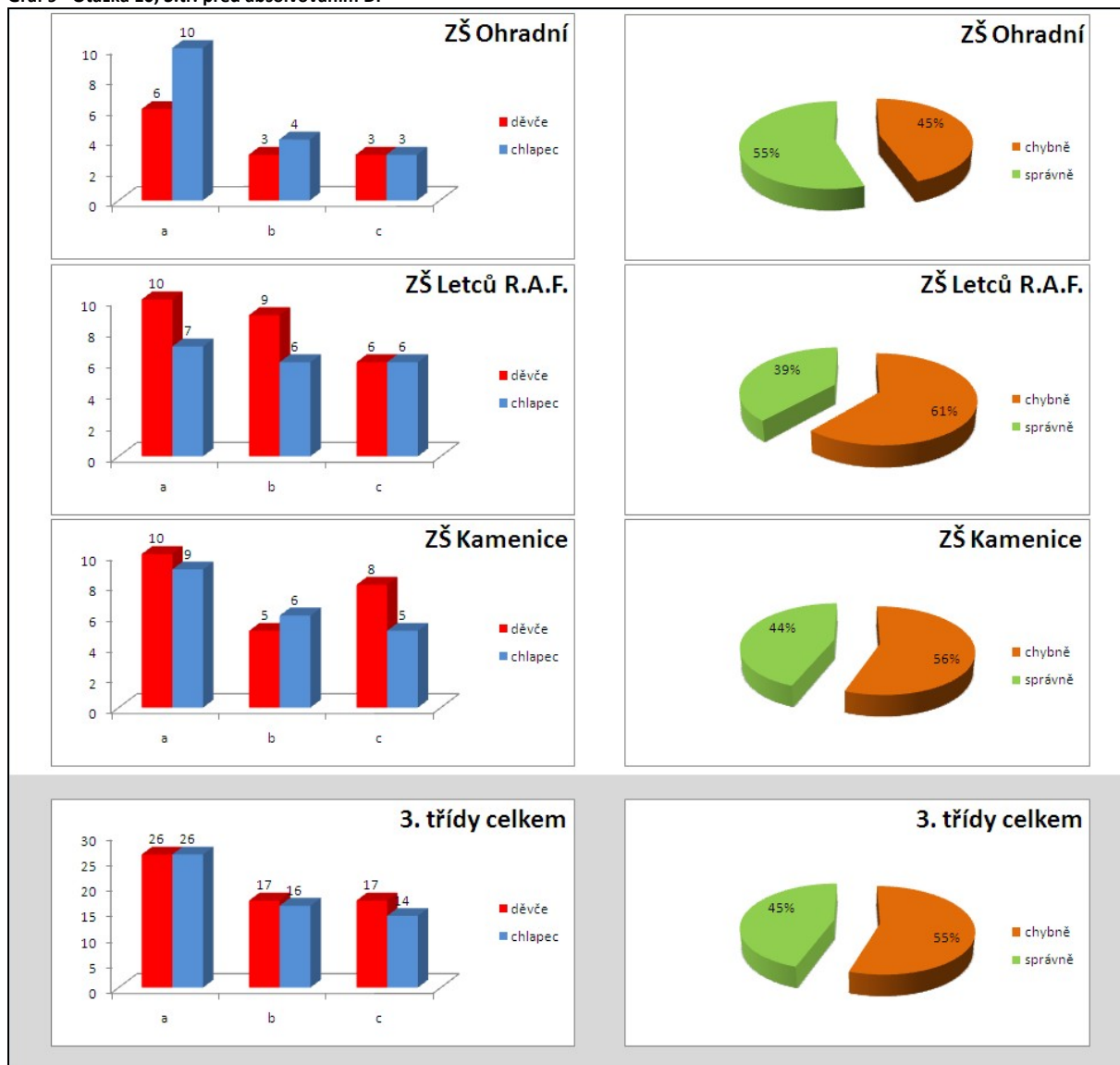
Vyhodnocení otázky č.10

Zadání:

Petr si chce uříznout krajíc chleba k svačině, nůž mu sklouzne a řízne se do prstu. Jak si má ránu správně ošetřit?

- Omyje si ránu pod tekoucí vodou, tiskne na ránu sterilní gázu a zvedne ruku nad úroveň srdce*
- Zaškrtí si prst pod ránou, aby tolik nekrvácela a zvedne ruku nad úroveň srdce*
- Na ránu nanese masť, převáže obinadlem a zvedne ruku nad úroveň srdce*

Graf 9 - Otázka 10, 3.tř. před absolvováním DP

Na otázku týkající se ošetření řezné rány odpovědělo správně celkem 45% žáků 3. ročníků. 55% žáků zvolilo správnou odpověď na ZŠ Ohradní, 44% žáků odpovědělo správně na ZŠ Kamenice a 39% žáků odpovědělo správně na ZŠ Letců R.A.F. v Nymburce.

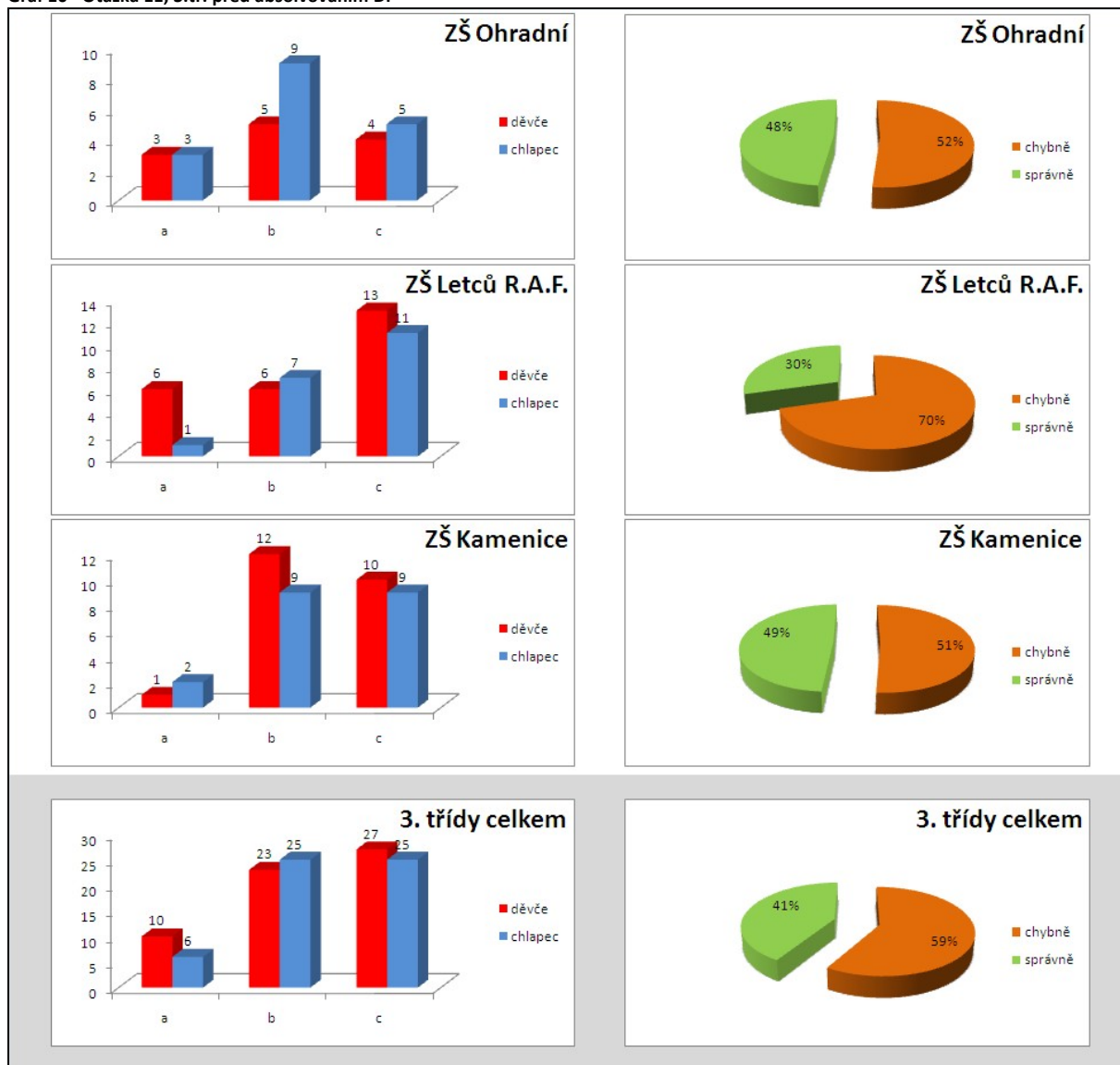
Vyhodnocení otázky č.11

Zadání:

Při obědě ve školní jídelně zaskočí Lucce fazole a začne se dusit. Jak mají Lucce spolužáci pomoci?

- Položí Lucku na zem a podloží jí hlavu a zvednou jí nohy*
- Udeří Lucku několikrát mezi lopatky a řeknou jí ať se snaží kašlat*
- Snaží se Lucku přinutit, aby se napila čaje a uvolnila si tak dýchací cesty a fazoli zapila*

Graf 10 - Otázka 11, 3.tř. před absolvováním DP

Na otázku týkající se první pomoci při dušení zvolila většina žáků 3. tříd jinou, než správnou odpověď (správně odpovědělo 41% žáků). Ve všech školách odpovědělo správně méně než polovina žáků. Na ZŠ Kamenice zvolilo správnou odpověď 49% žáků. O 1 procentní bod méně (48% správných odpovědí) zvolili žáci na ZŠ Ohradní a 30% správných odpovědí zvolili žáci na ZŠ Letců R.A.F..

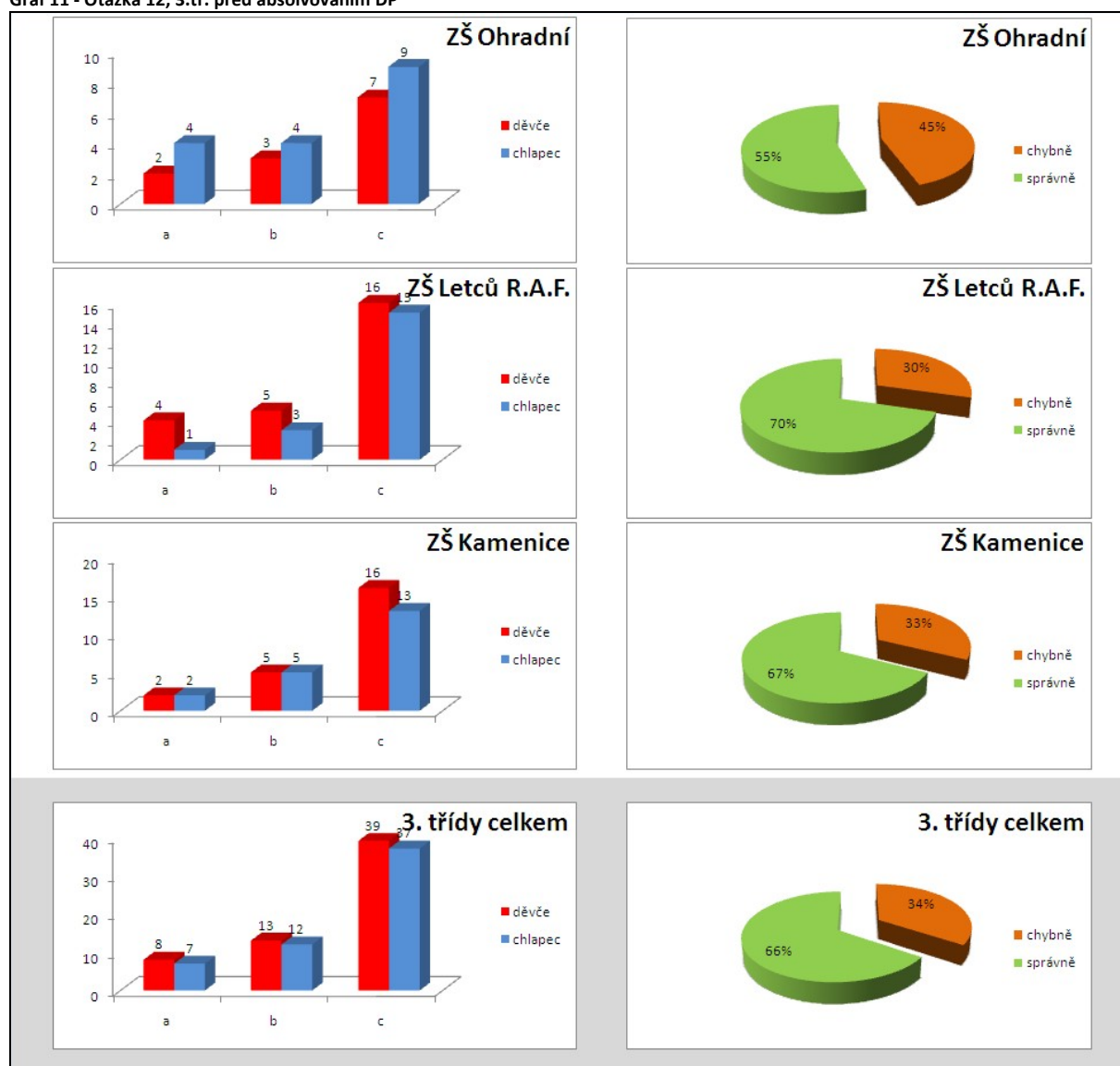
Vyhodnocení otázky č.12

Zadání:

Petr s Luckou vařili špagety a při slévání těstovin Petr opařil Lucii ruku. Jak má Petr Lucii správně ošetřit?

- Opláchne Lucii ruku studenou vodou a polepí náplastmi*
- Pomaže ránu mastí, nebo tukem a pevně obváže čistým obvazem*
- Chladí ránu studenou vodou aspoň 10 minut a zakryje sterilní gázou*

Graf 11 - Otázka 12, 3.tř. před absolvováním DP

Opaření by ošetřilo správným způsobem celkem 66% žáků 3. tříd před absolvováním doškolovacího programu. Nejvyšší procento správných odpovědí zvolili žáci na ZŠ Letců R.A.F., 70%. Na ZŠ Kamenice zvolilo správnou odpověď 67% žáků a na ZŠ Ohradní odpovědělo správně 55% žáků.

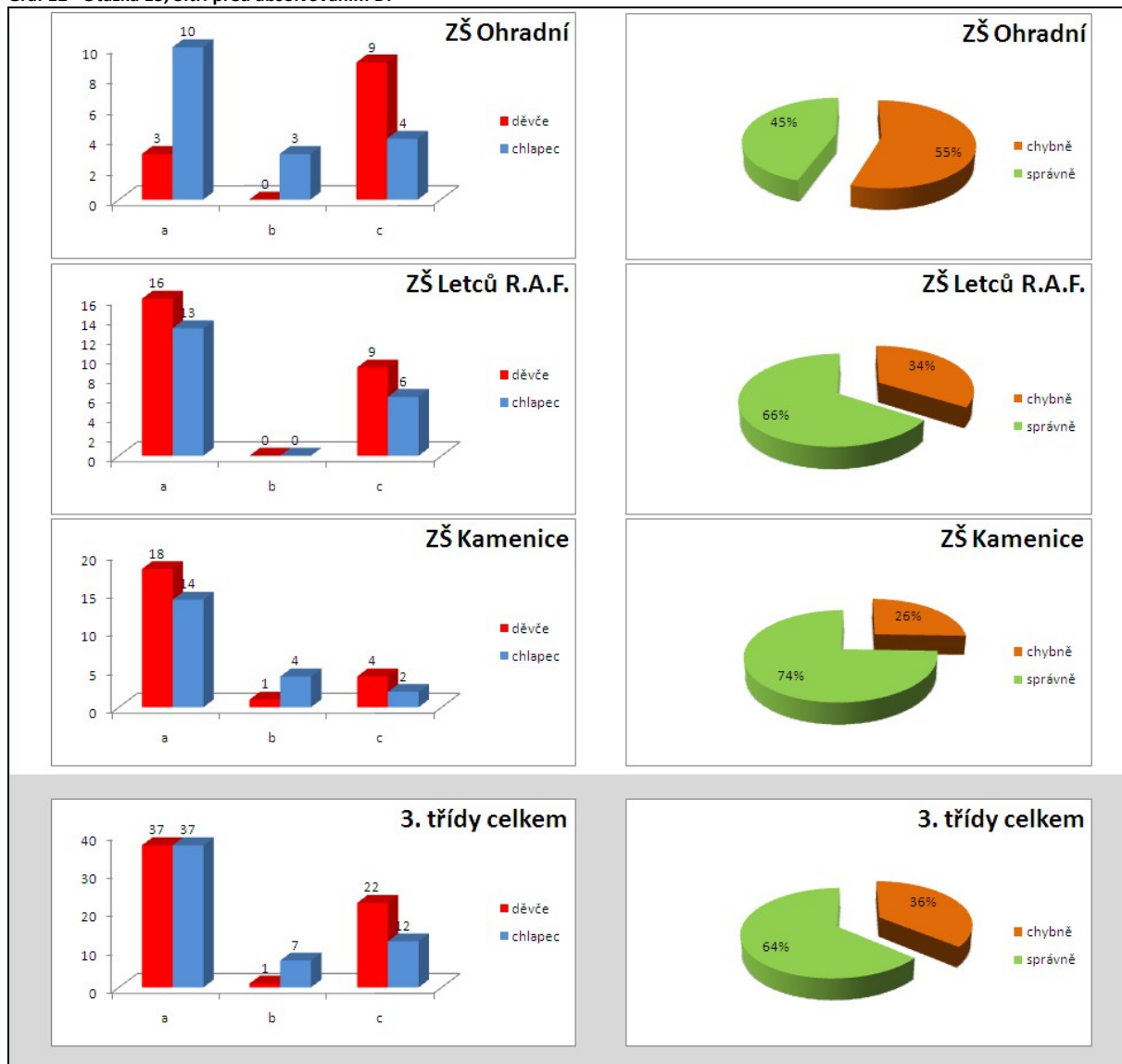
Vyhodnocení otázky č.13

Zadání:

V jakékoliv mimořádné situaci se snažíme:

- Zůstat klidní, přivolat vhodnou pomoc, chránit před nebezpečím postiženého i sebe!*
- Vyděšeně křičet, abychom přivolali co nejvíce lidí*
- Pomoci za každou cenu, i když budu já sám v ohrožení!*

Graf 12 - Otázka 13, 3.tř. před absolvováním DP

Otázka č. 13 je zaměřena na základní pravidla důležitá v jakékoliv mimořádné situaci ohrožující lidské zdraví, či život. Nejvíce správných odpovědí označili žáci na ZŠ Kamenice, 74%. Na ZŠ Ohradní zvolilo správnou odpověď 66% žáků a na ZŠ Letců R.A.F. odpovědělo správně 45% žáků. Správné odpovědi ve všech školách tvořily celkem 64%.

Vyhodnocení otázky č.14

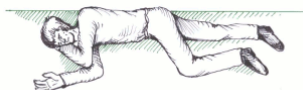
Zadání:

Na kterém obrázku je stabilizovaná poloha?

a)

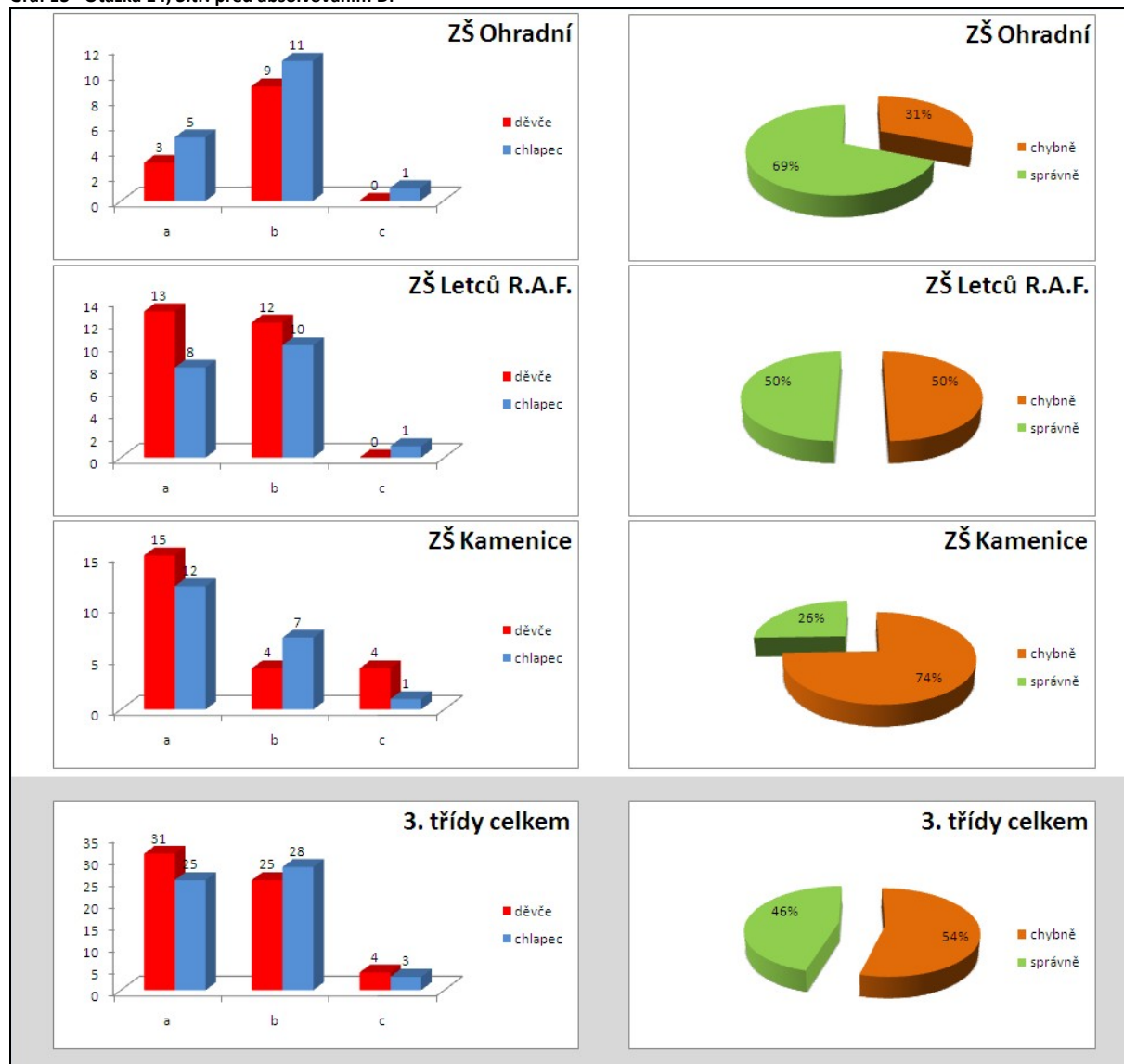
b)

c)

Graf 13 - Otázka 14, 3.tř. před absolvováním DP

V otázce č.14 mají respondenti za úkol označit správný obrázek, na kterém je postava ve stabilizované poloze. Správný obrázek zvolilo celkem 46% žáků. Mezi jednotlivými školami jsou signifikantní rozdíly. Správnou odpověď zvolilo 69% žáků na ZŠ Ohradní. Na ZŠ Letců R.A.F. odpověděla správně polovina dětí, tedy 50% a na ZŠ Kamenice zvolilo správný obrázek 26% žáků.

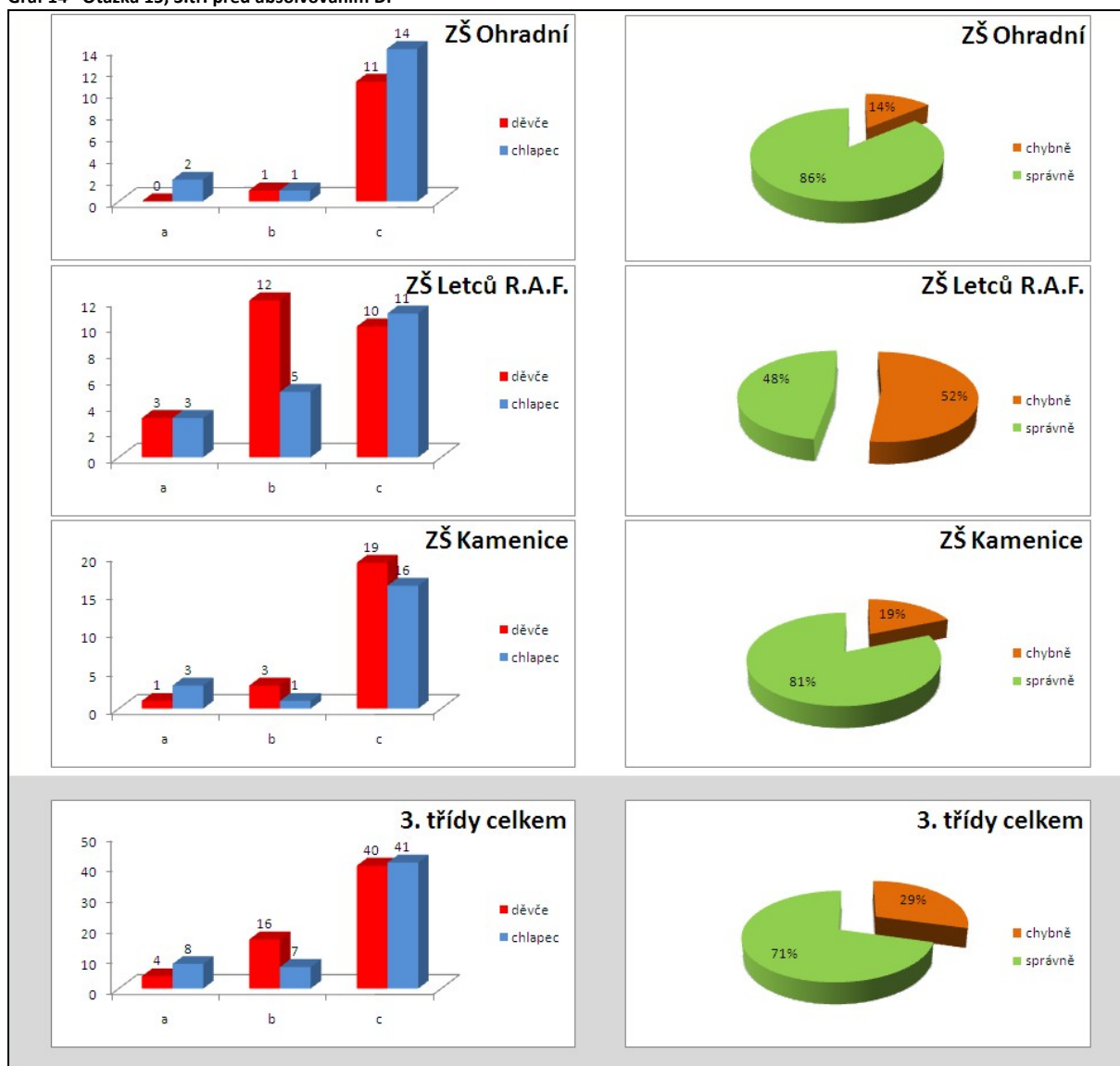
Vyhodnocení otázky č.15

Zadání:

U Petra doma prasklo vodovodní potrubí. Když Petrova maminka vytírá, náhle vykřikne a upadne na zem. Petr vidí ležet maminku v kaluži vody a opodál jiskří elektrická lampa. Jak by se měl Petr v takové situaci zachovat?

- Vstoupí do kaluže vody, aby lampu odpojí*
- Snaží se maminku zvednout z mokré podlahy*
- Zavolá 155 a ničeho se nedotýká*

Graf 14 - Otázka 15, 3.tř. před absolvováním DP

Největší rozdíl mezi školami nastal v otázce týkající se první pomoci při úrazu elektrickým proudem. Celkový výsledek správných odpovědí je 71%. Na ZŠ Ohradní odpověděl špatně čtyři žáci (86% správných odpovědí). Na ZŠ Kamenice odpovědělo správně 81% žáků a na ZŠ Letců R.A.F. zvolilo správnou odpověď 48% žáků.

3.4 Doškolovací program

V rámci zvoleného postupu došlo k vyhodnocení první vlny dotazníkového šetření ve 3. třídách na zvolených základních školách. Před vyhodnocením byla stanovena obecná struktura doškolovacího programu, která primárně vycházela z vybraných oblastí laické první pomoci uvedených v teoretické části diplomové práce. Konečný obsah a časová dotace k jednotlivým částem doškolovacího programu vycházeli z výsledků testů. Doškolovacímu programu byl věnován celkový čas 55 minut. Časová dotace je uvedena u jednotlivých částí v závorce. Nejprve 48 minut interaktivnímu rozhovoru a přednášce dle struktury uvedené níže a závěr byl věnován krátké ukázce jak probíhá rozhovor s operátorem ZZS.

3.4.1 Struktura doškolovacího programu

- **Linky tísňového volání (10min.)**

Tato část je zaměřena na znalost a správné použití tísňových telefonních čísel. K zapamatování telefonních čísel je využito připodobnění posledního čísla k nějaké věci upomínající na konkrétní složku integrovaného záchranného systému (obrázky: 0 – hasiči – rybníček, 8 – policie – pouta, 5 – záchranka - invalidní vozík) a básně k zapamatování telefonního čísla na záchrannou službu: „Sto padesát pět, rychle ke mně jeď!“ . Žáci jsou seznámeni s výhodami evropského čísla tísňového volání 112 jako je možnost volání bez vložené SIM karty, bez signálu, ze zamknutého mobilního telefonu a ze zahraničí (na území Evropské unie). Následuje didaktická hra. Děti jsou rozděleny do 4 – 5-ti členných skupin a každé dítě ve skupině má v ruce jednu kartičku s telefonním číslem (150, 155, 158, 112). Na zadanou situaci reagují zvednutím kartičky s příslušným telefonním číslem nad hlavu. Zadané situace: požár; krádež; otrava léky; kamarád uvízl na stromě a nemůže dolů; jsem na dovolené v Itálii a tatínek spadl ze skály; bezvědomí; týrání zvířat; kamarád spadl z velké výšky a nemůže se hýbat. Po zbytek doškolovacího programu si děti nechávají kartičky u sebe a na vyzvání reagují na situace, o kterých se právě hovoří. Důležitou informací je také zmínka o důsledcích zneužití tísňových linek.

- **Chování v krizových situacích (2min.)**

Než se přistoupí k samotné první pomoci, je důležité připomenout základní zásady, kterými je potřeba se řídit v jakékoliv mimořádné situaci. V takovýchto zdravotní, či život ohrožujících situacích jsou zachránci rozrušení, vyděšení, mají strach aby něco neudělali špatně a tak v mnoha případech nepomohou raději vůbec. Menší ne úspěšnou skupinu tvoří zachránci, kteří nedokáží dostatečně vyhodnotit situaci a ve snaze pomoci ohrožují své vlastní zdraví i život a stávají se obětí. Zachránce „laik“ by měl vždy v závažných situacích přivolat příslušnou složku IZS. Základní 3 zásady tedy jsou: Zůstat klidní, přivolat vhodnou pomoc, chránit před nebezpečím postiženého i sebe!

- **Otrava léky (2min.)**

V situaci, kdy dojde k otravě léky je zdůrazněna důležitost povědomí o požitých lécích. Zachovat prázdné obaly od léků, zbytky léků, případně i zvratky postiženého a vše předat lékařům, kteří mohou podle požití látky postupovat v léčbě postiženého. Děti jsou upozorněny, že poloha v leže na zádech a záklon hlavy mohou postiženému uškodit.

- **Krev z nosu (3min.)**

V případě krvácení z nosu se pacient posadí na židli, mírně se předkloní a tiskne si nosdruhy těsně pod kořenem nosu asi 10minut. Všechny děti najdou, kde mají kořen nosu a vyzkouší si popsané místo stisknout. Zachránce položí postiženému studený obklad na čelo a na zátylek. Když krvácení ustane, doporučuje se postiženému, aby pár hodin nesmrkal, protože by si porušil krevní sraženinu v nose. Jestliže krvácení trvá déle než 30 minut, je nutné přivolat záchranku, popř. dospělého, který postiženého odveze do nemocnice.

- **Podchlazení (3 min.)**

Pozornost je věnována podchlazení venku, se kterým se mohou děti setkat na různých pobytech v přírodě, většinou v zimních měsících nebo při pádech do vody. Vždy alespoň jeden zachránce zůstává s postiženým a další zúčastněnou osobu/osoby posílá pro pomoc. Pokud je zachránce pouze jeden, snaží se upozornit na sebe píšťalkou nebo blikáním kapesní svítilny. Stále by měl dotýčný myslet na ochranu svého zdraví a postiženému nedávat své oblečení, ale tisknout se k němu a třít ho, jelikož tak vytváří teplo. Žáci si na sobě vyzkouší, že třením vzniká teplo. Děti často nosí po kapsách různé sladkosti, které mohou posloužit

postiženému jako zdroj energie (čokoláda). Zrádný v tomto případě je alkohol, jelikož jeho požití roztahuje povrchové krevní cévy, dochází tak k dalšímu úniku tepla a podchlazení se tím zhoršuje.

- **Uštknutí hadem (3min.)**

Jediným jedovatým hadem, se kterým se mohou děti setkat ve volné přírodě na území České republiky je zmije, kterou si děti prohlédnou na obrázku. Cílem zachránce při uštknutí hadem je předejít dalšímu šíření jedu a přivolat dospělého, či záchrannou službu. Ačkoliv hadí uštknutí není většinou vážné poranění, může vyděsit. Důležité je člověka uštknutého hadem uklidnit a udržovat ho v maximálním klidu bez pohybu, aby se zpomalil krevní oběh a tím se oddálilo působení jedu. Jed z rány ale ústy nikdy nevysávat! Ránu je potřeba omýt, osušit a zatlačit asi 10 cm nad ránou.

- **Poranění páteře (2 min.)**

Pokud existuje podezření na poranění páteře a míchy doporučuje se manipulaci se zraněným přenechat lékařským pracovníkům. Hlavním úkolem dětí je neprodleně přivolat záchrannou službu, zraněného uklidnit, vyzvat aby se nehýbal a vyčkat s ním na příjezd lékaře. Jak děti rozpoznají taký případ? K poranění páteře může dojít při pádu z výšky, skoku do mělké vody a nárazu na dno, pádu těžkého předmětu napříč na záda, pádu z koně nebo motocyklu. Zraněný si stěžuje na bolest v zádech nebo ztrátu citu a pohyblivosti.

- **Mdloba (5min.)**

Krátká ztráta vědomí způsobí pád k zemi, ale postižený se obvykle velmi rychle a úplně zotaví. Omdlení může být reakcí na bolest, vyčerpání, hlad, stres nebo dlouhé stání či sezení bez hnutí. Pokud se postižený asi do 1 minuty neprobere nebo utrpěl nějaké zranění při pádu, je nutné přivolat záchrannou službu. Dobrovolníci z řad dětí si vyzkouší jak postupovat v případě mdloby. Herec zachránce zvedne figurantovi nohy nahoru, rozepne tísnící oděv, otevře okno a dramatizaci situace doprovází výkladem. Pokud neví jak postupovat, jsou vyzvány ostatní děti, aby spolužákovi poradily.

- **Říznutí do prstu (3 min.)**

Důležité je vypláchnout ránu čistou, studenou vodou. Rána se osuší gázovým tamponem a kryje sterilní gázou. Zraněný zvedne poraněnou část těla pokud možno nad

úroveň srdce z důvodu snížení krevního přítoku a přitom asi 10 min. stlačuje ránu. Poté stačí odstranit krytí rány a přiložit náplast.

- **Dušení (5min.)**

Správná první pomoc při dušení patří mezi úkony zachraňující život. Při menší neprůchodnosti dýchacích cest je postižený schopen mluvit, kašlat a dýchat. Jestliže dotyčný přestane mluvit, nebo přestává kašlat a dýchat, záchránce mu pomůže do předklonu a provede až 5 úderů do zad. Údery se provádějí rázně zápěstní hranou ruky mezi lopatky. Několik dobrovolníků si tento postup vyzkouší, ostatní sledují, zda bylo provedení správné. Pokud se průchodnost dýchacích cest neuvolnila, měly by děti zavolat záchranku a dospělého.

- **Opaření (3 min.)**

Opaření je popálenina způsobená horkou tekutinou. Nejdůležitějším úkolem je Lucčinu ruku poměrně dlouho ochlazovat studenou vodou, alespoň 10 minut. Z rukou je potřeba sejmout hodinky, prstýnky a náramky, jelikož postižená místa pravděpodobně natečou.

- **Stabilizovaná poloha (5min.)**

Dle časových možností je cílem, aby si samy děti vyzkoušely jak se pacient do stabilizované polohy ukládá. Všechny děti postup sledují a kontrolují, zda je postup správný. Samotným praktickým ukázkám předchází otázka, zda je stabilizovaná poloha na břiše, na zádech, nebo na boku, což je nejdůležitější, aby děti ovládaly.

- **Úraz elektrickým proudem (2min.)**

Pokud je dítě svědkem úrazu elektrickým proudem, mělo by mít na paměti, že v tomto případě hrozí velké nebezpečí, že se obětí stane také dítě samotné. Proto se děti k postiženému nepřibližují, hlavně v případě, že je kolem postiženého voda, nedotýkají se spotřebičů a okamžitě volají záchranou službu a dospělého. Dospělý se snaží přerušit všechna spojení mezi elektrickým proudem a postiženým.

3.4.2 Doškolovací program na ZŠ Ohradní

Doškolovací program na ZŠ Ohradní v Praze proběhl dne 26.března 2012. Zúčastnilo se celkem 31 žáků ze tříd 3.A a 3.B. Výsledky testů, které žáci vyplňovali před absolvováním doškolovacího programu ukazují, že v jednotlivých otázkách zvolili žáci správnou odpověď nejčastěji z 62% – 69%. V případě těchto otázek byla dodržena časová dotace a připravený plán přednášky. Stejný postup byl zvolen také u otázky týkající se drobné řezné rány do prstu a opařeniny, kde zvolilo správnou odpověď 55% žáků. Drobné časové odchylky nastaly u čtyř otázek, ve kterých žáci zvolili méně než 50% správných odpovědí (41% - 48%) a u jedné otázky, ve které zvolilo správnou odpověď 97% žáků. Otázky, ve kterých žáci zvolili méně než 50% se týkaly první pomoci při podchlazení, při dušení, v případě uštknutí jedovatým hadem a otázka zaměřená na základní pravidla důležitá v jakékoliv situaci. Společnou debatou se dobírají žáci správné odpovědi, vysvětlují si, z jakého důvodu nevolit postup, který je nesprávný. 97% žáků odpovědělo správně na otázku týkající se úrazu elektrickým proudem. Vybraný žák dvěma větami ujistil ostatní žáky o správnosti jejich volby při vyplňování testu a zdůvodnil ji.

Dle plánu bylo doškolovacímu programu věnováno 55 minut. K projekci obrázků a k promítnutí krátkého videa s ukázkou komunikace s operátorkou záchranné služby byla využita interaktivní tabule, kterou mají k dispozici učitelé a žáci na ZŠ Ohradní ve všech třídách.

3.4.3 Doškolovací program na ZŠ Letců R.A.F.

Doškolovací program na ZŠ Letců R.A.F. v Nymburce proběhl dne 23.února 2012. Zúčastnilo se celkem 44 žáků za tříd 3.A a 3.C. Výsledky testů před absolvováním doškolovacího programu jsou v jednotlivých otázkách různé. Nejméně správných odpovědí zvolili žáci v otázce týkající se dušení a to 30%. Naopak 89% správných odpovědí patřilo otázce zjišťující znalost tísňového telefonního čísla 155, která dopadla nejlépe. Také otázka č.1, kde žáci přiřazovali mimořádné situace k tísňovým číslům přiřadilo všech 10 situací správně 82% žáků. Proto úvodní část věnovaná linkám tísňového volání mohla být o 2 – 3 minuty zkrácena a čas byl věnován dušení, stabilizované poloze a zdůraznění bezpečného chování v případě úrazu elektrickým proudem. U ostatních oblastí byla časová dotace přibližně dodržena. Žáci jsou aktivní, zapojují se do diskuzí, chtějí být vybráni jako figuranti, vysvětlují ostatním spolužákům z jakého důvodu nevolíme určitý postup, čím je tento postup oběti nebezpečný a jak se může stát nebezpečný i nám.

Dle plánu bylo doškolovacímu programu věnováno 55 minut. K projekci obrázků a k promítnutí krátkého videa s ukázkou komunikace s operátorkou záchranné služby byla využita interaktivní tabule.

3.4.4 Doškolovací program na ZŠ Kamenice

Doškolovací program na ZŠ Kamenice proběhl dne 8.března 2012 v knihovně základní školy. Zúčastnilo se celkem 43 žáků za tříd 3.A a 3.B. Výsledky testů před absolvováním doškolovacího programu jsou v jednotlivých otázkách signifikantní. Na ZŠ Kamenice zvolili žáci před absolvováním doškolovacího programu jak nejvyšší, tak nejnižší procento správných odpovědí ze všech škol. Nejvyšší procento správných odpovědí zvolili žáci v otázce týkající se pomoci při krvácení z nosu, a to 91%. Pouze 4 žáci odpověděli špatně. Nejnižší procento správných odpovědí zvolili žáci v otázce, kde mají vybrat obrázek na kterém je znázorněna stabilizovaná poloha. Špatně odpovědělo 27 žáků. Ostatní otázky se pohybují mezi 44% - 79% správných odpovědí. Přesto je časové rozvržení dodrženo dle plánu. Pouze stabilizované poloze je věnováno více času, který je po domluvě s třídními učitelkami nastaven k předpokládanému času konání doškolovacího programu.

Čas doškolovacího programu se prodloužil o 5 minut, tedy na 60 minut. Děti jsou aktivní, velice často je možné s malou pomocí nechat děti samotné, aby ostatním spolužákům situaci vysvětlily a ukázaly. Většinou se jedná o děti, které mají rodiče, zaměstnané v lékařském prostředí. K projekci obrázků a k promítnutí krátkého videa s ukázkou komunikace s operátorkou záchranné služby bylo využito interaktivní tabule.

3.5 Vyhodnocení otázek 3.tříd po absolvování doškolovacího programu

Vyhodnocení otázky č.1

Zadání:

Porad' Luce a Petrovi na jaká telefonní čísla volat v dané situaci – spoj čarou:

požár

vážnější úraz

pokud si nejste jisti komu zavolat

potíže s dechem

poruchy vědomí, bezvědomí

týrání zvířat

krádež

kamarád uvízl na stromě a nemůže dolů

otrava léky

jsem v jakékoliv předchozí situaci, ale v zahraničí

Tabulka 2 – Otázka 1, 3.tř. po absolvování DP

škola	třída	0 - 5 správně	6 - 9 správně	10 správně	Celkem	méně než 10	10 správně
ZŠ Ohradní	3 po	3	2	26	31	16%	84%
ZŠ Letců R.A.F.	3 po		3	34	37	8%	92%
ZŠ Kamenice	3 po			36	36	0%	100%
Grand Total		3	5	96	104	8%	92%

Po absolvování doškolovacího programu mají opět žáci 3. tříd v rámci první testové otázky za úkol spojit 10 mimořádných situací s telefonním číslem tísňového volání. Jak je možno vidět v tabulce 2, správně všech 10 situací přiřadilo 92% žáků. 8% žáků přiřadilo správně méně než 10 situací. Na ZŠ Kamenice přiřadili veškeré situace správně k telefonním číslům všichni žáci, tedy 100%. Na ZŠ Letců R.A.F. přiřadilo všechny situace správně k číslům 92% žáků a na ZŠ Ohradní přiřadilo všechny situace správně k číslům 84% žáků.

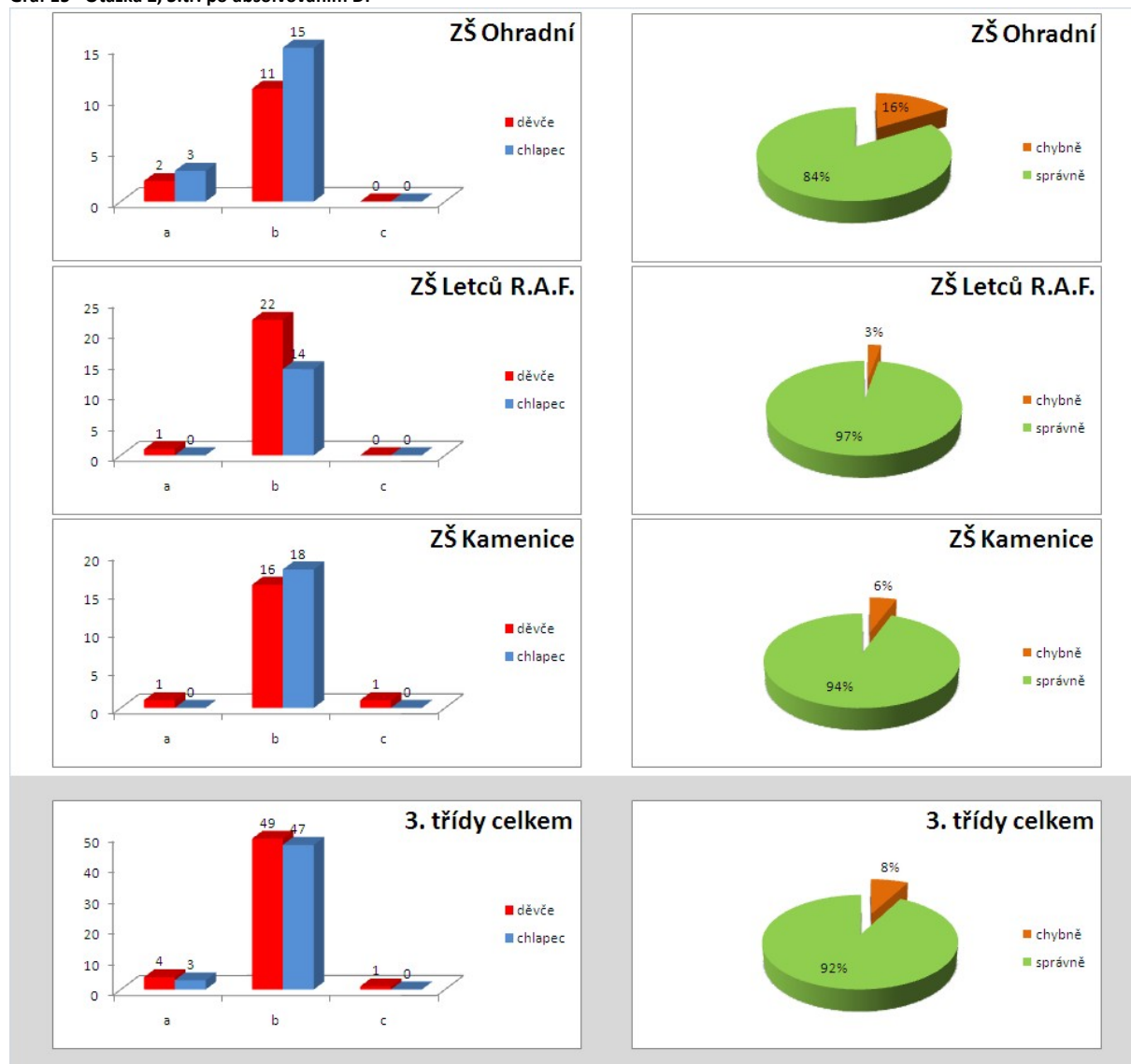
Vyhodnocení otázky č.2

Zadání:

Na linku 155 zavolaš v případě že:

- Hoří*
- Někdo se vážně zraní*
- Ztratil se ti pesek*

Graf 15 - Otázka 2, 3.tř. po absolvování DP

Ve 3. třídách po absolvování doškolovacího programu zvolilo správný případ, kdy je nutné volat tísňové volání 155 celkem 92% žáků. Na ZŠ Letců R.A.F. odpověděla špatnou odpověď pouze jedna dívka (správně odpovědělo 97% žáků). Na ZŠ Kamenice zvolilo správnou odpověď 94% žáků a na ZŠ Ohradní 84% žáků.

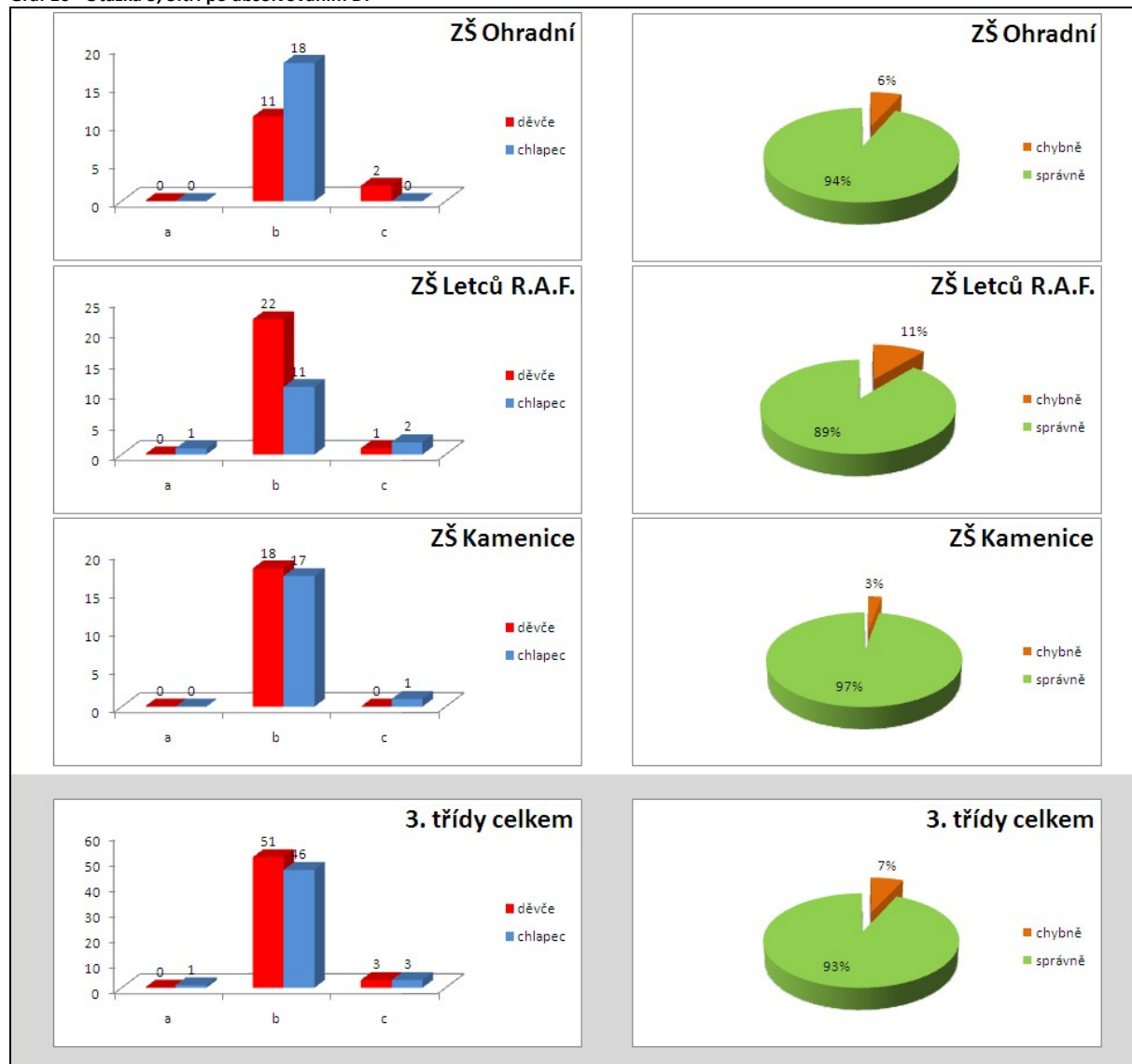
Vyhodnocení otázky č.3

Zadání:

Co uděláš v případě, že jsi svědek situace ohrožující život a nemáš v telefonu žádný kredit, tudíž se na linku 155 (158, 150) nedovoláš?

- a) *Běžím si dobít kredit*
- b) *Zavolám na linku 112*
- c) *Nevolám nikomu a snažím se pomoci sám*

Graf 16 - Otázka 3, 3.tř. po absolvování DP

Po přednášce ve 3.ročníku děti reagovaly na většinou nově získanou informaci o výhodách linky tísňového volání 112 a odpovědělo správně 93% dětí. Na ZŠ Kamenice zvolil špatnou odpověď pouze jeden chlapec (správně odpovědělo 97% žáků). Na ZŠ Ohradní správně odpovědělo 94% žáků a na ZŠ Letců R.A.F 89% žáků.

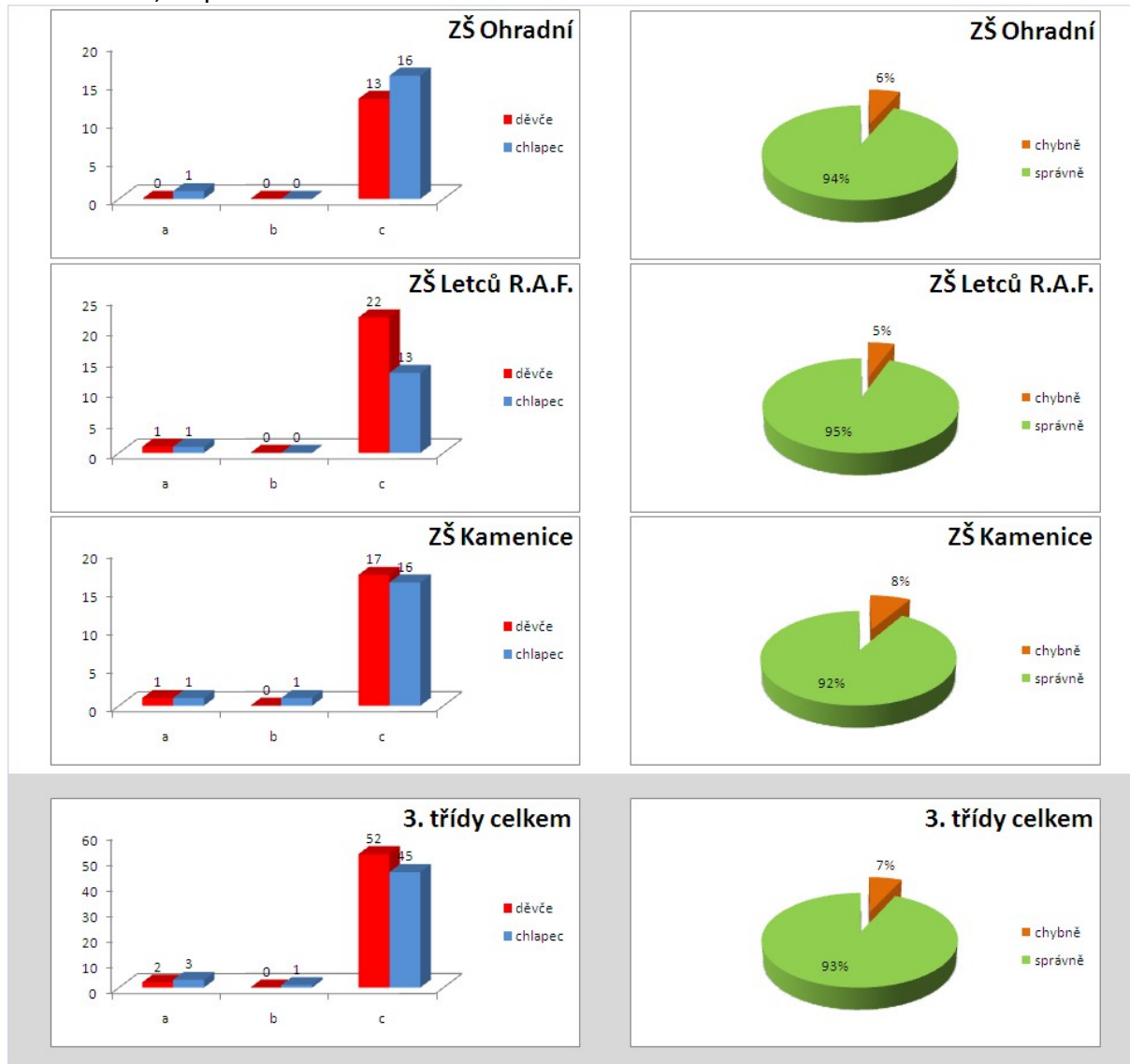
Vyhodnocení otázky č.4

Zadání:

Lucie hlídá mladšího brášku. S Petrem si dělají domácí úkol, a když přijdou do kuchyně, bráška leží na zemi, je bledý, neodpovídá na oslovení a okolo úst má zvratky. Na podlaze leží zbytky neoznačených tablet. Co bys dělal na jejich místě?

- Otočím ho na záda a zavolám 155
- Zavolám 155 a zbytky léků raději vyhodím
- Zavolám 155 a uložím ho do stabilizované polohy

Graf 17 - Otázka 4, 3.tř. po absolvování DP

Velké zlepšení nastalo u žáků 3. tříd po absolvování doškolovacího programu u otázky č.4. Mezi školami opět nebyl velký rozdíl. Na ZŠ Ohradní zvolilo správnou odpověď 94% žáků. Na ZŠ Letců R.A.F. správně odpovědělo 95% žáků a na ZŠ Kamenice 92% žáků. Celkem zvolili žáci 3.tříd po přednášce z 93% správnou odpověď.

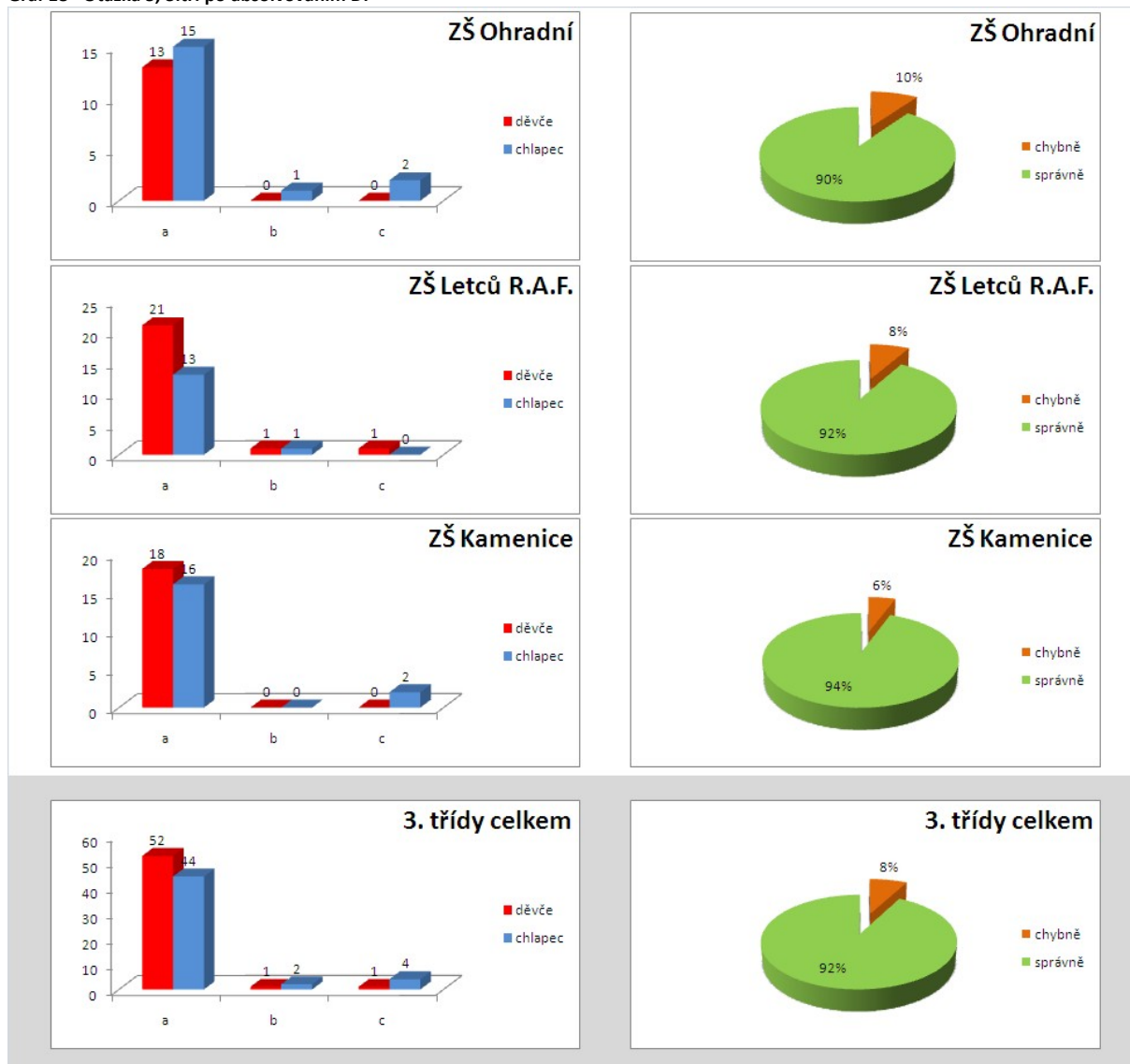
Vyhodnocení otázky č.5

Zadání:

Kamarádce Katce začne téci krev z nosu. Co udělá Petr s Lucií?

- Posadí kamarádku na židli, předkloní jí hlavu a ze zadu na krk přiloží mokrý kapesník. Pokud je krvácení masivní, zakloní jí hlavu a zavolají dospělého
- Posadí kamarádku na židli a zalepí nosní dírky náplastí
- Položí kamarádku na záda a když už krev neteče, poradí jí, ať se vysmrká

Graf 18 - Otázka 5, 3.tř. po absolvování DP

Po absolvování doškolovacího programu ve 3. třídách byly děti úspěšné nejméně z 90%. 94% žáků zvolilo správnou odpověď na ZŠ Kamenice. 92% žáků bylo úspěšných na ZŠ Letců R.A.F. a na ZŠ Ohradní označilo správnou odpověď 90% žáků. Celkem by zvolilo správný postup při poskytování první pomoci při krvácení z nosu 92% žáků 3.tříd.

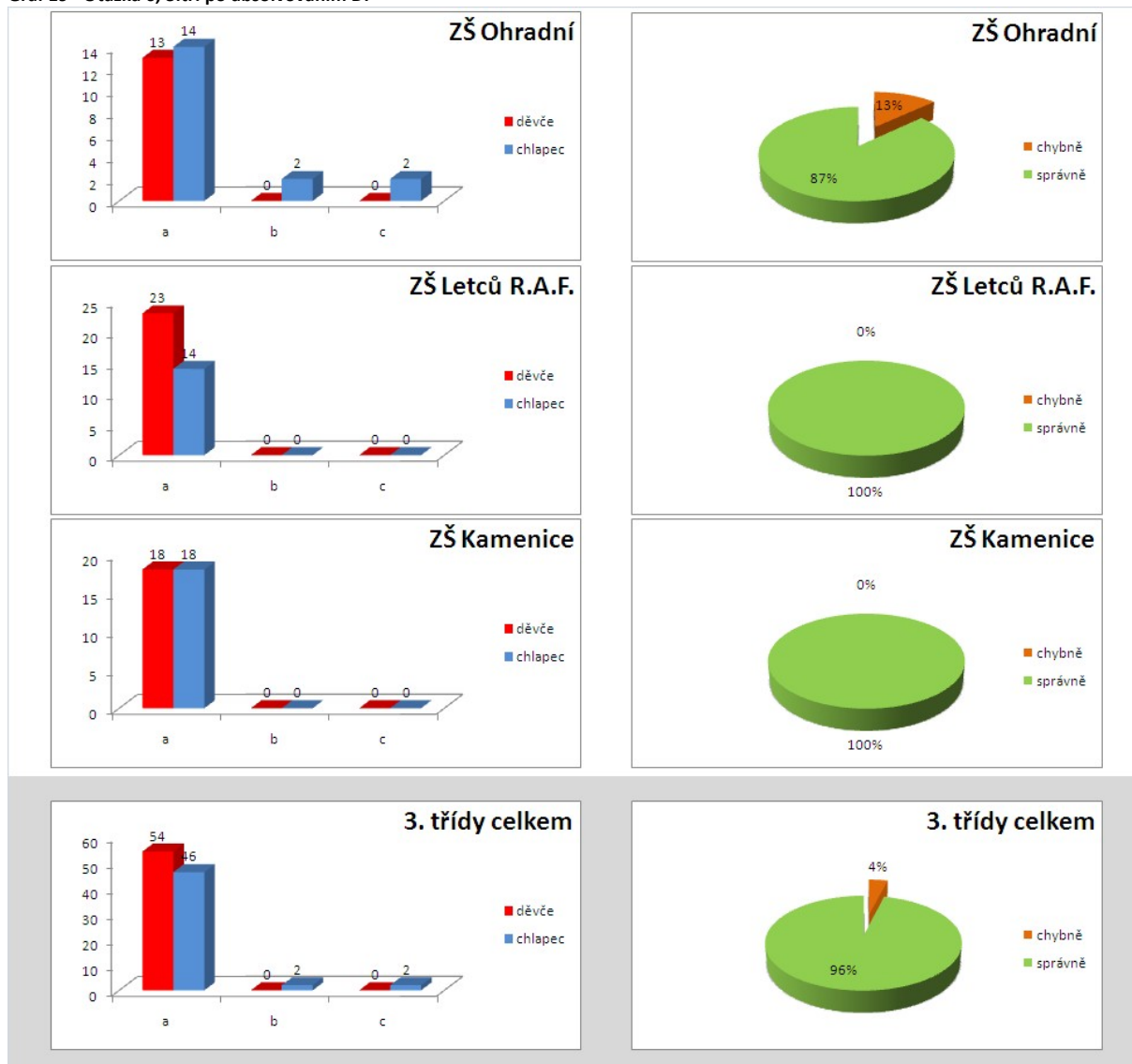
Vyhodnocení otázky č.6

Zadání:

Třída 3.B. je na lyžařském kurzu. Petr s Lucií a Lukášem se vraceli sami zkratkou ze sjezdovky a cestou skrze les si všimli ženy, která leží ve sněhu a třese se zimou. Co mají dělat?

- Lukáš s Lucií jdou ihned pro pomoc dospělého, Petr se snaží ženu hřát vlastním tělem a dá jí čokoládu, co má v kapse
- Všichni zůstávají s ženou a půjčí ženě své oblečení
- Dají ženě napít alkoholu, který u ní najdou, aby se tím zahřála a vydají se pro pomoc dospělého

Graf 19 - Otázka 6, 3.tř. po absolvování DP

Po absolvování doškolovacího programu bylo dosaženo výsledku 100% správných odpovědí, a to dokonce na dvou školách. Správnou odpověď zvolilo 100% žáků na ZŠ Letců R.A.F. a na ZŠ Kamenice. Na ZŠ Ohradní odpovědělo správně 87% žáků. Celkově odpovídaly děti 3.tříd správně z 96%.

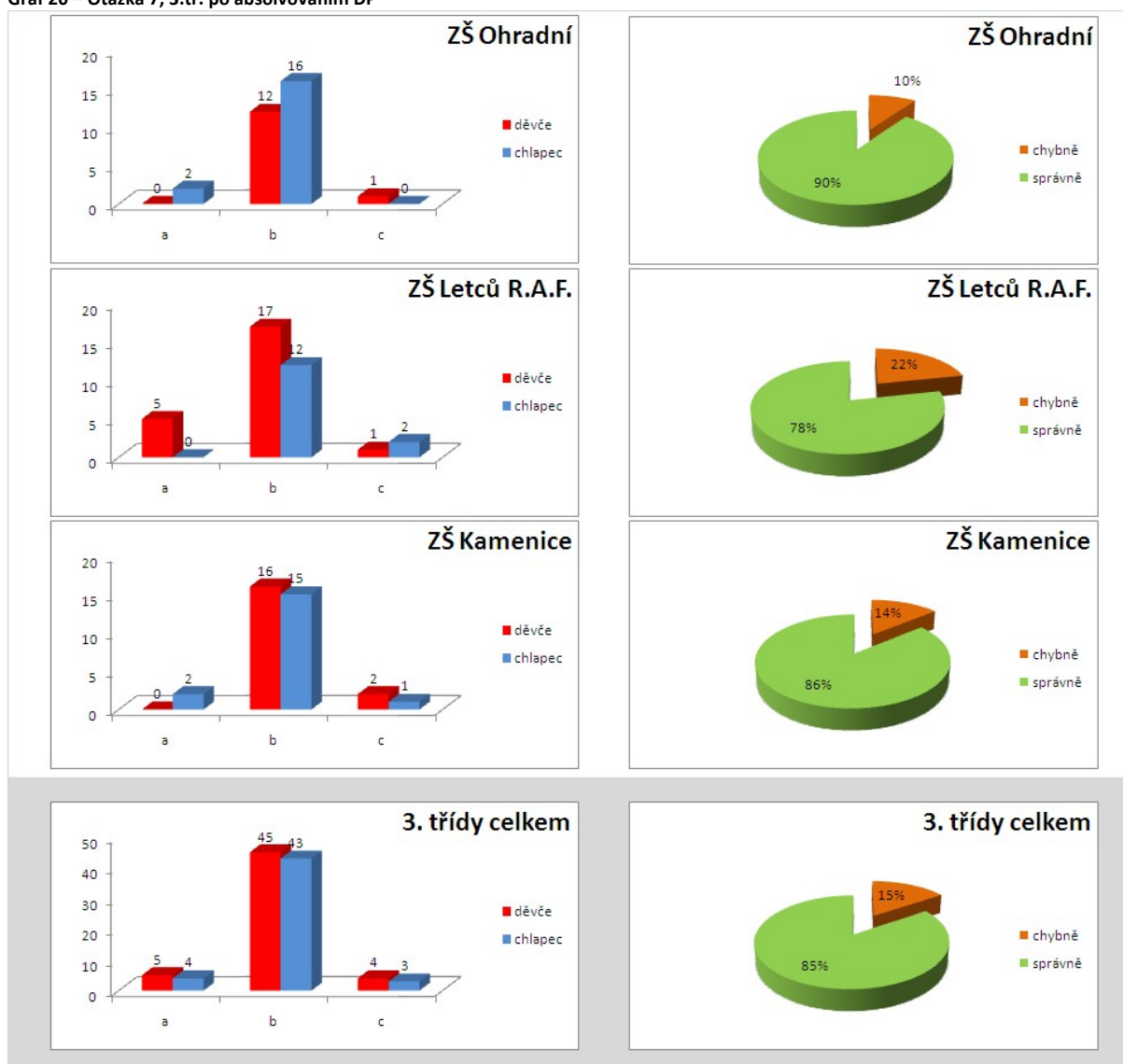
Vyhodnocení otázky č.7

Zadání:

Petr s Lucií hrají s kamarády na chatě na schovávanou. Petra uštkne do ruky zmije. Co mají kamarádi dělat?

- Petra posadí, opřou a uklidní ho. Ránu vysají ústy a zavolají 155*
- Petra posadí, opřou a uklidní ho. Na ruku přiloží obvaz, nebo čistý kapesník, ránu nevysávají a zavolají 155*
- Jelikož má Petr ranku na ruce, podpírají ho v podpaží, kdyby se mu udělalo nevolno a jdou za jeho rodiči*

Graf 20 – Otázka 7, 3.tř. po absolvování DP

ZŠ Ohradní, na které měli žáci před přednáškou nejnižší procento správných odpovědí, po absolvování doškolovacího programu naopak odpovědělo správně nevyšší procento žáků (90%). Na ZŠ Kamenice odpovědělo správně 86% žáků a na ZŠ Letců R.A.F. 78% žáků. Celkově žáci ve 3. třídách odpověděli správnou odpověď z 85%.

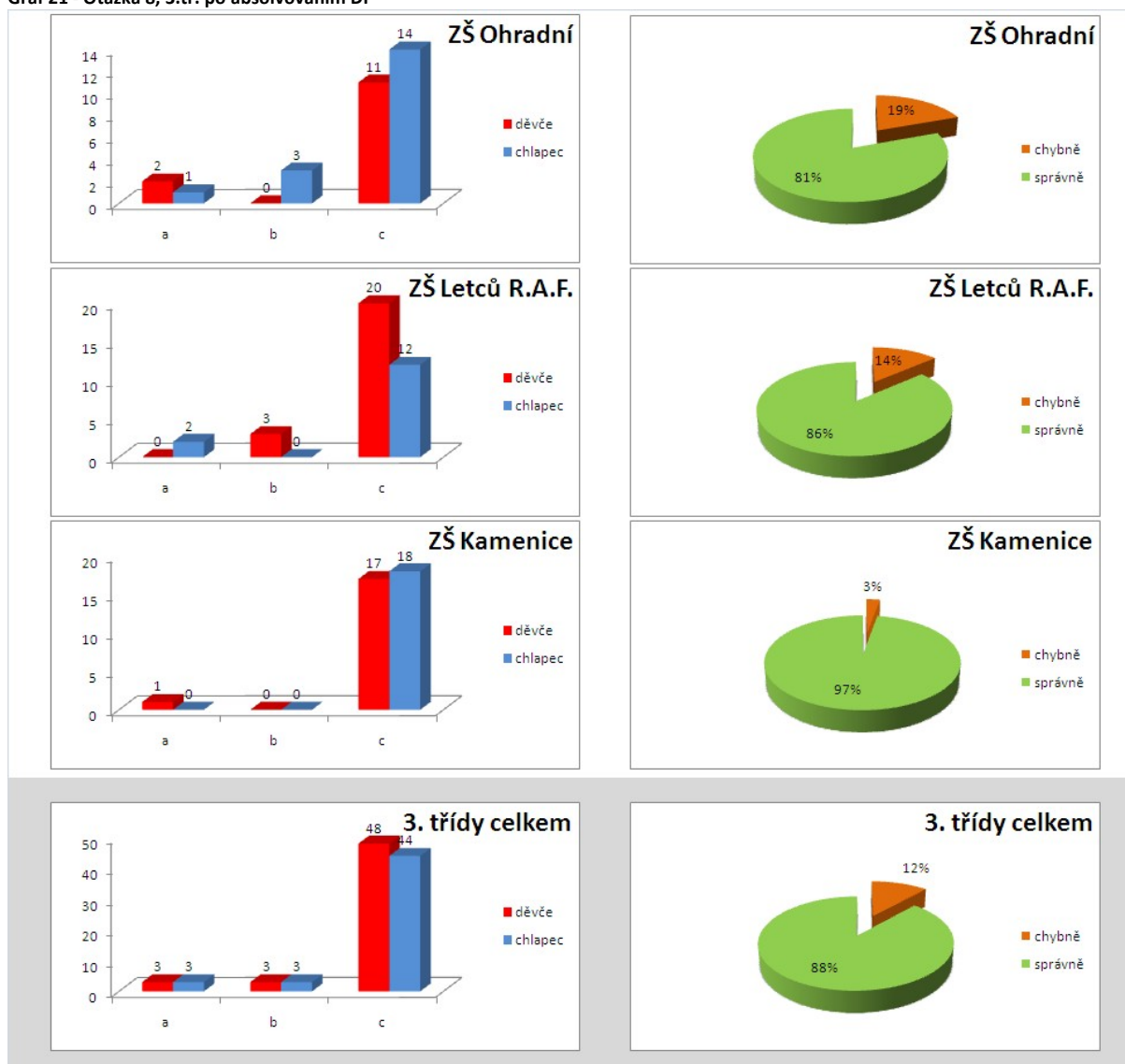
Vyhodnocení otázky č.8

Zadání:

Kamarád Lukáš spadne ze schodů, zůstane ležet na zemi a nařiká, že ho bolí záda. Jak nejlépe by měli reagovat Petr s Lucií?

- Zavolají 155, pomůžou Lukášovi vstát, uloží ho do postele a uklidní ho, že je pomoc na cestě
- Zavolají 155, posadí Lukáše, opřou mu záda o stěnu a dají mu studený obklad na čelo
- Zavolají 155, řeknou Lukášovi aby se nehýbal a zůstávají s ním do příjezdu záchranky

Graf 21 - Otázka 8, 3.tř. po absolvování DP

Po absolvování doškolovacího programu se procento správných odpovědí ve 3.třídách zvýšilo na všech školách. Správnou první pomoc při podezření na poranění páteře by poskytlo celkem 88% žáků. Na ZŠ Kamenice odpovědělo nesprávnou odpověď pouze jedno děvče (správně odpovědělo 97% žáků). Na ZŠ Letců R.A.F. zvolilo správnou odpověď 86% žáků a na ZŠ Ohradní 81% žáků.

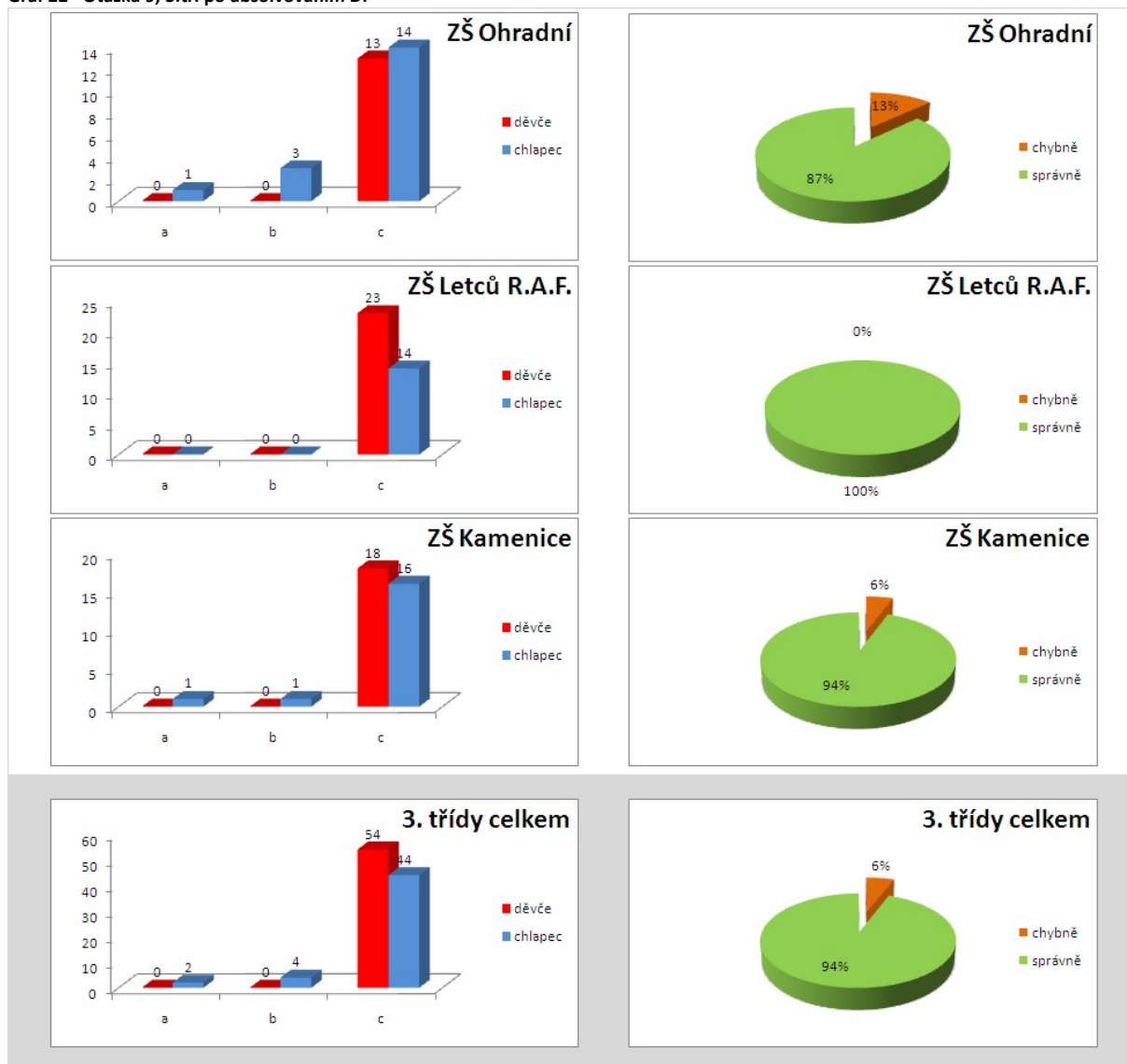
Vyhodnocení otázky č.9

Zadání:

Lucčina maminka žehlí prádlo, začne být bledá, potit se, zamotá se jí hlava a spadne na zem. Jak má Lucie poskytnout první pomoc?

- Maminku se snaží postavit zpět na nohy a dá jí napít studené coca-coly*
- Zavolá 155 a snaží se vyvolat zvracení*
- Zvedne mamince nohy nahoru, uvolní jí těsnící oděv, otevře okno a pokud se do 1 minuty maminka neprobere, zavolá 155*

Graf 22 - Otázka 9, 3.tř. po absolvování DP

Po absolvování doškolovacího programu ve 3. ročníku odpověděli žáci ze ZŠ Letců R.A.F. na otázku týkající se první pomoci při mdlobě všichni správně (100%). 94% žáků odpovědělo správně na ZŠ Kamenice a 87% žáků odpovědělo správně na ZŠ Ohradní. Celkově odpovědělo správně 94% žáků.

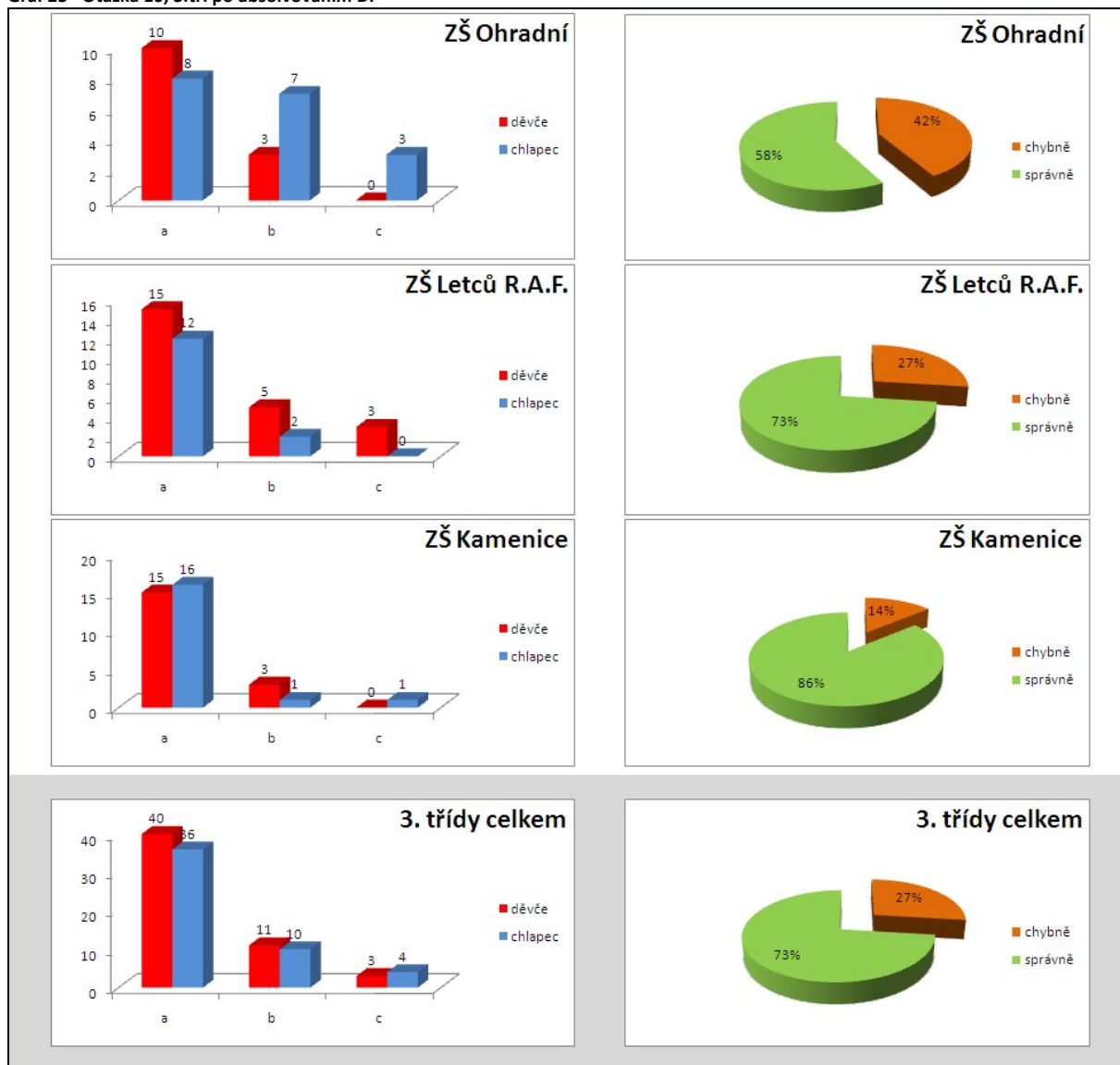
Vyhodnocení otázky č.10

Zadání:

Petr si chce uříznout krajíc chleba k svačině, nůž mu sklouzne a řízne se do prstu. Jak si má ránu správně ošetřit?

- Omyje si ránu pod tekoucí vodou, tiskne na ránu sterilní gázu a zvedne ruku nad úroveň srdce
- Zaškrtní si prst pod ránou, aby tolik nekrvácela a zvedne ruku nad úroveň srdce
- Na ránu nanese masť, převáže obinadlem a zvedne ruku nad úroveň srdce

Graf 23 - Otázka 10, 3.tř. po absolvování DP

Po absolvování doškolovacího programu ve 3. třídách by postupovalo správně při ošetření řezné rány celkem 73% dětí. Na ZŠ Kamenice odpovědělo správně 86% žáků. Na ZŠ Letců R.A.F. odpovědělo správně, stejně jako je celkový výsledek, 73% žáků. 58% žáků označilo správnou odpověď na ZŠ Ohradní.

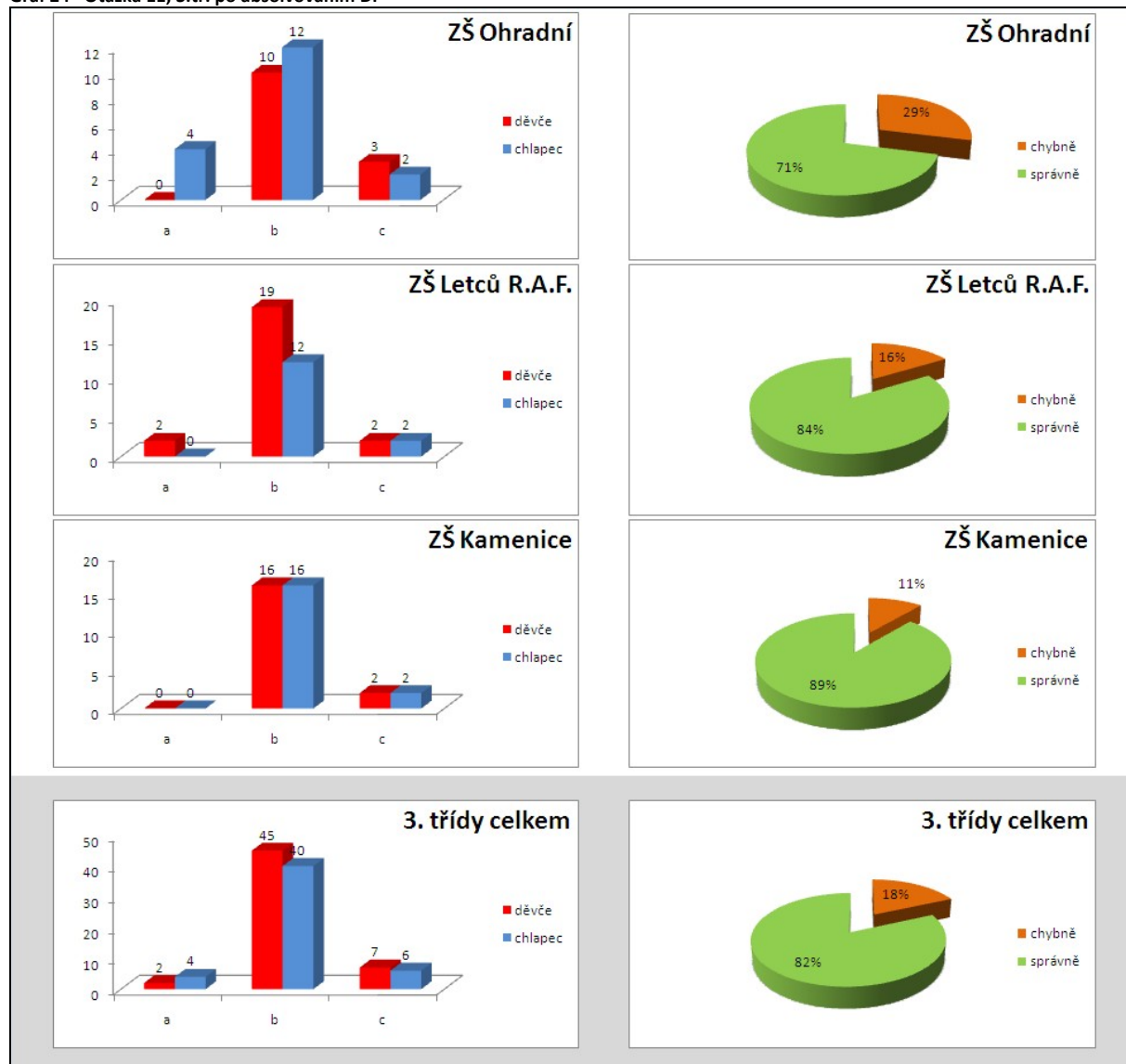
Vyhodnocení otázky č.11

Zadání:

Při obědě ve školní jídelně zaskočí Lucce fazole a začne se dusit. Jak mají Lucce spolužáci pomoci?

- Položí Lucku na zem a podloží jí hlavu a zvednou jí nohy*
- Udeří Lucku několikrát mezi lopatky a řeknou jí ať se snaží kašlat*
- Snaží se Lucku přinutit, aby se napila čaje a uvolnila si tak dýchací cesty a fazoli zapila*

Graf 24 - Otázka 11, 3.tř. po absolvování DP

Správnou první pomoc při dušení by poskytlo 82% žáků 3. tříd po absolvování doškolovacího programu. Žáci na ZŠ Kamenice zvolili 89% správných odpovědí. Na ZŠ Letců R.A.F. v Nymburce správně odpovědělo 84% žáků a na ZŠ Ohradní v Praze 71% žáků.

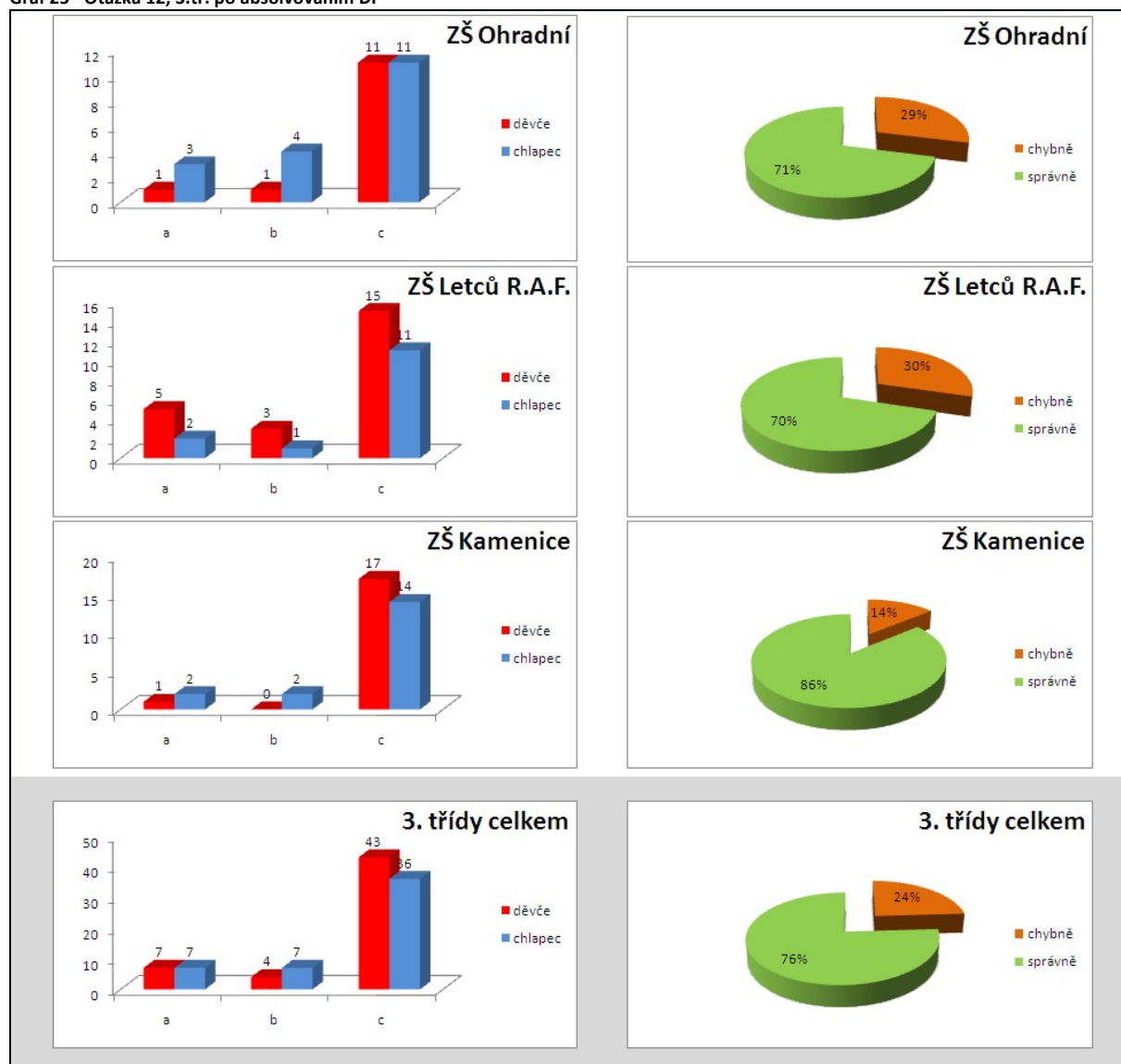
Vyhodnocení otázky č.12

Zadání:

Petr s Luckou vařili špagety a při slévání těstovin Petr opařil Lucii ruku. Jak má Petr Lucii správně ošetřit?

- Opláchne Lucii ruku studenou vodou a polepí náplastmi*
- Pomaže ránu masťou, nebo tukem a pevně obváže čistým obvazem*
- Chladí ránu studenou vodou aspoň 10 minut a zakryje sterilní gázou*

Graf 25 - Otázka 12, 3.tř. po absolvování DP

Správný postup poskytování první pomoci při opaření označilo 76% žáků 3. tříd po absolvování doškolovacího programu. Na ZŠ v Kamenici odpovědělo správně 86% žáků. Na ZŠ Ohradní zvolilo správnou odpověď 71% žáků a na ZŠ Letců R.A.F. ještě o jeden procentní bod méně, tedy 70% žáků.

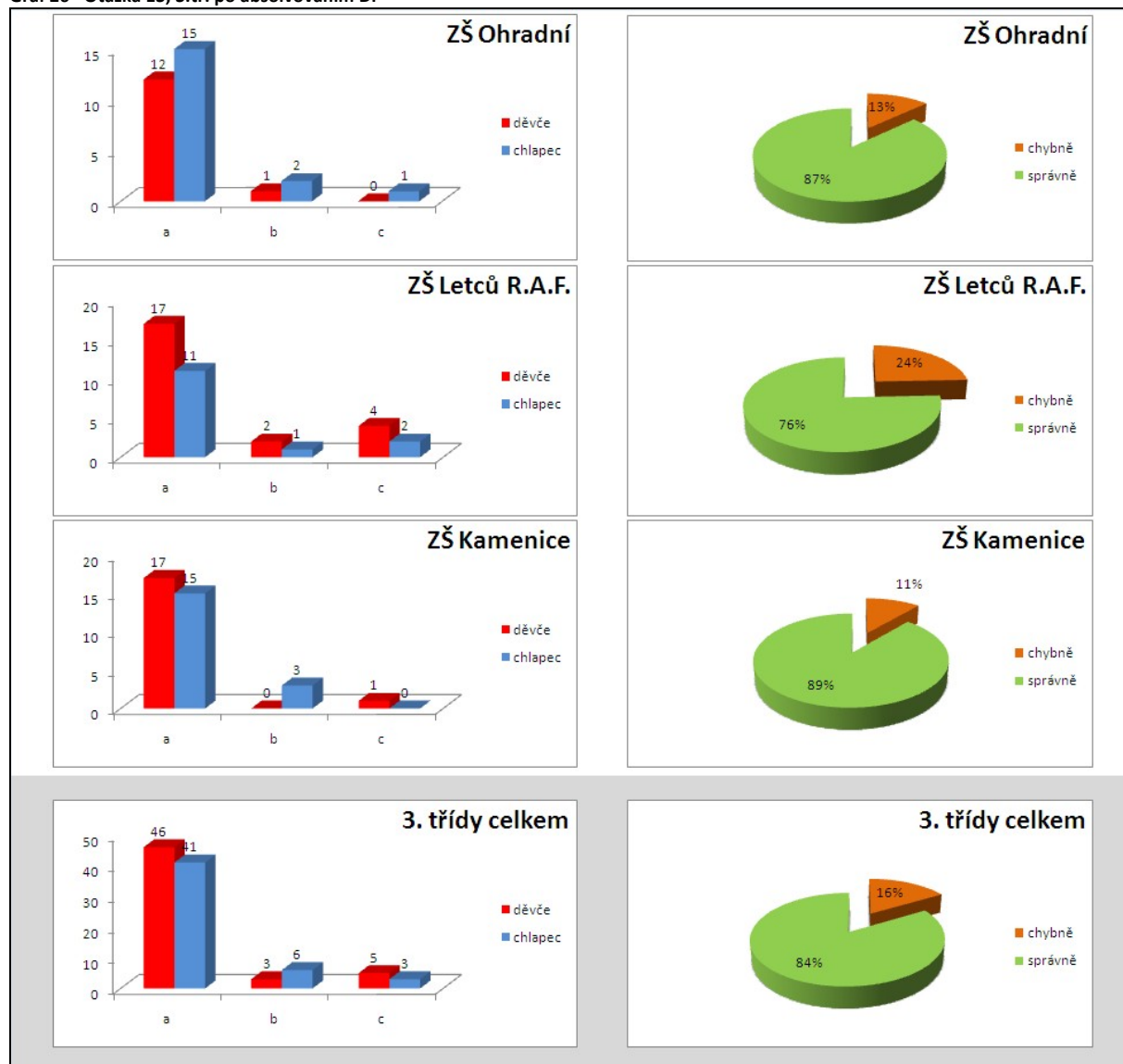
Vyhodnocení otázky č.13

Zadání:

V jakékoliv mimořádné situaci se snažíme:

- Zůstat klidní, přivolat vhodnou pomoc, chránit před nebezpečím postiženého i sebe!
- Vyděšeně křičet, abychom přivolali co nejvíce lidí
- Pomoci za každou cenu, i když budu já sám v ohrožení!

Graf 26 - Otázka 13, 3.tř. po absolvování DP

Celková úspěšnost žáků 3. tříd před absolvováním doškolovacího programu v otázce týkající se základních pravidel důležitých v jakékoliv mimořádné situaci je 84%. Na ZŠ Kamenice zvolilo správnou odpověď 89% žáků. O dva procentní body méně zvolili správnou odpověď žáci Na ZŠ Ohradní, tedy 87%. Na ZŠ Letců R.A.F. správně odpovědělo 76% žáků.

Vyhodnocení otázky č.14

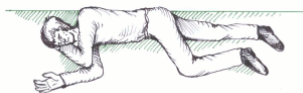
Zadání:

Na kterém obrázku je stabilizovaná poloha?

a)

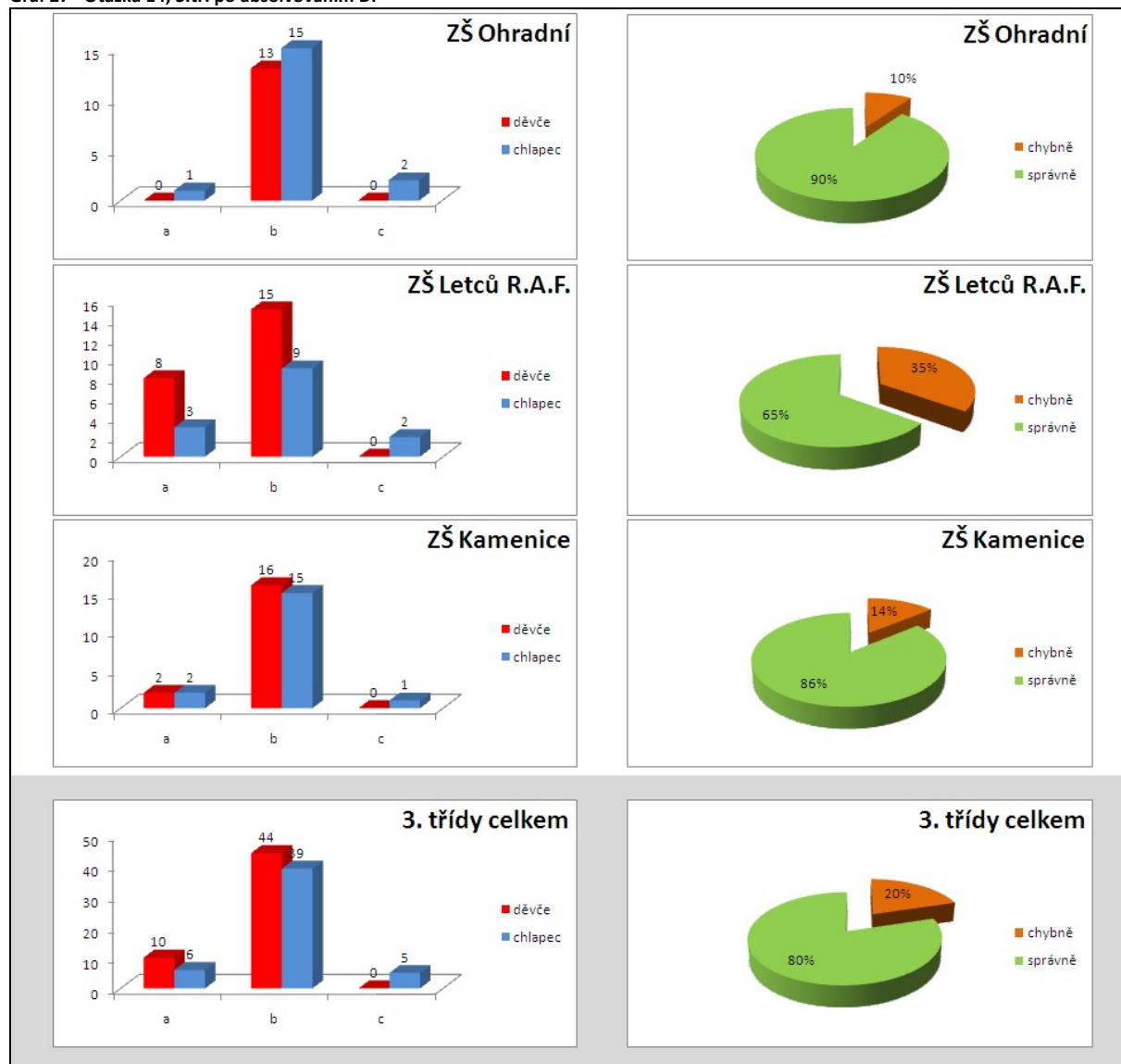
b)

c)

Graf 27 - Otázka 14, 3.tř. po absolvování DP

Ve 3. třídách po absolvování doškolovacího programu zvolilo správný obrázek se stabilizovanou polohou 80% žáků. Na ZŠ Ohradní správně odpovědělo 90% žáků. 86% žáků zvolilo správnou odpověď na ZŠ Kamenice. 65% žáků zvolilo správný obrázek na ZŠ Letců R.A.F.

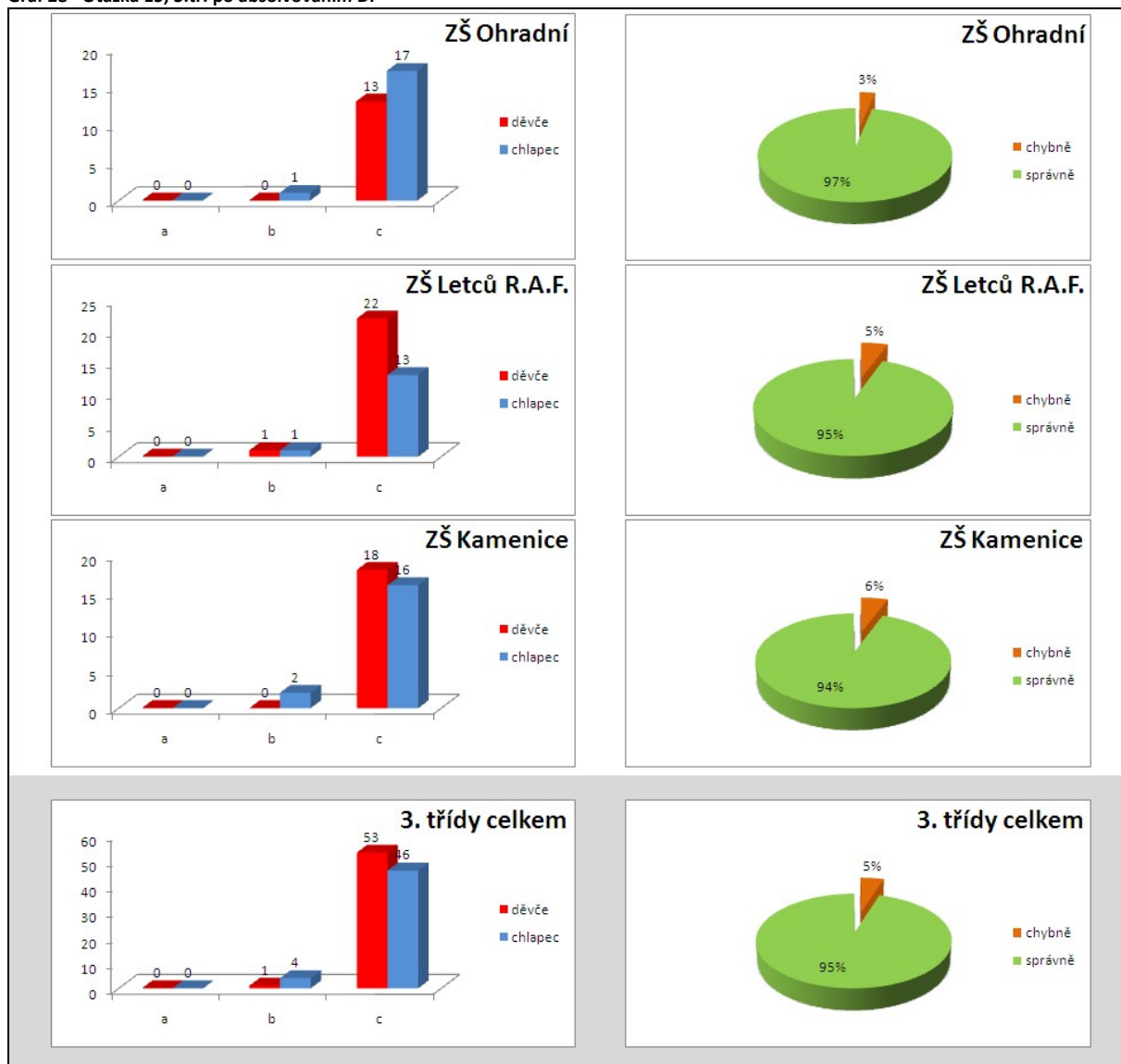
Vyhodnocení otázky č.15

Zadání:

U Petra doma prasklo vodovodní potrubí. Když Petrova maminka vytírá, náhle vykřikne a upadne na zem. Petr vidí ležet maminku v kaluži vody a opodál jiskří elektrická lampa. Jak by se měl Petr v takové situaci zachovat?

- a) *Vstoupí do kaluže vody, aby lampu odpojíl*
- b) *Snaží se maminku zvednout z mokré podlahy*
- c) *Zavolá 155 a ničeho se nedotýká*

Graf 28 - Otázka 15, 3.tř. po absolvování DP

Odpovědi na otázku týkající se úrazu elektrickým proudem se v jednotlivých 3. třídách po absolvování doškolovacího programu příliš neliší. Na ZŠ Ohradní jsou odpovědi správné z 97%. Na ZŠ Letců R.A.F. odpovědělo správně 95% žáků a na ZŠ Kamenice zvolilo správnou odpověď 94% žáků. Celkem odpovědělo špatně 5 žáků, tedy 95% správných odpovědí.

3.6 Vyhodnocení otázek 5.tříd

Vyhodnocení otázky č.1

Zadání:

Porad' Luce a Petrovi na jaká telefonní čísla volat v dané situaci – spoj čarou:

požár

vážnější úraz

pokud si nejste jisti komu zavolat

potíže s dechem

poruchy vědomí, bezvědomí

týrání zvířat

krádež

kamarád uvízl na stromě a nemůže dolů

otrava léky

jsem v jakékoliv předchozí situaci, ale v zahraničí

Tabulka 3 – Otázka 1, 5.tř.

škola	třída	0 - 5 správně	6 - 9 správně	10 správně	Celkem	méně než 10	10 správně
ZŠ Ohradní	5	2		37	39	5%	95%
ZŠ Letců R.A.F.	5	2	4	40	46	13%	87%
ZŠ Kamenice	5	3	3	50	56	11%	89%
Celkem		7	7	127	141	10%	90%

V rámci první testové otázky mají žáci za úkol spojit 10 mimořádných situací s telefonním číslem tísňového volání. Jak je možno vidět v tabulce 3, ve všech 5. třídách přiřadilo všech 10 situací správně k telefonním číslům 90% žáků. 10% žáků přiřadilo správně méně než 10 situací. Na ZŠ Ohradní vyřešilo správně všechny situace 95% žáků. Na ZŠ Kamenice vyřešilo správně všechny situace 89% žáků a na ZŠ Letců R.A.F. 87% žáků.

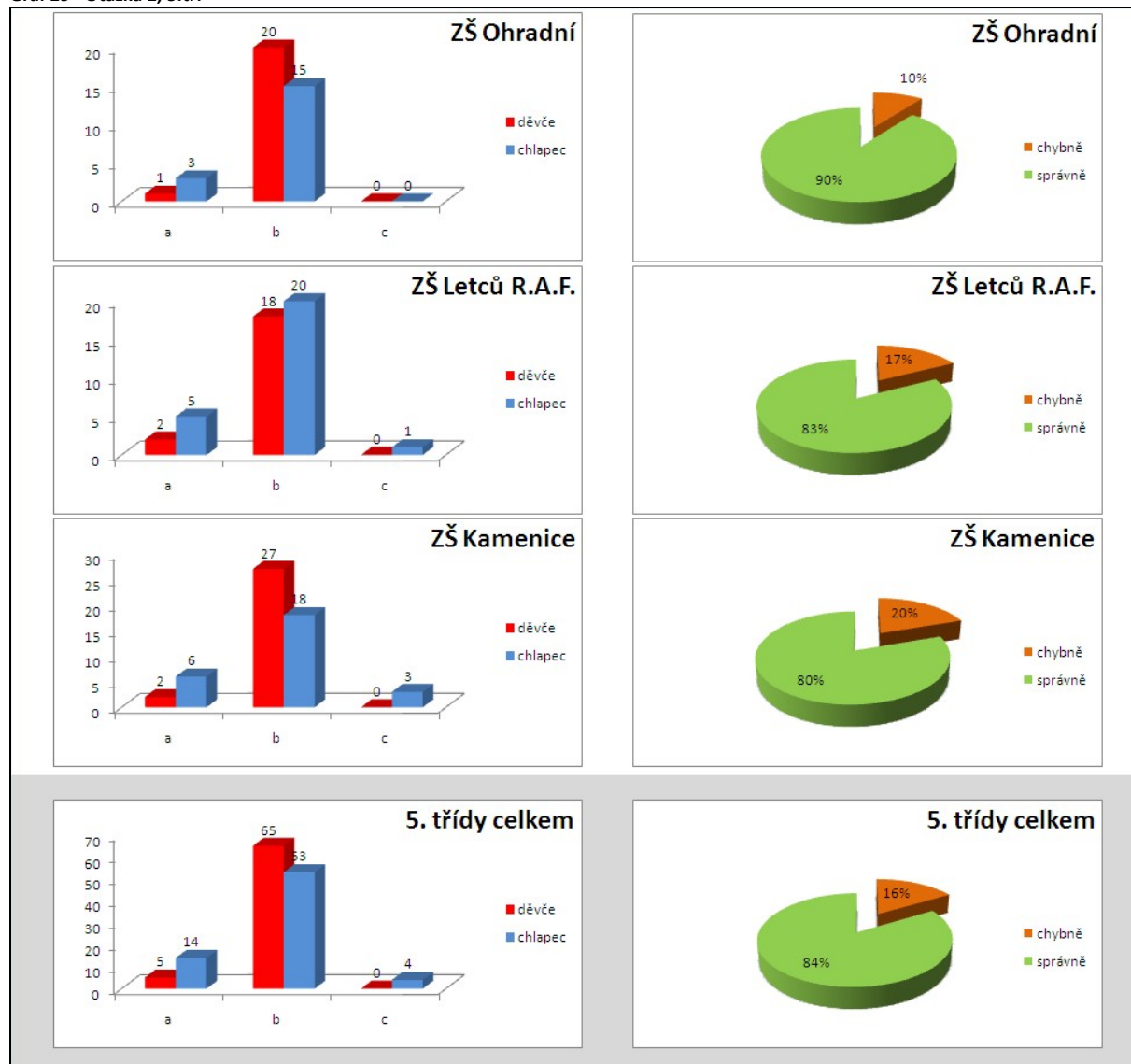
Vyhodnocení otázky č.2

Zadání:

Na linku 155 zavoláš v případě že:

- a) *Hoří*
- b) *Někdo se vážně zraní*
- c) *Ztratil se ti pesek*

Graf 29 - Otázka 2, 5.tř.

V jaké situaci je nutné volat tísňové telefonní číslo 155 zvolilo v 5. třídách správně celkem 84% žáků. Na ZŠ Ohradní odpovědělo správně 90% žáků, na ZŠ Letců R.A.F. 83% žáků a na ZŠ Kamenice zvolili správnou odpověď žáci z 80%.

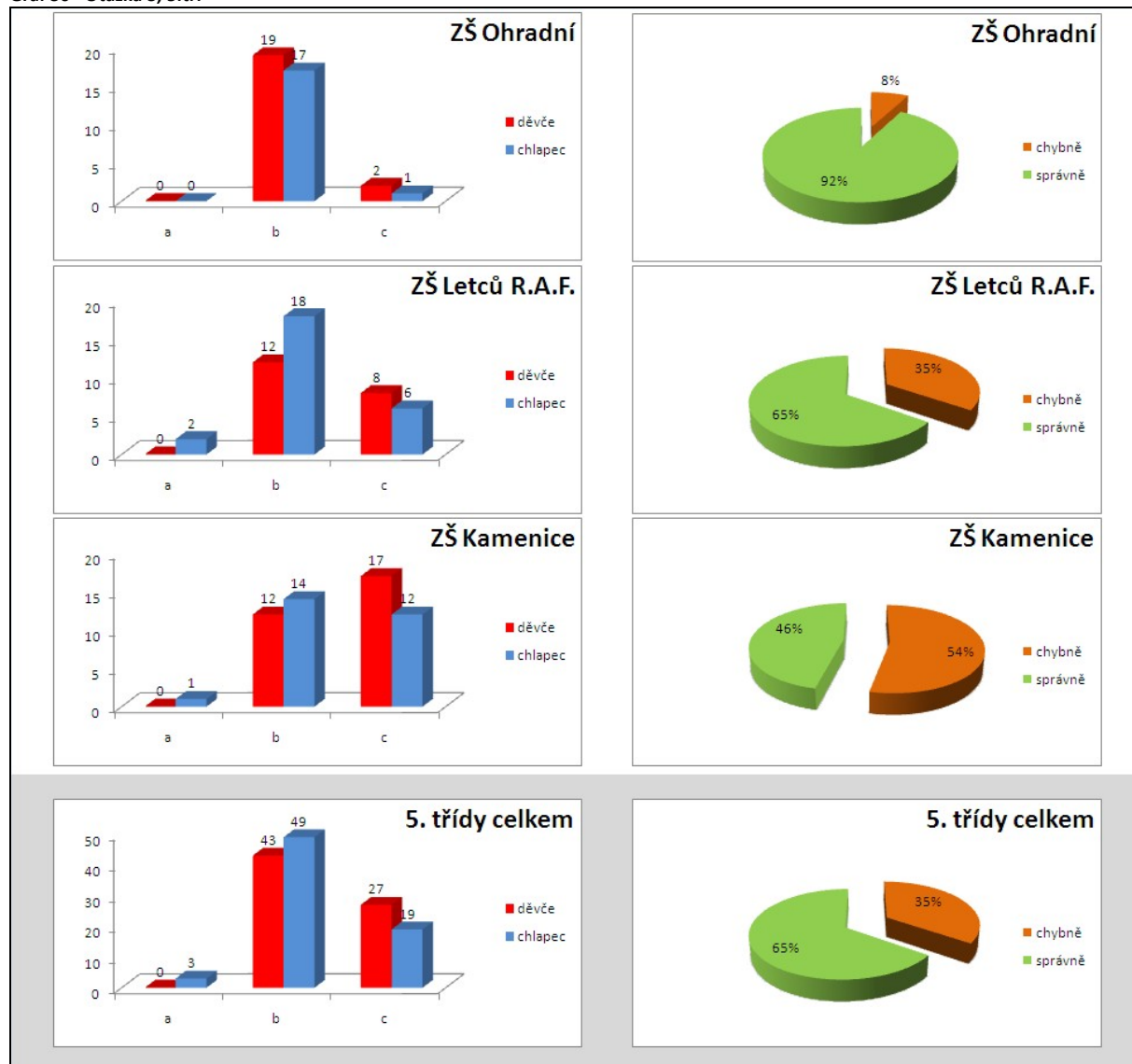
Vyhodnocení otázky č.3

Zadání:

Co uděláš v případě, že jsi svědek situace ohrožující život a nemáš v telefonu žádný kredit, tudíž se na linku 155 (158, 150) nedovoláš?

- a) *Běžím si dobít kredit*
- b) *Zavolám na linku 112*
- c) *Nevolám nikomu a snažím se pomoci sám*

Graf 30 - Otázka 3, 5.tř.

Při vyhodnocení této otázky v pátých třídách vznikl mezi jednotlivými školami poměrně velký rozdíl. Nejlepšího výsledku dosáhla ZŠ Ohradní, kde odpověděli špatně pouze 3 žáci (správně odpovědělo 92% žáků). Na ZŠ Letců R.A.F. zvolilo správnou odpověď 65% žáků a na ZŠ Kamenice pouze 46% žáků. Celková úspěšnost 5. tříd je tedy 65% správných odpovědí.

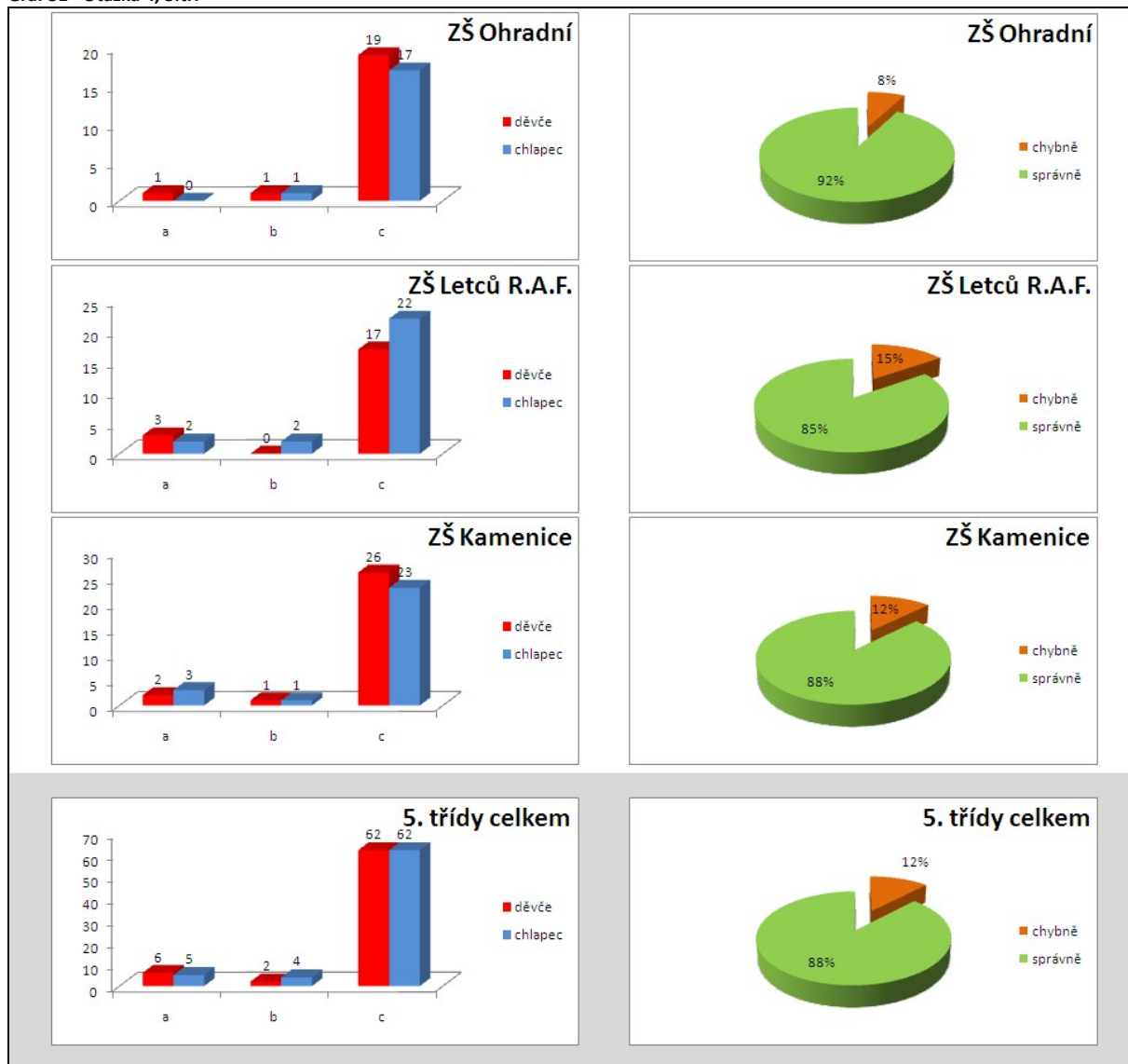
Vyhodnocení otázky č.4

Zadání:

Lucie hlídá mladšího brášku. S Petrem si dělají domácí úkol, a když přijdou do kuchyně, bráška leží na zemi, je bledý, neodpovídá na oslovení a okolo úst má zvratky. Na podlaze leží zbytky neoznačených tablet. Co bys dělal na jejich místě?

- Otočím ho na záda a zavolám 155
- Zavolám 155 a zbytky léků raději vyhodím
- Zavolám 155 a uložím ho do stabilizované polohy

Graf 31 - Otázka 4, 5.tř.

V 5. ročnících by zvolilo správný postup při poskytování první pomoci při otravě léky vysoké procento dětí. Na základní škole v Nymburce ZŠ Letců R.A.F. by správně postupovalo 85% žáků. ZŠ Ohradní v Praze zvolila správnou odpověď z 88%. Nejvyšší procento správných odpovědí zvolili žáci na ZŠ Kamenice, 92%.

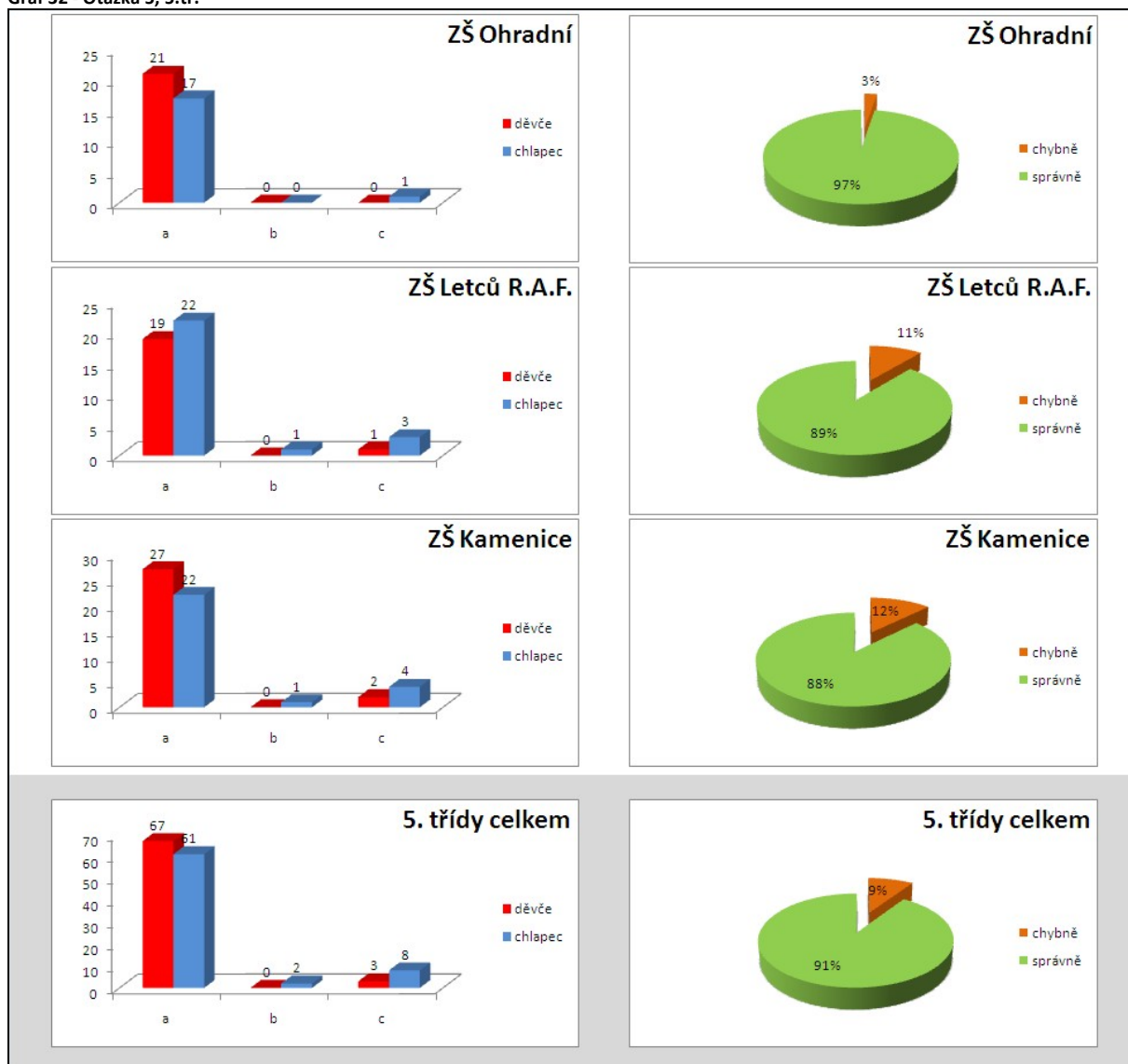
Vyhodnocení otázky č.5

Zadání:

Kamarádce Katce začne téci krev z nosu. Co udělá Petr s Lucií?

- Posadí kamarádku na židli, předkloní jí hlavu a ze zadu na krk přiloží mokrý kapesník. Pokud je krvácení masivní, zakloní jí hlavu a zavolají dospělého
- Posadí kamarádku na židli a zalepí nosní dírky náplastí
- Položí kamarádku na záda a když už krev neteče, poradí jí, ať se vysmrká

Graf 32 - Otázka 5, 5.tř.

Na ZŠ Ohradní odpovědělo správně 97% žáků, pouze jeden chlapec zvolil špatnou odpověď. Na ZŠ Letců R.A.F zvolilo správnou odpověď 89% respondentů a na ZŠ Kamenice 88% respondentů. Jak je možno vidět na sumárním grafu, správně odpovědělo celkem 91% žáků pátých ročníků.

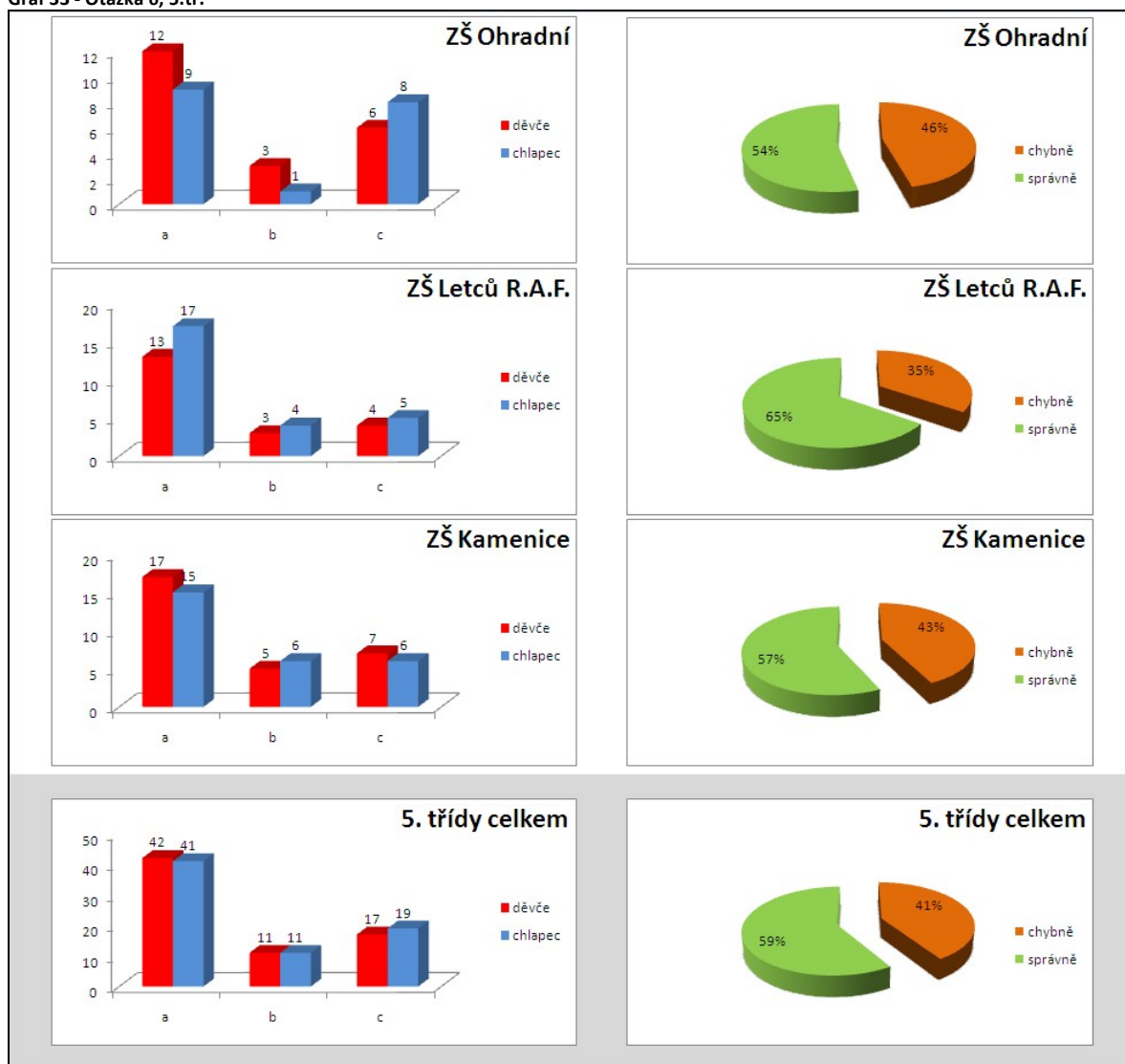
Vyhodnocení otázky č.6

Zadání:

Třída 3.B. je na lyžařském kurzu. Petr s Lucií a Lukášem se vraceli sami zkratkou ze sjezdovky a cestou skrze les si všimli ženy, která leží ve sněhu a třese se zimou. Co mají dělat?

- a) Lukáš s Lucií jdou ihned pro pomoc dospělého, Petr se snaží ženu hřát vlastním tělem a dá jí čokoládu, co má v kapse
- b) *Všichni zůstávají s ženou a půjčí ženě své oblečení*
- c) *Dají ženě napít alkoholu, který u ní najdou, aby se tím zahřála a vydají se pro pomoc dospělého*

Graf 33 - Otázka 6, 5.tř.

V otázce číslo 6 týkající se poskytování první pomoci při podchlazení venku se v 5.třídách výsledky mezi školami příliš neliší. Nejvyšší procento správných odpovědí zvolili žáci na ZŠ Letců R.A.F., 65%. Na ZŠ Kamenice označilo správnou odpověď a) 57% žáků a na ZŠ Ohradní 54% žáků. 5. ročníky ze všech škol byly celkem úspěšné z 59%.

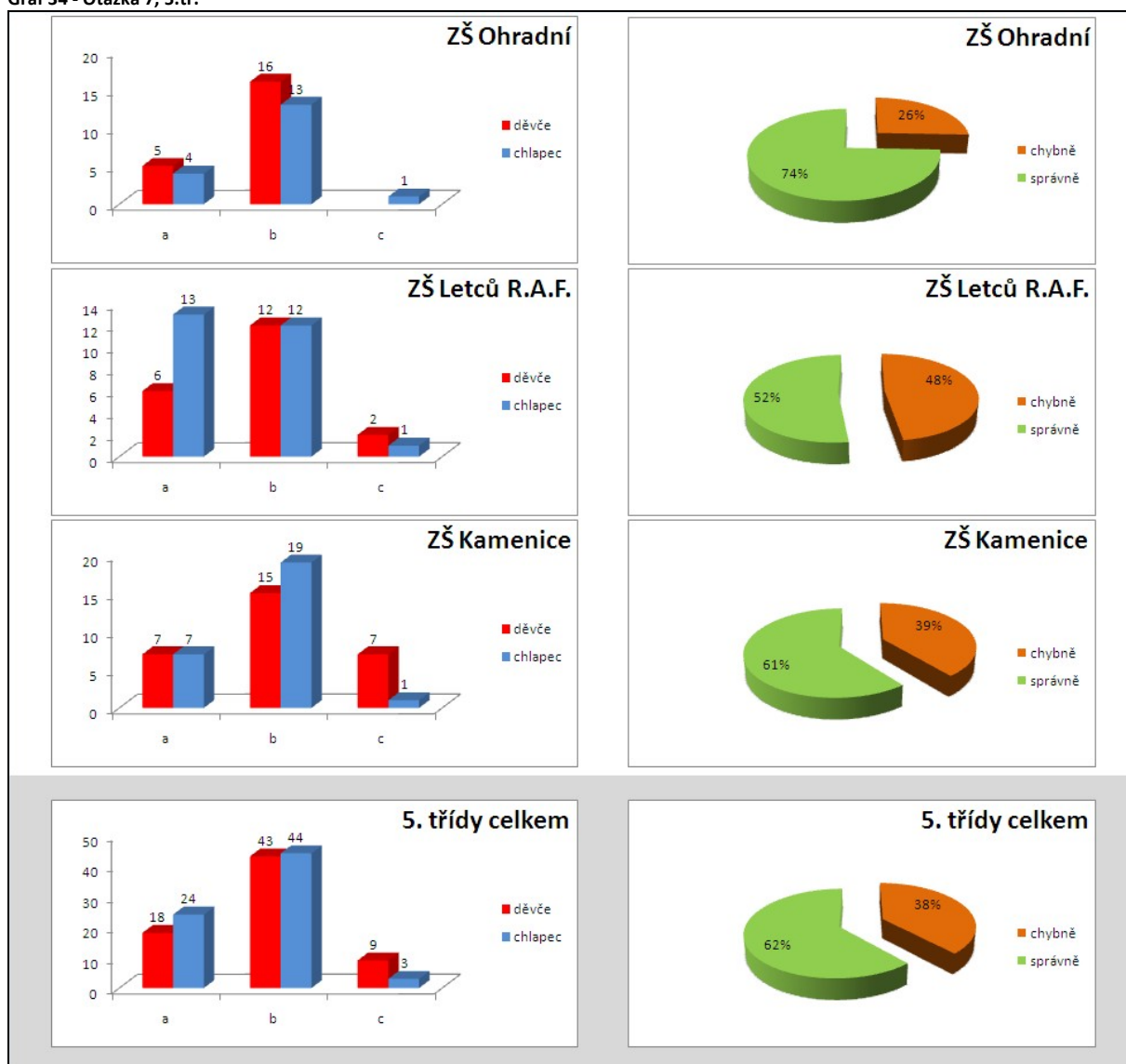
Vyhodnocení otázky č.7

Zadání:

Petr s Lucií hrají s kamarády na chatě na schovávanou. Petra uštkne do ruky zmije. Co mají kamarádi dělat?

- Petra posadí, opřou a uklidní ho. Ránu vysají ústy a zavolají 155*
- Petra posadí, opřou a uklidní ho. Na ruku přiloží obvaz, nebo čistý kapesník, ránu nevysávají a zavolají 155*
- Jelikož má Petr ranku na ruce, podpírají ho v podpaží, kdyby se mu udělalo nevolno a jdou za jeho rodiči*

Graf 34 - Otázka 7, 5.tř.

V jednotlivých 5. třídách se výsledky různí. Při uštknutí hadem by postupovalo správným způsobem nejvíce dětí na ZŠ Ohradní, které odpověděly ze 74% správnou odpověď. Na ZŠ v Kamenici zvolilo správnou odpověď 61% žáků. 52% žáků bylo úspěšných při volbě odpovědi na ZŠ Letců R.A.F. V 5. třídách odpovědělo celkem 62% žáků správně.

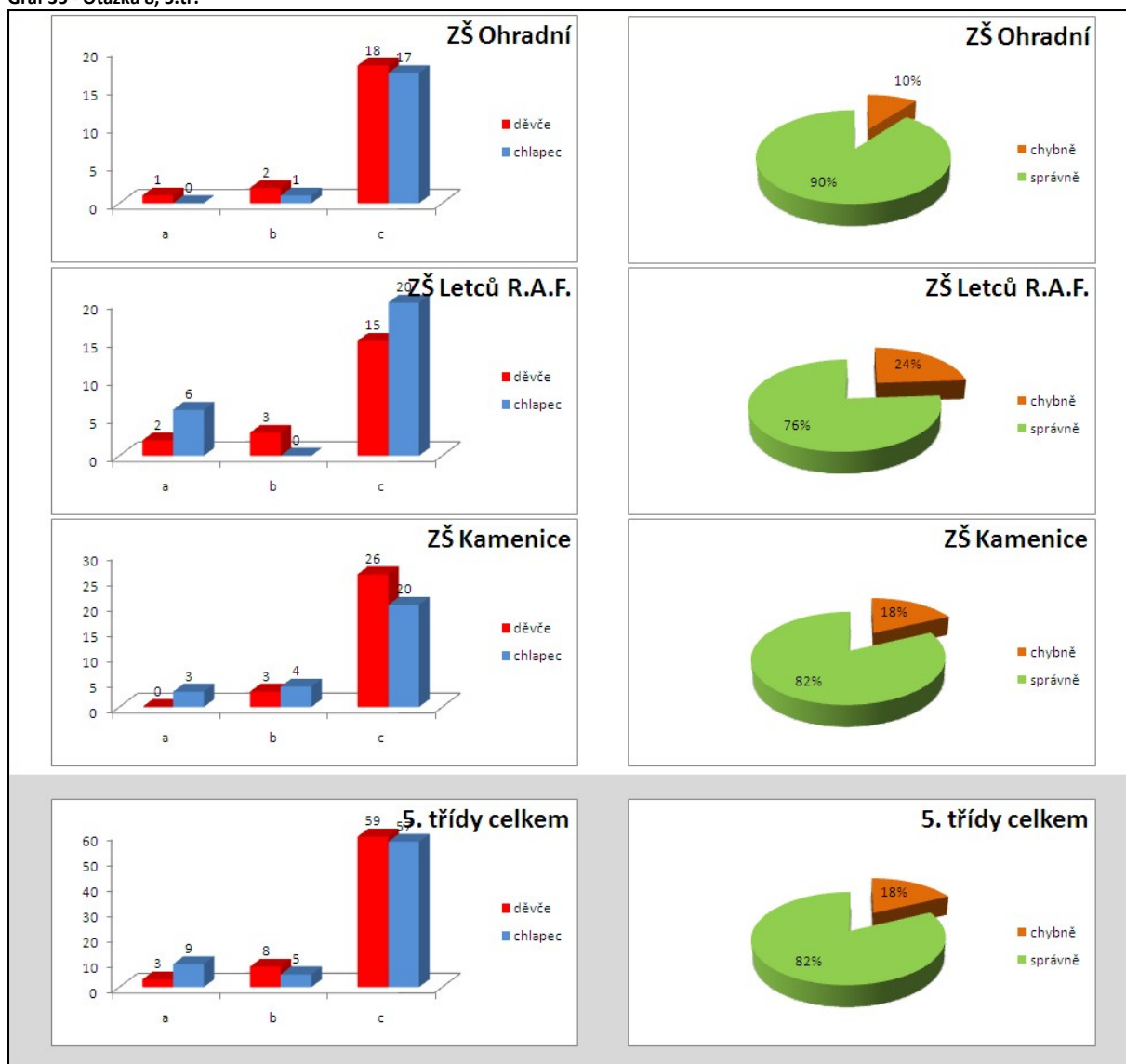
Vyhodnocení otázky č.8

Zadání:

Kamarád Lukáš spadne ze schodů, zůstane ležet na zemi a nařiká, že ho bolí záda. Jak nejlépe by měli reagovat Petr s Lucií?

- Zavolají 155, pomůžou Lukášovi vstát, uloží ho do postele a uklidní ho, že je pomoc na cestě
- Zavolají 155, posadí Lukáše, opřou mu záda o stěnu a dají mu studený obklad na čelo
- Zavolají 155, řeknou Lukášovi aby se nehýbal a zůstávají s ním do příjezdu záchranky

Graf 35 - Otázka 8, 5.tř.

Správný postup první pomoci při podezření na poranění páteře by zvolilo 82% žáků 5. tříd. 90% správných odpovědí zvolili žáci na ZŠ Ohradní, 82% správných odpovědí zvolili žáci na ZŠ Kamenice a na ZŠ Letců R.A.F. odpověděli žáci správně z 76%.

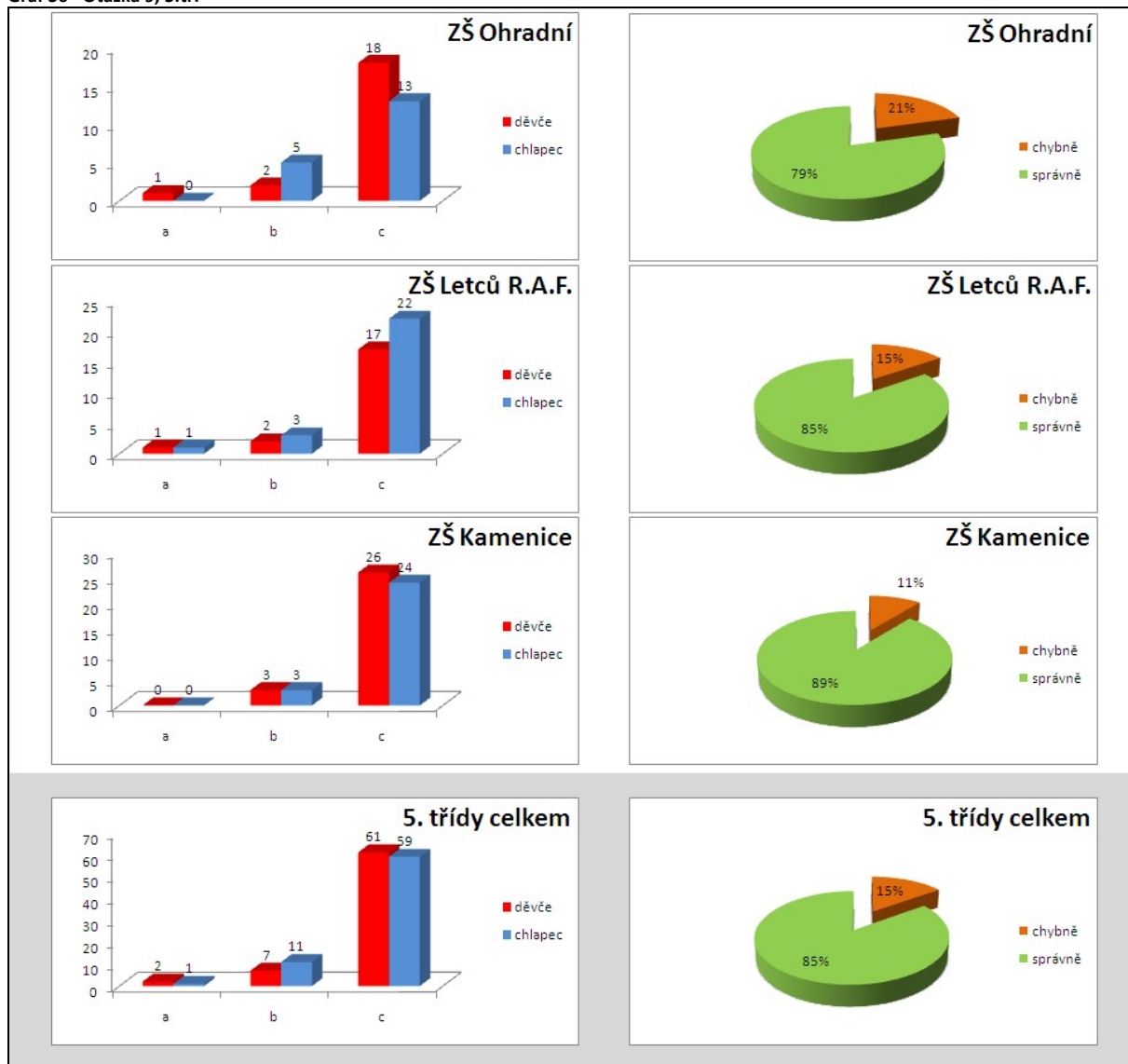
Vyhodnocení otázky č.9

Zadání:

Lucčina maminka žehlí prádlo, začne být bledá, potit se, zamotá se jí hlava a spadne na zem. Jak má Lucie poskytnout první pomoc?

- Maminku se snaží postavit zpět na nohy a dá jí napít studené coca-coly
- Zavolá 155 a snaží se vyvolat zvracení
- Zvedne mamince nohy nahoru, uvolní jí těsníci oděv, otevře okno a pokud se do 1 minuty maminka neprobere, zavolá 155

Graf 36 - Otázka 9, 5.tř.

Odpovědi žáků jednotlivých škol jsou velice vyrovnané. Správnou první pomoc při mdlobě by poskytlo celkem 85% žáků. Na ZŠ Kamenice odpovědělo správně 89% žáků. Na ZŠ Letců R.A.F. zvolilo správnou odpověď 85% žáků a na ZŠ Ohradní 79% žáků.

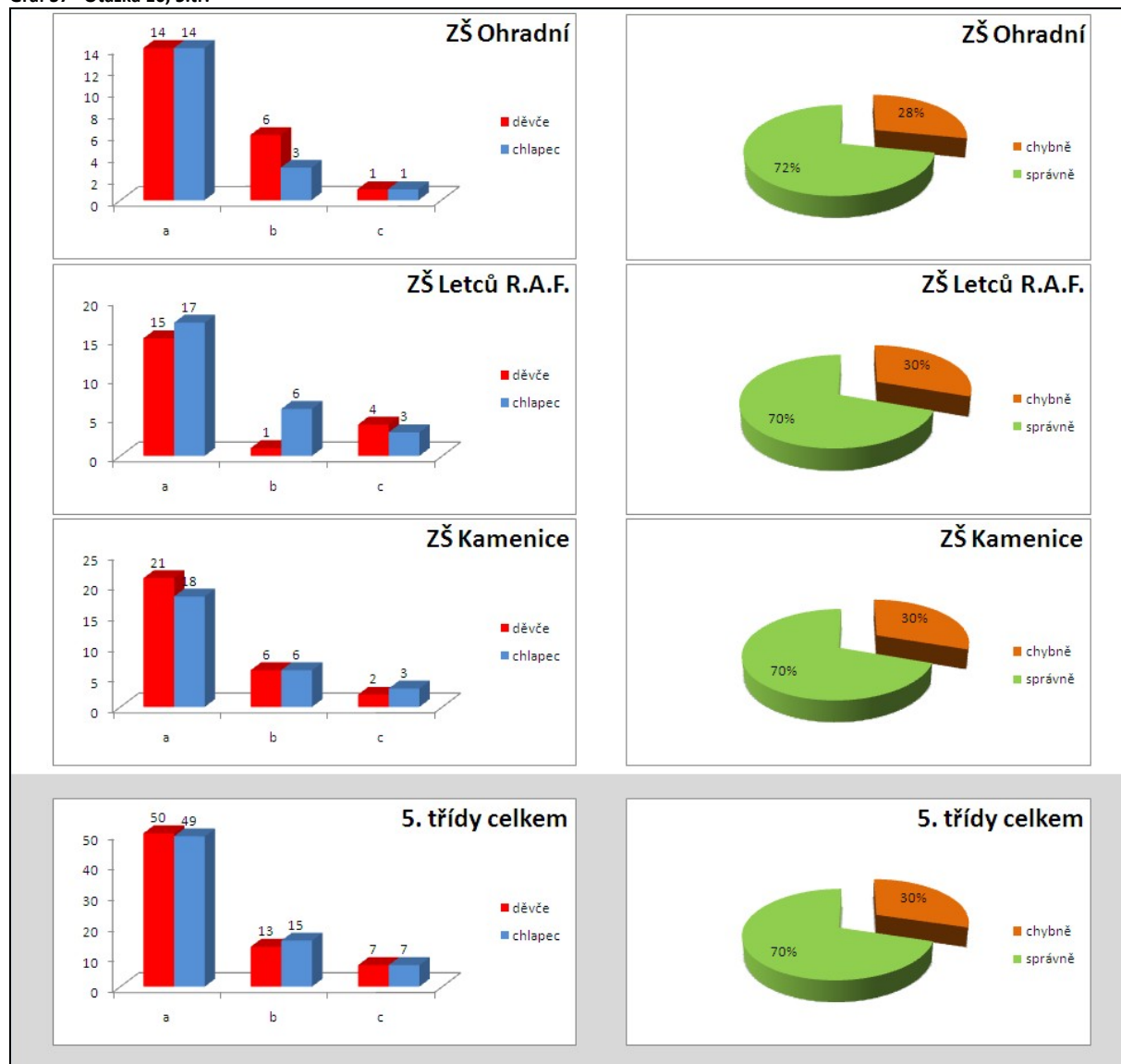
Vyhodnocení otázky č.10

Zadání:

Petr si chce uříznout krajíc chleba k svačině, nůž mu sklouzne a řízne se do prstu. Jak si má ránu správně ošetřit?

- Omyje si ránu pod tekoucí vodou, tiskne na ránu sterilní gázu a zvedne ruku nad úroveň srdce*
- Zaškrtí si prst pod ránou, aby tolik nekrvácela a zvedne ruku nad úroveň srdce*
- Na ránu nanese masť, převáže obinadlem a zvedne ruku nad úroveň srdce*

Graf 37 - Otázka 10, 5.tř.

Na otázku týkající se ošetření drobné řezné rány do prstu zvolili žáci 3. tříd správnou odpověď celkem ze 70%. Na ZŠ Ohradní odpovědělo správně 72% žáků. Stejný výsledek, 70% správných odpovědí, zvolili žáci na ZŠ Letců R.A.F. i na ZŠ Kamenice.

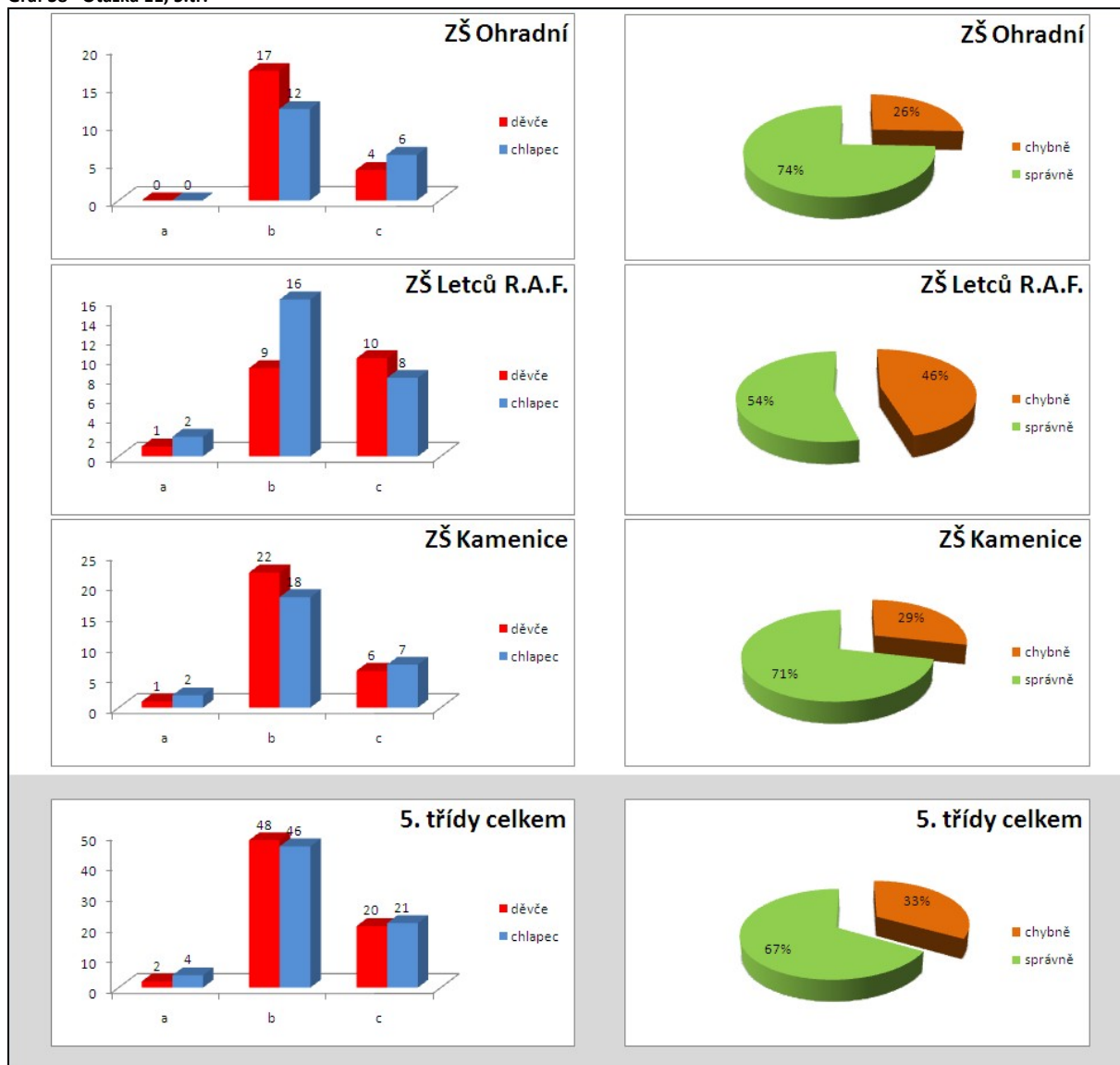
Vyhodnocení otázky č.11

Zadání:

Při obědě ve školní jídelně zaskočí Lucce fazole a začne se dusit. Jak mají Lucce spolužáci pomoci?

- Položí Lucku na zem a podloží jí hlavu a zvednou jí nohy*
- Udeří Lucku několikrát mezi lopatky a řeknou jí ať se snaží kašlat*
- Snaží se Lucku přinutit, aby se napila čaje a uvolnila si tak dýchací cesty a fazoli zapila*

Graf 38 - Otázka 11, 5.tř.

Na otázku týkající se dušení odpověděli žáci 5. tříd správně celkem z 67%. Na ZŠ Ohradní zvolilo správnou odpověď 74% žáků. Na ZŠ Kamenice odpovědělo správně 71% žáků a na ZŠ Letců R.A.F. odpovědělo správně 54% žáků.

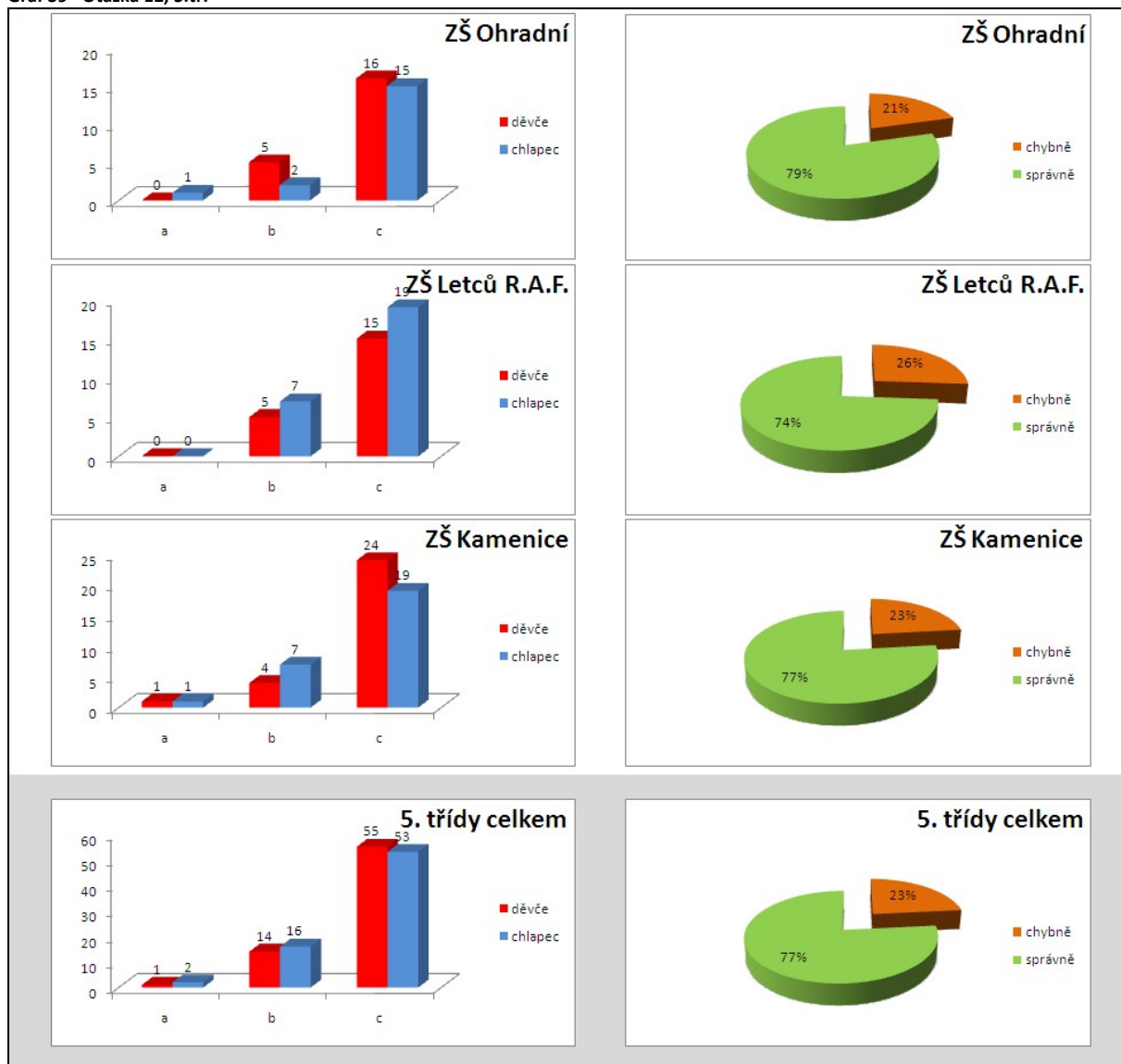
Vyhodnocení otázky č.12

Zadání:

Petr s Luckou vařili špagety a při slévání těstovin Petr opařil Lucii ruku. Jak má Petr Lucii správně ošetřit?

- a) *Opláchne Lucii ruku studenou vodou a polepí náplastmi*
- b) *Pomaže ránu masťou, nebo tukem a pevně obváže čistým obvazem*
- c) *Chladí ránu studenou vodou aspoň 10 minut a zakryje sterilní gázou*

Graf 39 - Otázka 12, 5.tř.

Výsledky týkající se ošetření opaření se v 5. třídách příliš neliší. Celkově žáci zvolili správnou odpověď ze 77%. 79% správných odpovědí zvolili žáci na ZŠ Ohradní. 77% žáků odpovědělo správně na ZŠ Kamenice a 74% žáků odpovědělo správně na ZŠ Letců R.A.F.

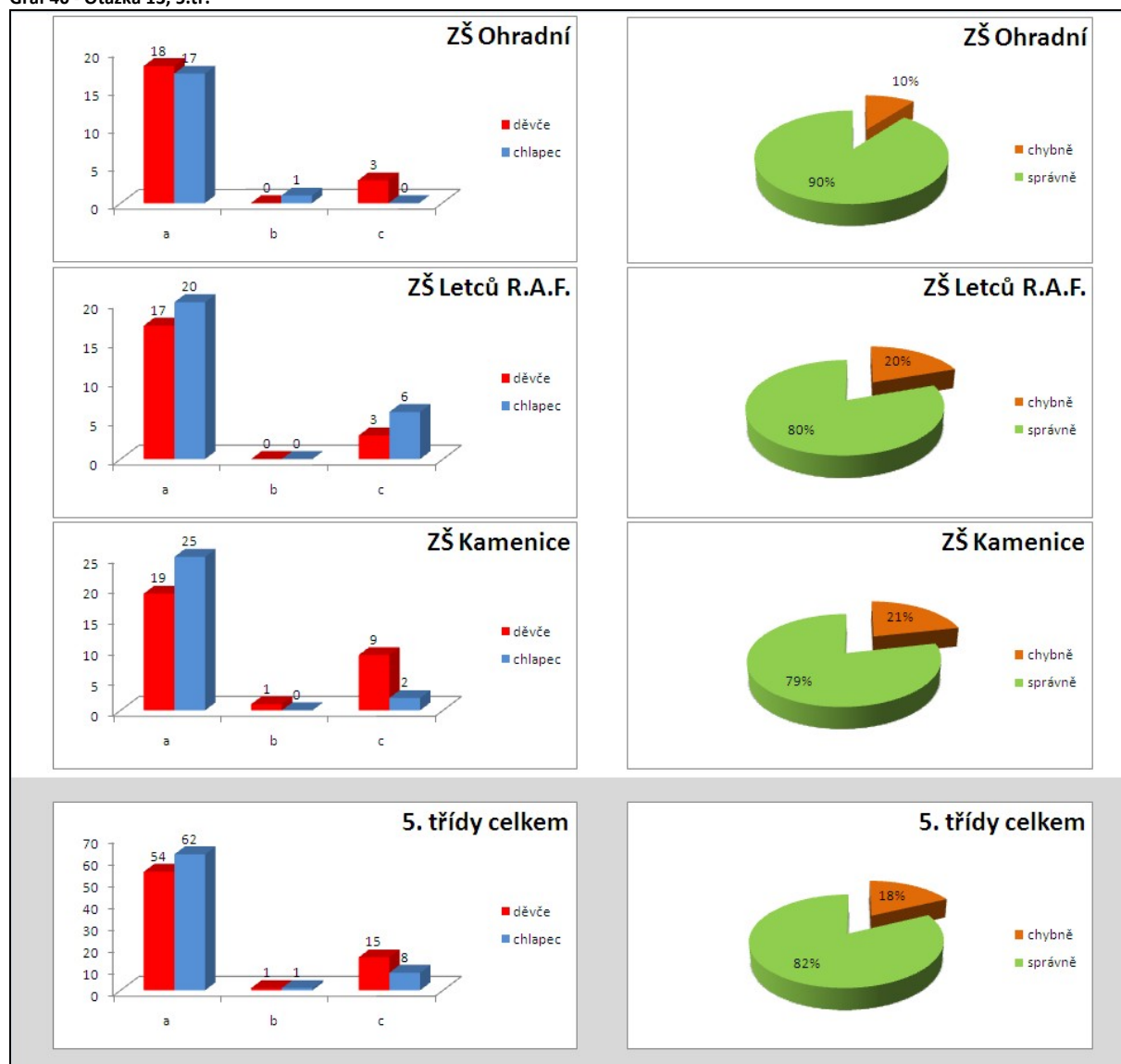
Vyhodnocení otázky č.13

Zadání:

V jakékoliv mimořádné situaci se snažíme:

- Zůstat klidní, přivolat vhodnou pomoc, chránit před nebezpečím postiženého i sebe!
- Vyděšeně křičet, abychom přivolali co nejvíce lidí
- Pomoci za každou cenu, i když budu já sám v ohrožení!

Graf 40 - Otázka 13, 5.tř.

Celková úspěšnost žáků 5. tříd v otázce týkající se základních pravidel důležitých v jakékoliv mimořádné situaci je 82%. Na ZŠ Ohradní zvolilo správnou odpověď 90% žáků. Na ZŠ Letců R.A.F. odpovědělo správně 80% žáků. O jeden procentní bod méně zvolili správnou odpověď žáci na ZŠ Kamenice, tedy 79%.

Vyhodnocení otázky č.14

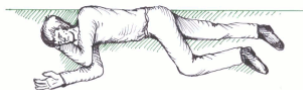
Zadání:

Na kterém obrázku je stabilizovaná poloha?

a)

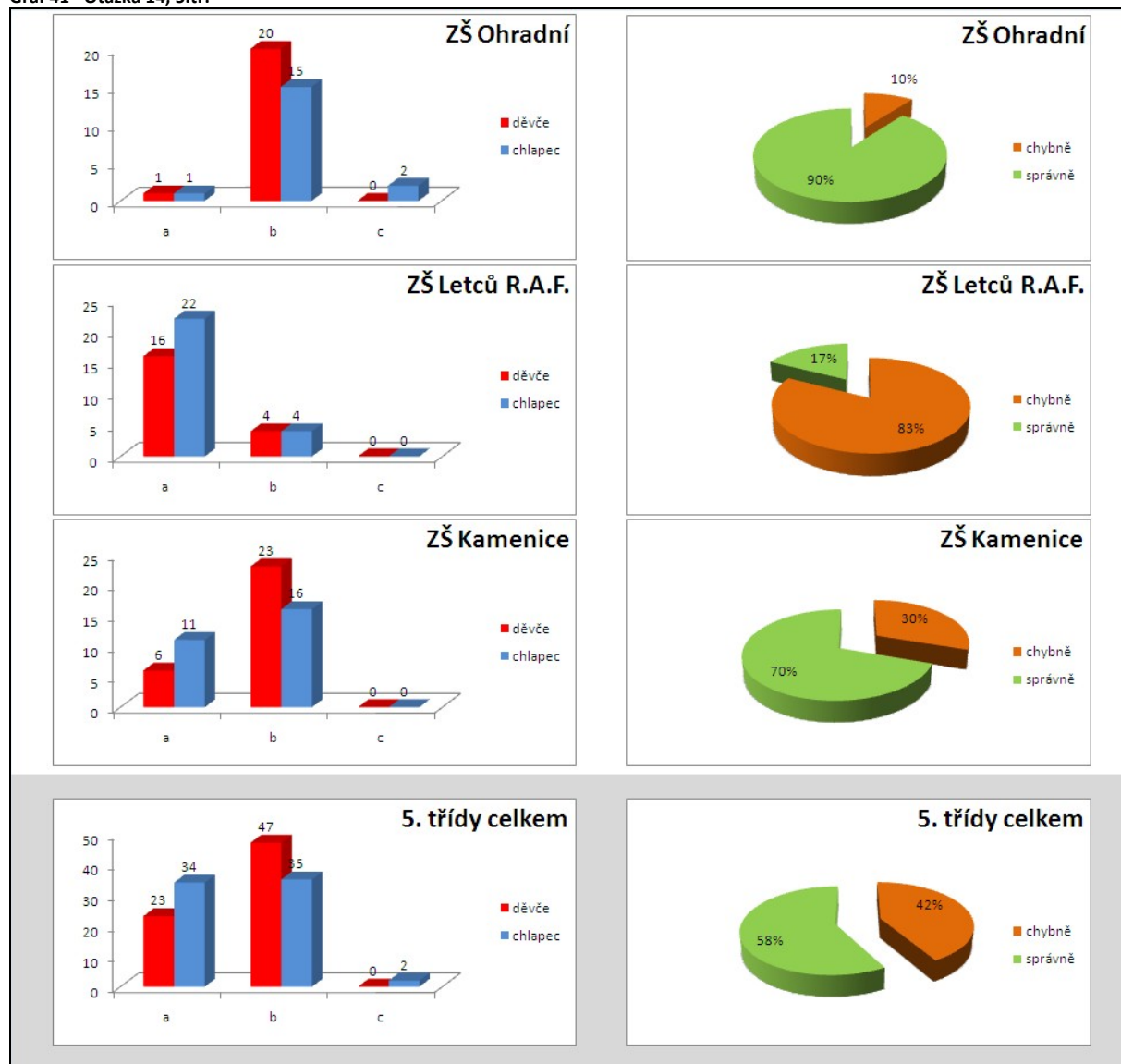
b)

c)

Graf 41 - Otázka 14, 5.tř.

V otázce č.14 mají žáci za úkol označit obrázek, na kterém je postava ve stabilizované poloze. Mezi jednotlivými 5. třídami můžeme pozorovat signifikantní rozdíly. Na ZŠ Ohradní označilo správný obrázek 90% žáků. Na ZŠ Kamenice odpovědělo správně 70% žáků. Na ZŠ Letců R.A.F. odpovědělo správně 8 žáků, tedy 17% správných odpovědí.

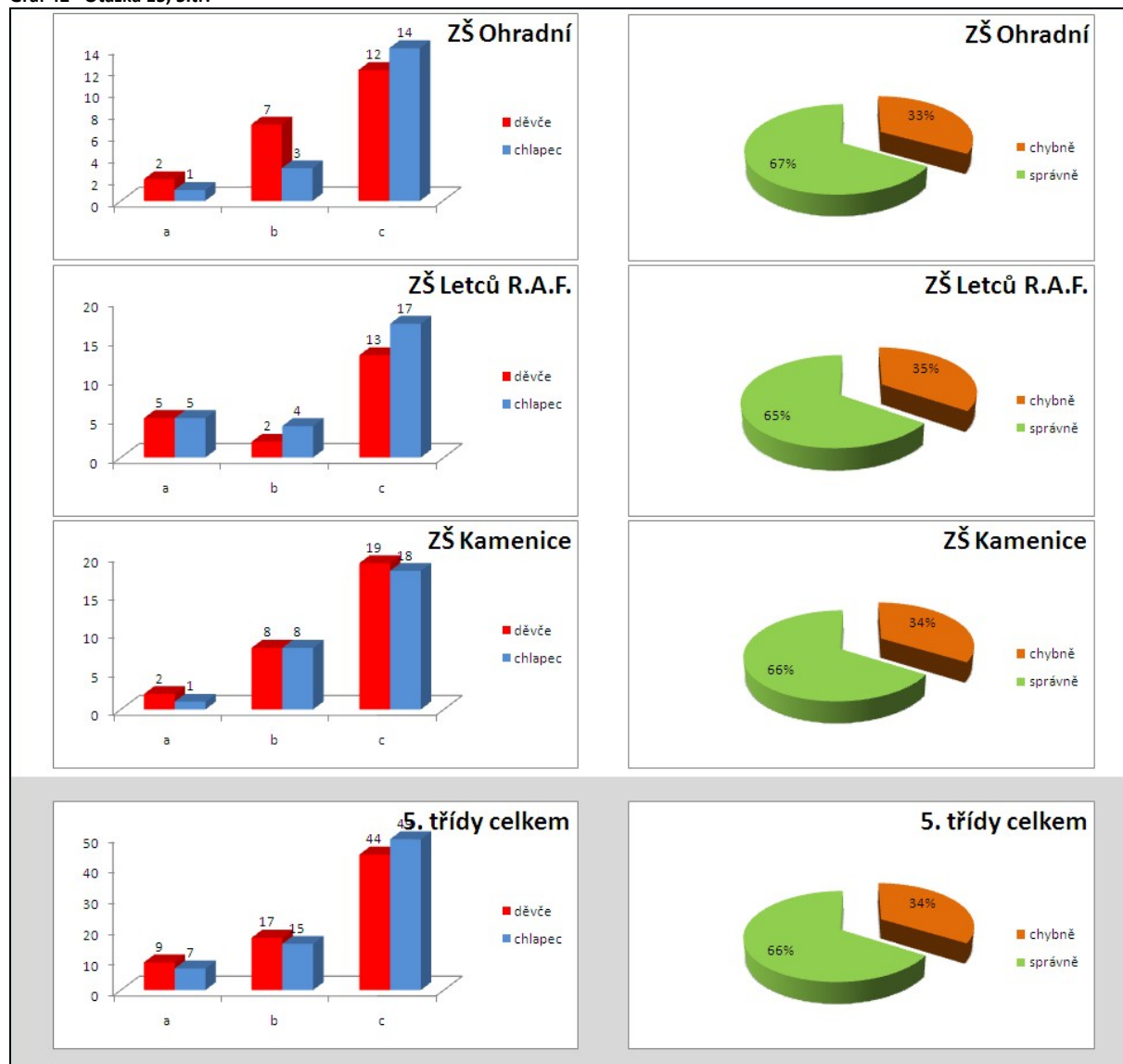
Vyhodnocení otázky č.15

Zadání:

U Petra doma prasklo vodovodní potrubí. Když Petrova maminka vytírá, náhle vykřikne a upadne na zem. Petr vidí ležet maminku v kaluži vody a opodál jiskří elektrická lampa. Jak by se měl Petr v takové situaci zachovat?

- a) *Vstoupí do kaluže vody, aby lampu odpojíl*
- b) *Snaží se maminku zvednout z mokré podlahy*
- c) *Zavolá 155 a ničeho se nedotýká*

Graf 42 - Otázka 15, 5.tř.

Na otázku týkající se úrazu elektrickým proudem odpovědělo správně celkem 66% žáků 5. tříd. Výsledky jednotlivých tříd jsou velmi podobné. Na ZŠ Ohradní odpovědělo správně 67% žáků. O jeden procentní bod méně, tedy 66% správných odpovědí zvolili žáci na ZŠ Kamenice. Na ZŠ Letců R.A.F. odpovědělo správně 65% žáků.

3.7 Celkové vyhodnocení

Následující tabulka zobrazuje celkové vyhodnocení správných odpovědí testů v 5. třídách, ve 3. třídách před i po absolvování doškolovacího programu a to ve všech školách. Tabulka slouží také k posouzení hypotézy č.6.

Tabulka 4 – Celkové vyhodnocení

	3 třída				5. třída		Celkem	Celkem %
	před		po					
škola	Total	%	Total	%	Total	%		
ZŠ Ohradní	260	60%	386	83%	479	82%	1125	76%
ZŠ Letců R.A.F.	407	62%	471	85%	475	69%	1353	71%
ZŠ Kamenice	422	65%	496	92%	617	73%	1535	76%
Celkem	1089	63%	1353	87%	1571	74%	4013	74%

Na ZŠ Ohradní v Praze zvolili žáci 3. tříd před přednáškou 60% správných odpovědí. Po absolvování doškolovacího programu správně odpovědělo na otázky 83% žáků a v 5. ročníku správně odpovědělo 82% žáků. Celková úspěšnost všech žáků na ZŠ Ohradní je 76%.

Na ZŠ Letců R.A.F. v Nymburce zvolili žáci 3. tříd před absolvováním doškolovacího programu správné odpovědi z 62%. Po absolvování doškolovacího programu ve 3. třídách zvolilo správnou odpověď 85% žáků. V 5. třídách odpovíдало na testové otázky správně 69% žáků. Celková úspěšnost všech žáků na ZŠ Letců R.A.F. je 71%.

Na ZŠ Kamenice zvolili žáci 3. ročníku před absolvováním doškolovacího programu 65% správných odpovědí. Po absolvování doškolovacího programu ve 3. třídách tvořili správné odpovědi 92% výsledku. V 5. třídách odpovídali žáci správně ze 73%. Celková úspěšnost všech žáků na ZŠ Kamenice je 76%.

Celková úspěšnost žáků 3. tříd před absolvováním doškolovacího programu je 63%. Po absolvování doškolovacího programu je úspěšnost 3. tříd 87%. V 5. třídách všech testovaných škol je úspěšnost žáků 74%. Správné odpovědi tvořili 74% výsledků ve všech testovaných třídách na všech školách.

3.7.1 Úspěšnost žáků 3. tříd po absolvování doškolovacího programu

Následující tabulka zobrazuje výsledky, jakého zlepšení dosáhli žáci 3. tříd po absolvování doškolovacího programu v procentech. Tabulka slouží také k posouzení hypotézy č.7.

Tabulka 5 – Úspěšnost doškolovacího programu

škola	zlepšení
ZŠ Ohradní	39%
ZŠ Letců R.A.F.	38%
ZŠ Kamenice	40%
Celkem	39%

Na ZŠ Ohradní došlo ve 3. třídách po absolvování doškolovacího programu ke zlepšení úrovně znalostí o první pomoci o 39%. Na ZŠ Letců R.A.F. došlo ve 3. třídách po absolvování doškolovacího programu ke zlepšení úrovně znalostí o první pomoci o 38%. Na ZŠ Kamenice došlo ve 3. třídách po absolvování doškolovacího programu ke zlepšení úrovně znalostí o první pomoci o 40%.

Celkové zlepšení úrovně znalostí o první pomoci po absolvování doškolovacího programu ve 3. třídách na všech testovaných školách je v průměru o 39%.

3.8 Vyhodnocení otevřených otázek

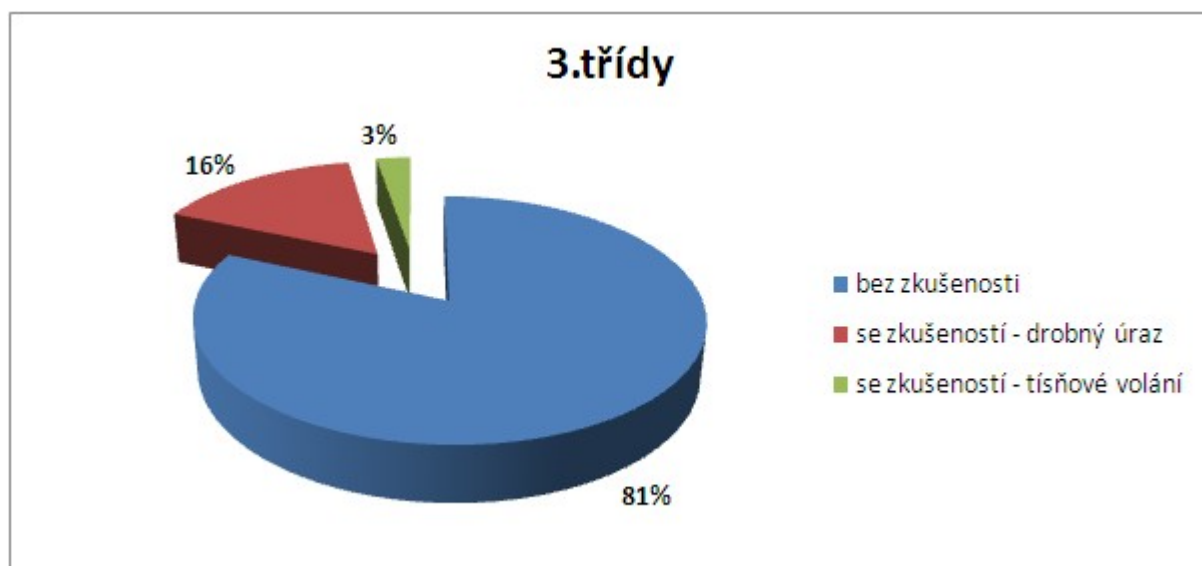
V závěru dotazníku o první pomoci pro 1. stupeň základních škol jsou dvě otevřené otázky. První otázka se táže, zda se žáci již s poskytováním první pomoci setkali a v jaké situaci, druhá otázka zjišťuje, kde se doposud o první pomoci dozvídali. Žáci zde mají prostor pro vlastní vyjádření.

3.8.1 Vyhodnocení otázky č.16

Zadání:

Poskytoval/a jsi někdy první pomoc? Pokud ano, napiš, co se stalo.

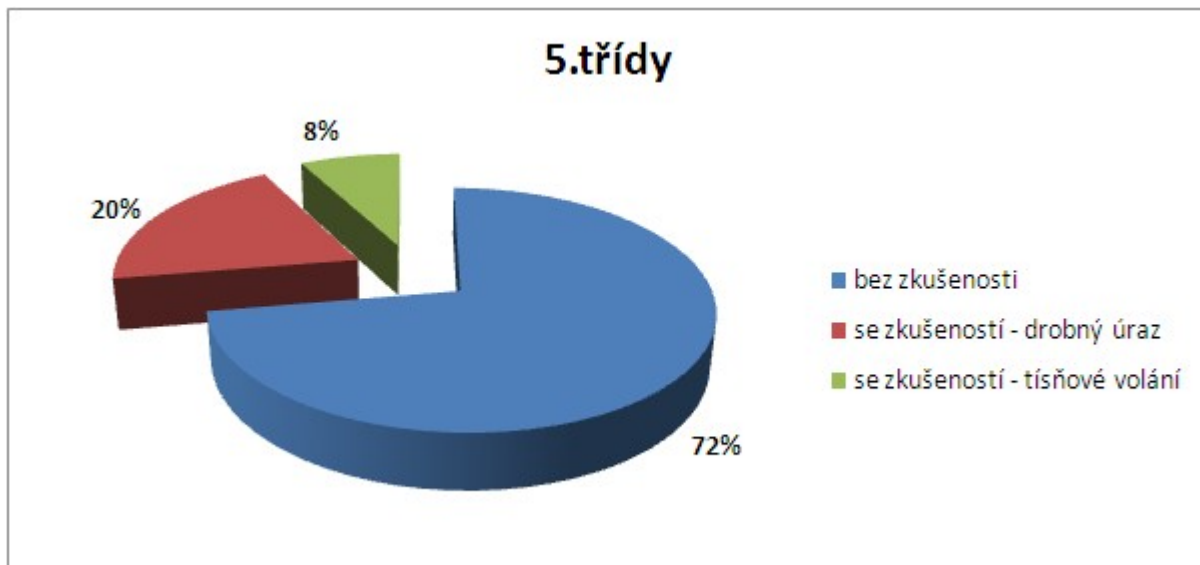
Graf 43 - Otázka 16, 3.tř.

Graf 43 zobrazuje, zda žáci 3. tříd mají vlastní zkušenosti s poskytováním první pomoci. 81% žáků uvedlo, že s poskytováním první pomoci nemají žádné zkušenosti. Celkem 19% žáků se již s poskytováním první pomoci setkalo. Z toho 3% žáků má zkušenost s voláním linky tísňového volání a 16% žáků má zkušenosti s mimořádnými situacemi, které nevyžadovaly zásah složek IZS, nebo přenechali iniciativu na dospělé.

Žáci se setkali většinou se situacemi jako jsou drobné řezné rány, popáleniny od žehličky, různé pády z kola, odřeniny, mdloba, krvácení z nosu, otrava léky, zlomeniny a opařeniny. Setkali se také se zraněním při hře air soft, kdy air softová kulička zasáhla místo v blízkosti oka, dále se záchranou tonoucího dítěte, s požárem, s dušením a s pomocí starým lidem při pádu.

Graf 44 - Otázka 16, 5.tř.

V grafu 44 můžeme pozorovat, zda mají vlastní zkušenosti s poskytováním první pomoci žáci v 5. třídách. 72% žáků s poskytováním první pomoci nemá žádné zkušenosti. Celkem 28% žáků se již s poskytováním první pomoci setkala. Z toho 8% žáků má zkušenost s voláním na tísňová telefonní čísla a 20% žáků má zkušenost s mimořádnou situací, která nevyžadovala zásah složek IZS, nebo přenechali iniciativu na dospělé.

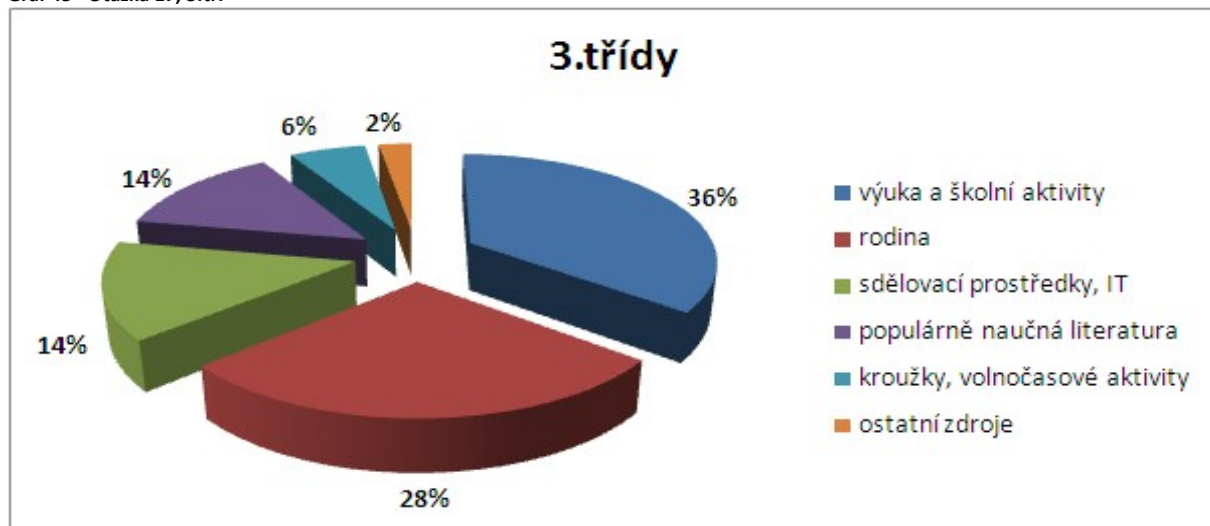
Žáci 5. tříd se setkávali s první pomocí nejčastěji při krvácení z nosu, drobných řezných ranách, pádů z kola, při odřeninách a škrábancích, otravě léky, mdlobě, opaření a popálení. Dále poskytovali první pomoc při pádu starých lidí, při poranění zad a přehřátí. Také řešili s policií nález použitých injekčních sříkaček a týrání zvířat.

3.8.2 Vyhodnocení otázky č.17

Zadání:

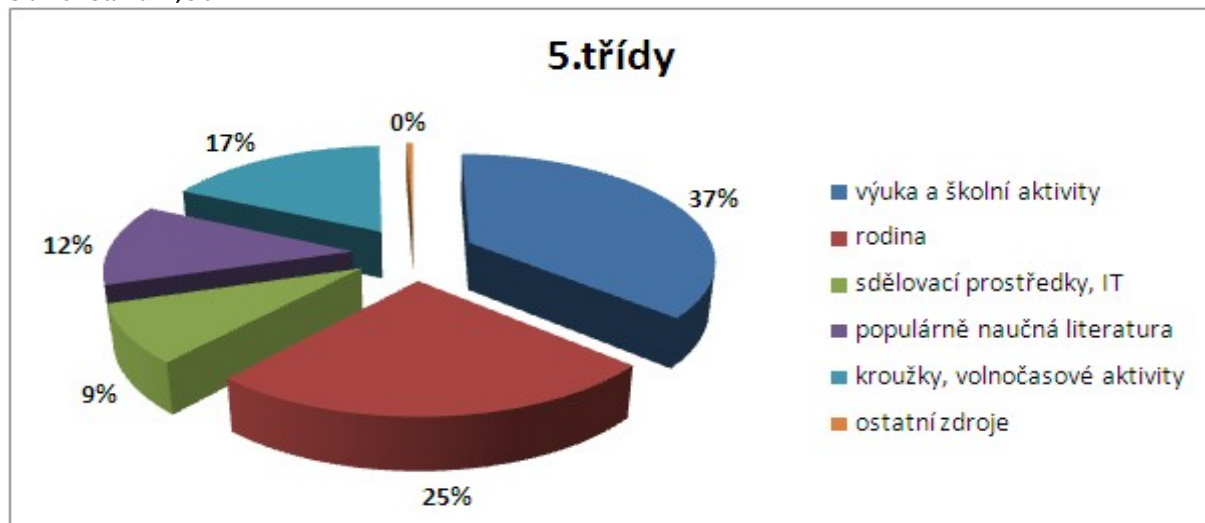
Kde jsi se dozvěděl/a o první pomoci? / ve škole – v jakém předmětu?, chodíš do kroužku první pomoci, nebo od rodičů, z televize, z knížky, z časopisu, ... nebo jinde?/

Graf 45 - Otázka 17, 3.tř.

Ve 3. třídách všech testovaných škol uváděli žáci v dotazníku zdroje informací o první pomoci. Největším zdrojem informací je pro žáky s 36% zastoupením školní výuka a aktivity organizované školou. Z 28% se žáci dozvídají o první pomoci od svých rodičů a dalších rodinných příslušníků. Ze 14% jsou informováni žáci prostřednictvím sdělovací techniky a IT, jako je televize a počítačové hry. Stejné procento (14%) zastupuje informace z populárně naučné literatury. Z 6% se dozvídají žáci o první pomoci při různých kroužcích a volnočasových aktivitách. 2% zastupují ostatní zdroje.

Graf 46 - Otázka 17, 5.tř.

Také v 5. třídách všech testovaných škol uváděli žáci v dotazníku zdroje informací o první pomoci. Největší zastoupení (37%) v informovanosti žáků o první pomoci má školní výuka a aktivity organizované školou. Z 25% se žáci dozvídají o první pomoci od svých rodičů a dalších rodinných příslušníků. 9% žáků uvedlo jako zdroj informací o první pomoci sdělovací techniku a IT, jako jsou televizní pořady, filmy a počítačové hry. 12% žáků uvedlo, že o první pomoci se dočetli v populárně naučné literatuře a ze 17% se žáci o první pomoci dozvídají během různých kroužků a volnočasových aktivit.

4 Diskuse k výzkumu

V této kapitole jsou vyhodnoceny jednotlivé hypotézy z hlediska jejich pravdivosti, respektive naplnění předpokladů a následně bude diskutována vybraná klíčová oblast týkající se znalosti tísňových linek.

4.1 Diskuse k hypotéze č.1

Hypotéza č. 1, kterou jsem stanovila tak, že 90% žáků 5. ročníku a 70% žáků 3. ročníku již před absolvováním doškolovacího programu zná všechny linky tísňového volání se potvrdila. Všeobecným předpokladem pro řešení krizových situací je znalost linek tísňového volání. Domnívám se tedy, že informovanost žáků v tomto ohledu je dostatečná. Ve 3. třídách ještě před absolvováním doškolovacího programu zná všechny linky tísňového volání 78% žáků, což ještě o 8 procentních bodů lepší výsledek, než jsem předpokládala. V 5. třídách zná všechny linky tísňového volání 90% žáků, což přesně odpovídá mým předpokladům. K posouzení hypotézy slouží tabulka č.1 a č.3.

4.2 Diskuse k hypotéze č.2

Hypotéza č. 2 vyjadřovala můj předpoklad, že žákům 3. i 5. ročníku bude dělat největší problém poskytování první pomoci při uštknutí jedovatým hadem a při podchlazení. Vycházela jsem z předpokladu, že v současné době děti mladšího školního věku chodí s nízkou frekvencí do přírody, ať už v rámci rodinných výletů, nebo mimoškolních aktivit. Předpokládala jsem tedy, že se s problematikou první pomoci v přírodě nesetkávají tak často. Před absolvováním doškolovacího programu ve 3. třídách se pohybují výsledky úspěšnosti v jednotlivých otázkách v rozmezí 41% - 82% správných odpovědí. Po absolvování doškolovacího programu ve 3. třídách se tento interval posouvá na 73% - 96% správných odpovědí. Výsledky 5. tříd se pohybují v jednotlivých otázkách mezi 58% - 91% správných odpovědí. Pro další rozbor se jeví užitečné podívat se na tyto dvě otázky odděleně.

Výsledky otázky týkající se uštknutí jedovatým hadem před absolvováním doškolovacího programu můžeme pozorovat v grafu 6, který ukazuje 59% správných odpovědí. Na první pohled by se mohlo zdát, že úspěšnost je průměrná vzhledem k dosaženým středním hodnotám, avšak je nutné si uvědomit, že rozdělení jednotlivých hodnot, není v intervalu rovnoměrné. Můžeme proto konstatovat, že v případě dotazníkového

šetření před doškolovacím programem je znalost první pomoci při uštknutí hadem čtvrtou nejhůře zodpovězenou otázkou. Co se týče první pomoci při uštknutí hadem, dopadl výzkum v 5. třídách obdobně. Tato otázka byla společně s otázkou týkající se stabilizované polohy nejhůře zodpovězená.

Výsledky otázky týkající se podchlazení před absolvováním doškolovacího programu můžeme vidět v grafu 5, který ukazuje 63% správných odpovědí, což je o dvě místa lepší výsledek, než u otázky č.7 (uštknutí hadem). Naopak v 5.třídách dosahují správných odpovědí v otázce týkající se podchlazení z 59%, což je třetí nejhorší výsledek. Na základě výše uvedených výsledků lze konstatovat, že hypotéza č.3 se potvrzuje.

Po absolvování doškolovacího programu můžeme pozorovat zajímavý fakt, že žákům 3. ročníku již tyto otázky problémy nepůsobí. V otázce týkající se uštknutí jedovatým hadem odpovídají žáci z 85% správně. Správné odpovědi týkající se první pomoci při podchlazení tvoří 96% odpovědí, což je nejlépe zodpovězenou otázkou v celém sledovaném vzorku, a dokonce na ZŠ Letců R.A.F. a Kamenici jsou žáci 100% úspěšní. Důvod dosaženého výsledku je dle mého názoru rozvinutá diskuse o vlivu sladkostí, čokolád a alkoholu na podchlazené tělo, která byla pro děti zajímavá.

4.3 Diskuse k hypotéze č.3

V hypotéze č.3: „Předpokládám, že 90% žáků 5.ročníku umí ošetřit krvácení při drobné řezné ráně do prstu“ jsem si stanovila hranici úspěšnosti na úrovni 90%, jelikož jsem předpokládala, že s tímto drobným poraněním mají žáci buď svou vlatní zkušenost, nebo byli přítomni při takovém zranění někoho z okolí. Výsledky výzkumu ukazují, že povědomí o poskytnutí první pomoci při říznutí do prstu se v jednotlivých školách neliší a je nižší, než jsem očekávala. Celková úspěšnost odpovědí dosahuje jen 70%, což vyvrací výše uvedenou hypotézu. Při zpětném hodnocení jsem si uvědomila, že v tvrzeních nebyly dostatečné rozdíly a z tohoto důvodu nebylo pro žáky jednoduché identifikovat správnou odpověď.

4.4 Diskuse k hypotéze č.4

V hypotéze č.4 předpokládám, že 50% žáků se setkalo s poskytováním první pomoci při drobném úrazu a 15% žáků 3. i 5. ročníku má zkušenost s voláním na tísňová telefonní čísla. K této předpovědi mě dovedl fakt, že pravděpodobnost, že se žáci setkají s nebezpečím reálného ohrožení životů, zdraví, životního prostředí nebo majetku je v dnešní

době vysoká. Výsledky výzkumu vyvrací výše uvedenou hypotézu a ukazují, že zkušenosti s poskytováním první pomoci při drobném úrazu má pouze 16% žáků 3.ročníku a 20% žáků 5.ročníku. Domnívám se ale, že vysoké procento žáků drobná zranění jako odpověď na danou otázku vůbec neuvedlo. Také zkušenosti s voláním na tísňová telefonní čísla nedosahují takých výsledků, které jsem předpokládala a hypotézu č.4 nepotvrzují. Tísňové telefonní číslo už někdy vytočily 3% žáků 3.tříd a 6% žáků 5.tříd.

4.5 Diskuse k hypotéze č.5

Jelikož jsem se setkala s množstvím publikací, které se zaměřují na bezpečnost dětí a první pomoc pro děti, v hypotéze č.5 jsem předpokládala, že 70% žáků 3. i 5. ročníku se o technice první pomoci dozvěděl z populárně naučné literatury. Moje tvrzení ale výsledky výzkumu nepotvrdily, jelikož z populárně naučné literatury se o první pomoci dozvídají žáci ve 3.třídách ze 14% a v 5.třídách z 12%. Za pozitivní ukazatel považuji fakt, že největší zastoupení zdrojů informací o první pomoci tvoří ve 3.ročníku z 36% a v 5.ročníku z 37% školní výuka a aktivity organizované školou. Velice mě překvapilo, že ve 3.třídě z 28% a 5.třídě z 25% jsou pro děti druhým největším zdrojem informací o první pomoci jejich rodiče a rodinní příslušníci. Domnívala jsem se totiž, že na toto téma se v rodině neklade dostatečný důraz.

4.6 Diskuse k hypotéze č.6

V hypotéze č.6 předpokládám, že úroveň znalostí poskytování první pomoci ve školách pražských, maloměstských i vesnických se neliší. Zdroje informací o poskytování první pomoci jsou dostupné jak v Praze, tak na malém městě i na vesnici. Nemyslím si ale, že je důležité množství informačních zdrojů. Dle mého názoru, záleží na kvalitě a zvolené metodě, jak dětem problematiku první pomoci přiblížit. Výsledky dotazníkového šetření hypotézu č.6 potvrzují. V celkovém vyhodnocení mají žáci na ZŠ Ohradní v Praze i na vesnické základní škole v Kamenici 76% správných odpovědí. Pouze na ZŠ Letců R.A.F., která se nachází v malém městě Nymburce, se výsledek liší o 5 procentních bodů (71% správných odpovědí).

4.7 Diskuse k hypotéze č.7

Hypotézou č.7 jsem stanovila předpoklad, že po absolvování doškolovacího programu ve 3.ročnících dojde ke zlepšení odpovědí v průměru o 40%. Při stanovení této hypotézy jsem vycházela ze dvou předpokladů. Prvním předpokladem byla nízká úspěšnost žáků 3. tříd před absolvováním doškolovacího programu. Druhým předpokladem bylo, že obsah a interaktivita doškolovacího programu žáky zaujme natolik, že po absolvování doškolovacího programu budou dosahovat značného zlepšení. Výsledky výzkumu ukazují, že celkové zlepšení úrovně znalostí o první pomoci po absolvování doškolovacího programu ve 3. třídách na všech testovaných školách je v průměru o 39%, což výše uvedenou hypotézu potvrzuje. Při doškolovacím programu byli žáci aktivní, nad zvolenými postupy při poskytování první pomoci uvažovali, pokládali věcné otázky k dané problematice a někteří se stali figuranty jak v roli zachránce, tak v roli postiženého.

4.8 Diskuse k vybrané klíčové oblasti

V oblasti poskytování první pomoci dětmi na 1.stupni základní školy považují za nejdůležitější znalost čísel tísňových linek. Také Asociace Zdravotnických záchranných služeb ČR, která převzala patronát nad projektem „Kryštůfek záchranař dětem“ promlouvá k dětem: *„Pamatujte kamarádi, že rychlé a správné přivolání záchranky může být velmi důležité, jsou-li zranění nebo stav pacienta vážné. Nebojte se na číslo 155 zavolat, když to bude nutné. Možná tím zachráníte druhému člověku i život.“* (29, 7.4.2012) V mimořádných situacích bývají děti vyděšené a většinou se snaží přivolat dospělého, ale mohou nastat případy, kdy v okolí žádný dospělý není. Pokud děti zachovají klid, rychlé a správné kontaktování linky tísňového mohou pomoci zachránit zdraví, majetek i samotný život. Proto první tři položky dotazníku zjišťují povědomí dětí o linkách tísňového volání.

Ve všech třech otázkách platí pravidlo, že nejnížší procento správných odpovědí mají žáci 3. tříd před absolvováním doškolovacího programu, vyšší procento správných odpovědí mají žáci 5. ročníku a nevyšší procento správných odpovědí mají žáci 3. tříd po absolvování doškolovacího programu. Tyto výsledky vypovídají o tom, že ve 3. třídách před absolvováním doškolovacího programu mají žáci povědomí o tísňových linkách, ale nejsou si v některých případech jisti. Poté co žáci absolvují doškolovací program mají lepší výsledky než žáci 5. tříd, ve všech školách mají žáci více než 90% správných odpovědí, a dokonce žáci ze ZŠ Kamenice jsou v otázce č.1 na 100% úspěšní.

Nastaly případy, kdy žáci odpověděli na otázku č.2 týkající se linky 155 nesprávně, ale v přiřazovací úloze v otázce č.1 přiřadili tísňovou linku správně. Zeptala jsem se třech žáků, kterých se tato chyba týkala, nejprve znovu v jaké situaci voláme na kterou tísňovou linku a poté opět na otázku č.2, v jaké situaci voláme linku 155. Vždy žáci odpověděli správně a nad otázkou proč v dotazníku zvolili špatnou odpověď krčili rameny. Považuji tedy vznik těchto případů za nepozornost žáků.

Jak můžeme pozorovat v grafu 2 na otázku týkající se výhod evropské tísňové linky 112 odpovědělo správně 55% žáků ve 3.třídách před přednáškou. Z grafu 30 můžeme ve stejné otázce vyčíst, že úspěšnost v 5.třídách je 65%. Pozitivním ukazatelem je, že většina dětí, které zvolily špatnou odpověď se přiklonilo k odpovědi „c“, kde prokazují svou statečnost. Pouze 3 žáci z 5.tříd, 5 žáků 3. tříd před přednáškou 1 chlapec ve 3.třídě po přednášce zvolili odpověď „a“, kde je nejmenší pravděpodobnost záchrany života. Jak můžeme pozorovat v grafu 16, ve 3. třídách po absolvování doškolovacího programu došlo k velkému zlepšení, žáci reagovaly na většinou nově získanou informaci o výhodách linky tísňového volání 112 a odpovědělo správně 93% žáků. Proto také v 5.třídách zazněla po vyplnění dotazníků informace o výhodách tísňového volání na linku 112 z pohledu operátorů mobilních telefonních sítí.

5 Závěry

Při tvorbě mé diplomové práce jsem se držela předem zvoleného postupu a koncipovala jsem svou práci do části teoretické a praktické. Teoretická část se věnuje čtyřem kapitolám. V první kapitole jsem uvedla druhy první pomoci. Druhou kapitolu jsem věnovala linkám tísňového volání a základním složkám integrovaného záchranného systému. Ve třetí kapitole jsem zmapovala zdroje informací, kde se žáci mladšího školního věku mohou o první pomoci dozvědět. Škála rozsahu a dosahu informací byla značně vysoká, proto jsem stála před otázkou jakým způsobem eliminovat informace, aby byly co možná maximálně relevantní, proto jsem se přiklonila k informacím z pedagogických učebnic schválených MŠMT. V poslední kapitole teoretické části se zabývám modelovými situacemi ve vybraných oblastech první pomoci, pro které byla podkladem odborná literatura pro odbornou a laickou veřejnost.

V úvodu praktické části jsem stanovila hypotézy a uvedla metody práce. Samotný výzkum byl realizován pomocí dotazníkového šetření. Při tvorbě dotazníku jsem se zaměřila na situace, ve kterých se děti mohou reálně vyskytnout a být jediným zachráncem na blízku. Nejprve jsem zmapovala úroveň znalostí o poskytování první pomoci ve 3. a 5. třídách na vybraných základních školách, čímž jsem splnila **první cíl** diplomové práce. Následovalo splnění **druhého cíle** práce, kdy jsem na základě zjištěných informací navrhla vyučovací obsah doškolovacího programu o první pomoci a tento program jsem v testovaných 3.třídách zrealizovala. S odstupem času jsem ověřila účinnost doškolovacího programu v praxi. Na základě porovnání úrovně znalostí o první pomoci u žáků základních škol v Praze, na malém městě a na vesnici jsem splnila **třetí cíl** práce.

Problémové otázky byly řešeny v rámci diskusí k jednotlivým hypotézám. Odpovědi byly nalezeny, a proto tedy uvádím jejich shrnutí. Hypotézu č. 1 jsem stanovila tak, že 90% žáků 5. ročníku a 70% žáků 3. ročníku již před absolvováním doškolovacího programu zná všechny linky tísňového volání. Informovanost o linkách tísňového volání se jeví jako dostatečná. Ve 3. třídách přesáhla úspěšnost odpovědí hranici 70% a v 5.třídách odpovídá přesně 90% správných odpovědí. Toto potvrzuje hypotézu č. 1. Hypotéza č. 2 vyjadřovala můj předpoklad, že žákům 3. i 5. ročníku bude dělat největší problém poskytování první pomoci při uštknutí jedovatým hadem a při podchlazení. Také tuto hypotézu potvrdily výsledky dotazníkového šetření. S problematikou první pomoci v přírodě se žáci nesetkávají tak často, proto také informovanost v této oblasti první pomoci je nízká. V hypotéze č.3 jsem předpokládala, že 90% žáků 5.ročníku umí ošetřit krvácení při drobné řezné ráně do prstu.

Celková úspěšnost odpovědí dosahuje 70%, což hypotézu vyvrací. Při zpětném hodnocení jsem si uvědomila, že důvodem dosaženého výsledku mohla být složitost identifikovat správnou odpověď, jelikož tvrzení v otázce týkající se říznutí do prstu nebyly dostatečné rozdíly. V hypotéze č.4 jsem předpokládala, že 50% žáků se setkala s poskytováním první pomoci při drobném úrazu a 15% žáků 3. i 5. ročníku má zkušenost s voláním na tísňová telefonní čísla. Výsledky výzkumu hypotézu vyvrátily. Ukazují, že zkušenosti s poskytováním první pomoci má pouze 19% žáků 3. ročníku a 28% žáků 5. ročníku. V případě hypotézy č.5 můžeme konstatovat, že za primární zdroj informací o první pomoci uvedli žáci aktivity organizované školou a rodinu, což nepotvrdilo mou hypotézu, že 70% žáků 3. i 5. ročníku se o technice první pomoci dozvědělo z populárně naučné literatury. V hypotéze č.6 jsem předpokládala, že úroveň znalostí poskytování první pomoci ve školách pražských, maloměstských i vesnických se neliší. Výsledky dotazníkového šetření tuto hypotézu potvrzují. Na ZŠ Ohradní v Praze a na vesnické škole ZŠ Kamenice dosahují žáci přesně stejného výsledku, 76% správných odpovědí. Na ZŠ Letců R.A.F. v Nymburce je úspěšnost jen o 5 procentních bodů nižší, 71% správných odpovědí, což je akceptovatelný rozdíl. V rámci hypotézy č.7 jsem předpokládala, že po absolvování doškolovacího programu ve 3.ročnících dojde ke zlepšení odpovědí v průměru o 40%. Tato hypotéza se potvrdila a důvod můžeme najít v atraktivitě doškolovacího programu a nízké prvotní informovanosti o první pomoci.

Na základě výsledků dotazníkového průzkumu mohu konstatovat následující obecné **závěry** ve vztahu k žákům na 1.stupni ZŠ:

- Informovanost o linkách tísňového volání je uspokojivá. Většina zdrojů informací o první pomoci přisuzuje stejně jako já vysokou důležitost znalosti těchto linek.
- Neexistuje disproporce v povědomí o první pomoci mezi Prahou, malým městem a vesnicí.
- Výsledky ukazují na různorodost informačních zdrojů ve výuce tj. je třeba pracovat na tematickém provázání v rámci jednotlivých předmětů a školních aktivit.
- Téma první pomoci je žáky na prvním stupni velice dobře přijímáno což ukazuje na jeho atraktivitu.
- Doškolovací program je velmi dobře použitelný pro danou věkovou skupinu. Po jeho aplikaci se zvýšila úspěšnost odpovědí o 39%.

- Největší problém dělá žákům poskytování první pomoci při zraněních v přírodě, jako je např. uštknutí hadem, nebo podchlazení.
- Žáci na 1.stupni ZŠ mají vlastní zkušenosti s voláním tísňových linek a díky znalosti těchto linek také se záchranou života.
- Primárním informačním zdrojem o první pomoci jsou pro žáky 1.stupně rodiče, na dalším místě je to škola a dále pracovníci IZS. (preferovaná je zážitková forma)

Tato práce předkládá čtenáři nejen komplexní rozbor povědomí o první pomoci u žáků 3. a 5.tříd, ale představuje i návod respektive materiálový podklad, podle kterého by bylo možné aplikovat doškolovací program v rámci výuky. Je tedy možné předpokládat její využitelnost učitkami a ostatními pedagogickými pracovníky v případě plánování akcí, kde je zvýšená pravděpodobnost vzniku rizikových situací, jako například školy v přírodě, školní výlet, sportovní den apod.

Seznam tabulek, obrázků a grafů

Tabulky

Tabulka 1 – Otázka 1, 3. tř. před absolvováním DP	- 26 -
Tabulka 2 – Otázka 1, 3. tř. po absolvováním DP	- 47 -
Tabulka 3 – Otázka 1, 5. tř.	- 62 -
Tabulka 4 – Celkové vyhodnocení	- 77 -
Tabulka 5 – Úspěšnost doškolovacího programu	- 78 -

Obrázky

Obrázek 1 – Stabilizovaná poloha I.	- 22 -
Obrázek 2 – Stabilizovaná poloha II.	- 22 -
Obrázek 3 – Stabilizovaná poloha III.	- 22 -

Grafy

Graf 1 - Otázka 2, 3. tř. před absolvováním DP	- 27 -
Graf 2 - Otázka 3, 3. tř. před absolvováním DP	- 28 -
Graf 3 - Otázka 4, 3. tř. před absolvováním DP	- 29 -
Graf 4 - Otázka 5, 3. tř. před absolvováním DP	- 30 -
Graf 5 - Otázka 6, 3. tř. před absolvováním DP	- 31 -
Graf 6 - Otázka 7, 3. tř. před absolvováním DP	- 32 -
Graf 7 - Otázka 8, 3. tř. před absolvováním DP	- 33 -
Graf 8 - Otázka 9, 3. tř. před absolvováním DP	- 34 -
Graf 9 - Otázka 10, 3. tř. před absolvováním DP	- 35 -
Graf 10 - Otázka 11, 3. tř. před absolvováním DP	- 36 -
Graf 11 - Otázka 12, 3. tř. před absolvováním DP	- 37 -
Graf 12 - Otázka 13, 3. tř. před absolvováním DP	- 38 -
Graf 13 - Otázka 14, 3. tř. před absolvováním DP	- 39 -
Graf 14 - Otázka 15, 3. tř. před absolvováním DP	- 40 -
Graf 15 - Otázka 2, 3. tř. po absolvováním DP	- 48 -
Graf 16 - Otázka 3, 3. tř. po absolvováním DP	- 49 -
Graf 17 - Otázka 4, 3. tř. po absolvováním DP	- 50 -
Graf 18 - Otázka 5, 3. tř. po absolvováním DP	- 51 -
Graf 19 - Otázka 6, 3. tř. po absolvováním DP	- 52 -
Graf 20 - Otázka 7, 3. tř. po absolvováním DP	- 53 -
Graf 21 - Otázka 8, 3. tř. po absolvováním DP	- 54 -
Graf 22 - Otázka 9, 3. tř. po absolvováním DP	- 55 -
Graf 23 - Otázka 10, 3. tř. po absolvováním DP	- 56 -
Graf 24 - Otázka 11, 3. tř. po absolvováním DP	- 57 -
Graf 25 - Otázka 12, 3. tř. po absolvováním DP	- 58 -
Graf 26 - Otázka 13, 3. tř. po absolvováním DP	- 59 -
Graf 27 - Otázka 14, 3. tř. po absolvováním DP	- 60 -
Graf 28 - Otázka 15, 3. tř. po absolvováním DP	- 61 -
Graf 29 - Otázka 2, 5. tř.	- 63 -
Graf 30 - Otázka 3, 5. tř.	- 64 -
Graf 31 - Otázka 4, 5. tř.	- 65 -
Graf 32 - Otázka 5, 5. tř.	- 66 -
Graf 33 - Otázka 6, 5. tř.	- 67 -

Graf 34 - Otázka 7, 5.tř.	- 68 -
Graf 35 - Otázka 8, 5.tř.	- 69 -
Graf 36 - Otázka 9, 5.tř.	- 70 -
Graf 37 - Otázka 10, 5.tř.	- 71 -
Graf 38 - Otázka 11, 5.tř.	- 72 -
Graf 39 - Otázka 12, 5.tř.	- 73 -
Graf 40 - Otázka 13, 5.tř.	- 74 -
Graf 41 - Otázka 14, 5.tř.	- 75 -
Graf 42 - Otázka 15, 5.tř.	- 76 -
Graf 43 - Otázka 16, 3.tř.	- 79 -
Graf 44 - Otázka 16, 5.tř.	- 80 -
Graf 45 - Otázka 17, 3.tř.	- 81 -
Graf 46 - Otázka 17, 5.tř.	- 81 -

Použitá literatura a prameny

1. Bydžovský, J. *První pomoc*. Praha: Grada Publishing, spol. s r.o. 2001 (ISBN 80-247-0099-9)
2. Citová, I., Cita, S. *Příručka první pomoci*. Bratislava: PERFEKT, a. s. 2007 (ISBN 978-80-8046-359-5)
3. Danihelková, H. *Člověk a jeho svět 1*, Olomouc: Prodos spol. s r.o., pedagogické nakladatelství, 2007 (ISBN 978-80-7230-187-4)
4. Danihelková, H. *Člověk a jeho svět 2*, Olomouc: Prodos spol. s r.o., pedagogické nakladatelství, 2007 (ISBN 978-80-7230-188-1)
5. Danihelová, H., Malý, R. *Člověk a jeho svět 3*, Olomouc: Prodos spol. s r.o., pedagogické nakladatelství, 2007 (ISBN 978-80-7230-189-8)
6. Drastík, J. *Příruční atlas první pomoci*. Praha: Avicenum – Zdravotnické nakladatelství, n. p. 1972 (08-014-72)
7. Dvořáček, I. *První pomoc*. Praha: Avicenum – Zdravotnické nakladatelství, n. p. 1980 (08-047-80)
8. Gregora, M. *První pomoc u dětí*. Praha: Mladá fronta 2004 (ISBN 80-204-1064-3)
9. Jančová, M., Grikárková, M. *Člověk a jeho zdraví*, Olomouc: Prodos spol. s r.o., pedagogické nakladatelství, 2008 (ISBN 978-80-7230-229-1)
10. Petržela, M. *První pomoc pro každého*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2007 (ISBN 978-80-247-2246-7)
11. Pokorný, J. *Lékařská první pomoc*. Praha: Galén 2010 (ISBN 978-80-7262-322-8)
12. Pokorný, Z. *Rychlá zdravotnická pomoc*. Praha: Avicenum – Zdravotnické nakladatelství, n. p. 1981 (735 21 – 08/29)
13. Procházka, M. *Příručka první pomoci*. Bratislava: INA, spol. s r.o. 1997 (ISBN 80-8053-000-9)

14. Skalková, J. a kolektiv *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, n. p. 1983 (46-00-22/1)
15. Stelzer, J., Chytilová, L. *První pomoc pro každého*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2007 (ISBN 978-80-247-2144-6)
16. Šplíchalová, L. *První pomoc*. Havlíčkův Brod: Fragment 2002 (ISBN 80-7200-612-6)
17. Štěpánek, K. a kolektiv *První pomoc zážitkem*. Brno: Computer Press, a.s. 2009 (ISBN 978-80-251-2584-9)
18. Trpišovská, D. *Vývojová psychologie*, Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně 2004 (ISBN 80-7044-207-7)
19. Zapletalová, I. *První pomoc na cestách. Aktivní dovolená*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2007 (ISBN 978-80-247-1878-1)
20. Zeman, M. *První pomoc*. Praha: Galén a Karolinum – nakladatelství University Karlovy 1998 (ISBN 80-85824-46-9 – Galén, ISBN 80-7484-579-5 – Karolinum)

Použité internetové zdroje:

21. <http://policie.cz/> - stránky Policie ČR
22. <http://ppomoc.cz/> - portál o první pomoci
23. <http://rvp.cz/> - Metodický portál RVP.CZ
24. <http://vitae.ic.cz/home.html> - portál o první pomoci
25. <http://www.ar-zzs.cz/> - stránky Asociace řidičů Zdravotnických záchranných služeb a Integrovaného záchranného systému České Republiky
26. http://www.cervenkykriz.eu/cz/cz_root.aspx - portál Českého červeného kříže
27. <http://www.hzscr.cz/> - stránky hasičského záchranného sboru
28. <http://www.hzscr.cz/hzs-moravskoslezskeho-kraje.aspx> - stránky hasičského záchranného sboru moravskoslezského kraje
29. <http://www.krystufek-zachranar.cz/> - portál o dětských pacientech
30. <http://www.novinky.cz/> - informační portál novinky.cz
31. <http://www.prvni-pomoc.com/> - portál o první pomoci
32. <http://www.zachranny-kruh.cz/> - portál o první pomoci

Jiné zdroje:

33. DVD – První pomoc, MUDr. Zdeněk Schwarz radí jak postupovat. Díl 1.
34. Hasík, J. *Nebojte se první pomoci*; dostupné online na:
http://jsdhunicov.cz/files/prvni_pomoc.pdf?PHPSESSID=d762fbae967dc30b05dd09c895dd6fc7

Seznam zkratek

ČČK – Český červený kříž

ZZS – Zdravotnická záchranná služba

RVP – Rámcový vzdělávací program

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

ZŠ – základní škola

DP – Doškolovací program

IZS – Integrovaný záchranný systém